Закон & Бізнес

№37 (1024), 10 — 16 ВЕРЕСНЯ 2011 Р. НАМ 20 РОКІВ! WWW.ZIB.COM.UA

АНОНСИ

РЕФОРМИ

Президентське навантаження

Янукович указав урядовцям на нові напрями роботи. > СТОР. 2

ЗАСІДАННЯ

Сезон скарг відкрито

Після невеликого літнього тайм-ауту Вища рада юстиції почала новий сезон засідань. Крім звичних функцій, конституційний орган розпочав розгляд скарг кандидатів на посади суддів уперше, не згодних з результатами кваліфіспиту. > СТОР. 6

ВККС

«Поєдинок» за мантію

Аби зайняти вакансії в харківських судах, потрібно витримати жорстку конкуренцію. > СТОР. 7

КОЛІЗІЇ

Прогалина в ЦК

Як мають нараховуватися проценти при несвоєчасному поверненні попередньої оплати. > СТОР. 11

НЕУСТОЙКА

Пеня обчислюється лише у відсотках

Не підлягає застосуванню встановлений договором вид забезпечення виконання зобов'язання, який не відповідає його змісту та правовій природі. > СТОР. 12

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Позовні розрахунки

Виходячи зі встановленої законом мінімальної зарплати на момент сплати судового збору й визначається розмір останнього. > СТОР. 13

ПОШУКИ ІСТИНИ

Епідемія вузівських хабарів

Судячи з міліцейських зведень, українські ВНЗ останнім часом захлеснула хвиля корупції: викладачів і деканів навчальних закладів мало не кожного тижня затримують на місці злочину. > СТОР. 14

ПІДСТАВИ

Визнання добросовісності ЦК не передбачене

Цивільні права можуть виникати з рішення суду лише у випадках, встановлених актами законодавства. > СТОР. 17

КАДРИ

Мантії — на конкурс

ВККС оприлюднила дані щодо вакансій у судовій системі. > СТОР. 20

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

В ексклюзивному інтерв'ю нашому тижневику голова Державної судової адміністрації Руслан КИРИЛЮК розповів про те, як удається знайти спільну мову із судами під час вирішення спірних фінансових питань.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Апеляційного суду Автономної Республіки Крим Сергій ЛУНІН:

«Суд зможе ефективно діяти лише тоді, коли в ньому працюватимуть однодумці»

> СТОР.4

ГУЧНА СПРАВА

Стратегія процесуальних помилок.

Тимошенко іде ва-банк, розраховуючи на формалізм Євросуду

ВАСИЛЬ КОЛІШНИЙ

Скільки не повторюй «халва», в роті солодше не стане. Так уважав Ходжа Насреддін. А чи стане «солодше», якщо щодня заявляти відводи судді, надавати нові й нові епітети людині в мантії, пророкувати суворий вирок у справі собі та своєму підзахисному? За певних обставин — так.

Автотренінг навпаки

Судовий процес — це не лише змагання сторін у доведенні своєї позиції, а й важке випробування для психіки всіх його учасників. Пом'якшити наслідки будь-якого стресу психологи радять за допомогою автотренінгу. Зокрема, шляхом повторювання фраз, які за рахунок самонавіювання нейтралізують вплив негативних чинників на психічний стан людини. Такі фрази неодноразово доводилося чути під час процесу в «газовій справі». Але вони не вписуються в цю методику. Навпаки, підвищують градус спілкування між Юлією Тимошенко та її адвокатами, з одного боку, і головуючим у справі Родіоном Кірєєвим — з другого.

Політологи, які спостерігають за процесом, обрану Ю.Тимошенко тактику пояснюють насамперед її бажанням якомога частіше привертати увагу до своєї долі як пересічних українців, так і непересічних посадовців іноземних держав. Кожен образний та/чи образливий вислів стає так званим інформаційним приводом для журналістів. Останні ж створюють в уяві тих, хто перебуває за стінами суду, картинку такого собі моноток-шоу. Адже, відверто кажучи, ні представники прокуратури, ні головуючий не мають досвіду публічних дискусій.

Однак бравада підсудної не спрямована виключно на втілення піар-технологій. Ці технології вимагають різноманітності подій, аби ЗМІ мали можливість подавати їх як новину. Водночас, як зазначалось, упродовж усього процесу з боку захисту частогусто повторювалися одні й ті самі твердження, заявлялися одні й ті самі клопотання, робилися одні й ті самі прогнози щодо майбутнього вироку. Цей інструментарій застосовується в психології — під час автотренінгу чи гіпнозу. Залежно від методу різняться й цілі.

Чим довше тягнеться процес, тим ближчі парламентські вибори…

Так, з минулого сторіччя добре відомий метод пропаганди, коли одні й ті самі мантри неодноразово доносяться до суспільства й урешті-решт починаються сприйматися ним як правдиві. З огляду на реакцію окремих високопосадовців іноземних держав, котрі сприйняли «газову справу» виключно як політичну, цей метод залишається дієвим і сьогодні.

Щоправда, масовий гіпноз дає збої, якщо застосовується до людей, які не схильні до навіювання і спроможні адекватно оцінювати факти. Наприклад, на цьому тижні Комітет ПАРЄ з юридичних питань і прав людини відмовився розглядати перебіг подій у слуханні кримінальної справи, порушеної проти Ю.Тимошенко. Не в останню чергу — завдяки аргументам української делегації.

Проте відсутність прямої трансляції суттєво знижує ефективність методу масової пропаганди, що має наслідком зростання кількості байдужих до процесу. У таких умовах повторення меседжів перетворюється на автотренінг навпаки, який навряд чи викликає в головуючого Р.Кірєєва позитивні емоції. Відповідно, в нього не виникає ні бажання, ні підстав дати інші, позитивні для підсудної, оцінки її діям.

Чи є обрана тактика прорахунком лінії захисту? Схоже, не все так просто.

> Закінчення на стор.3

«ДИСЦИПЛІНАРКА»

«Відкликана» догана

МАРИНА БОЙКО

Проносивши півроку за плечима «тягар» у вигляді догани, його можна назавжди позбутися. У цьому переконалася Тетяна Шинкар з Львівського окружного адміністративного суду, дисциплінарне стягнення стосовно якої Вища кваліфікаційна комісія суддів зняла достроково.

З чистим сумлінням

31 березня постійно діючий орган розглядав скаргу одного з громадян України на дії Т.Шинкар. Заявник указував, зокрема, на те, що служителька Феміди слухала одну зі справ більше року, не давала можливості зачитувати клопотання.

Затягування з розглядом Т.Шинкар мотивувала великим навантаженням і неналежними умовами праці, що перекреслює будь-яке намагання вчасно виконати вимоги закону. Крім того, відзначила законниця, позовна заява була дуже об'ємною. «Я могла прийняти рішення на основі наявних доказів, але їх було недостатньо. І заради об'єктивності я, в тому числі й за клопотанням самого заявника, відкладала розгляд через витребовування матеріалів», — зауважила суддя.

«Кваліфікаційники» дорікнули їй тим, що вона забула принцип адмінсудочинства: обов'язок доказування лежить на відповідачеві. У підсумку ВККС не пробачила Т.Шинкар зволікання з винесенням вердикту й оголосила їй догану.

На засіданні, яке відбулося 8 вересня, розглядалося звернення голови Львівського окружного адмінсуду Віталія Тертичного щодо дострокового зняття догани з Т.Шинкар. Як повідомив секретар комісії Володимир Маслій, Рада суддів адміністративних судів, узявши до уваги позитивну характеристику володарки мантії, рішення колективу суду, звернулася до постійно діючого органу з пропозицією «припинити дію» покарання.

> Закінчення на стор.5

ВИРОК

Перший пішов. На волю

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

На його місці міг опинитися будь-хто. Звісно, якби посідав крісло першого заступника голови НАК «Нафтогаз України». Як стверджує Ігор Діденко, він лише виконував директиву Кабміну. А виявилося — особисту вказівку Прем'єра Юлії Тимошенко. За «довірливість» він отримав 3 роки позбавлення волі. Умовно і без конфіскації майна.

Оманливі директиви

Від початку судового процесу І.Діденко проходив за доволі суворою статтею. Разом з іншими чиновниками, причетними до незаконного відчуження і розмитнення в лютому — березні 2009 року газу, що належав «Росукренерго». Завдані державі збитки не потребували особливого доведення, оскільки фактично зафіксовані в рішенні Арбітражного інституту Торгової палати Стокгольма. Іноземні арбітри встановили факт порушення умов контракту й зобов'язали НАК «Нафтогаз України» не тільки повернути «Росукренерго» 11 млрд м^3 газу, а й надати додатково 1,1 млрд м^3 як неустойку. У грошовому еквіваленті це «тягло» на «особливо великий розмір», що згідно із санкцією ч.5 ст.191 Кримінального кодексу означало щонайменше 7 років позбавлення волі з конфіскацією майна.

> Закінчення на стор.3

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Від першої особи
8 Фотофакт
10 Законодавча влада
12 Судова практика
14 Іменем закону
15 Міжнародне право
16 Weekend
17 Судова практика
20 Документ

61018 ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон & Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА

4 820105 830014

ВІТАЄМО!

ВАСИЛЬ ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ
10 вересня, 45 років

Член Комітету ВР з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, представник фракції Партії регіонів, народний депутат III—VI скликань.

ІВАН ПЛЮЩ
11 вересня, 70 років

Член Комітету ВР з питань правової політики, представник депутатської групи «Реформи заради майбутнього», народний депутат I—IV та VI скликань.

ВАСИЛЬ ХАРА
11 вересня, 64 роки

Голова Комітету ВР з питань соціальної політики та праці, представник фракції Партії регіонів, народний депутат III—VI скликань.

ЛІЛІЯ ГРИГОРОВИЧ
12 вересня

Секретар Комітету ВР з питань охорони здоров'я, представниця фракції блоку «НУНС», народний депутат II—VI скликань.

КОСТЯНТИН БОНДАРЄВ
13 вересня, 39 років

Член Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат VI скликання.

ГЕННАДІЙ ЗАДИРКО
13 вересня, 44 роки

Член Комітету ВР з питань транспорту і зв'язку, представник депутатської групи «Реформи заради майбутнього», представник фракції БЮТ — «Батьківщина», народний депутат VI скликання.

СПІРІДОН КІЛІНКАРОВ
14 вересня, 43 роки

Член Комітету ВР з питань Регламенту, депутатської етики та забезпечення діяльності ВР, представник фракції КПУ, народний депутат V та VI скликань.

ПЕТРО ЮЩЕНКО
15 вересня, 65 років

Член Комітету ВР з питань культури і духовності, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат IV—VI скликань.

РЕФОРМИ

Президентське навантаження.

Янукович указав урядовцям на нові напрями роботи

АНАТОЛІЙ КОВАЛЬЧУК

На засіданні Комітету з економічних реформ, що відбулося 6 вересня, Віктор Янукович звернув увагу присутніх на низку проблем, які потребують негайного вирішення. При цьому глава держави наголосив, що ті чиновники, які не справляться з поставленими завданнями, втратять посади.

Чистки заради майбутнього

Президент не приховував свого невдоволення тим, як на сьогодні проходять реформи, і вимагав від урядовців ефективної їх реалізації. Глава держави наголосив, що виконавці, які не можуть чи не хочуть плідно працювати, мають звільнити крісла.

«Коли журналісти задають питання, чи будуть кадрові зміни в Уряді, я хочу сказати: вони обов'язково будуть там, де міністр не виконуватиме своїх зобов'язань. І висновки ми зробимо найближчим часом», — пообіцяв гарант.

Він підкреслив: мірилом реформ є оцінка громадян та бізнесу, а не кількість прийнятих законів, постанов та проведених нарад. Сьогодні ж, констатував В.Янукович, чиновники не змінили свого ставлення до цієї роботи. «Тяганина, формалізм і байдужість надалі залишаються найбільш характерними рисами всього бюрократичного апарату», — визнав він.

Життя без реєстрації

Водночас на засіданні глава держави вказав на деякі проблеми, вирішенням яких має опікуватися Кабмін. Так, В.Янукович уважає неприпустимою практику обмеження прав громадян на одержання соціально важливих послуг через відсутність реєстрації за місцем проживання.

Гарант нагадав: наразі людина без реєстрації не може скористатися повноцінною медичною допомогою, відкрити рахунок чи отримати позику в банку, стати на квартирний облік. «Це позбавляє життєвої впевненості та принижує людську гідність. Крім того, створює підстави для корупції, оскільки життєва необхідність штовхатиме людину на пошук шляхів подолання встановлених обмежень», — переконаний Президент.

За словами В.Януковича, такий стан справ неприпустимий, тому необхідно скасувати прив'язання можливості отримання соціально важливих послуг до інституту реєстрації. Крім того, додав Президент, сам процес унесення відомостей до паспорта має стати менш обтяжливим та засвідчувати лише фактичне місцезнаходження особи. «І завдання Уряду — у двотижневий строк підготувати та внести на розгляд парламенту відповідний законопроект», — наголосив він.

Також гарант відзначив необхідність упорядкувати адмінпослуги. На його думку, потрібно створити єдиний державний інтернет-портал адмінпослуг, завдяки якому громадяни знатимуть, «де самодіяльність чиновників, а де чітко затверджені за державою повноваження».

В.Янукович нагадав, що на попередньому засіданні Комітету з економічних реформ було розглянуто загальну стратегію перевлаштування сфери надання адмінпослуг та визначено першочергові кроки, проте прогресу в цьому напрямку немає. Наприклад, не припинено практику делегування госпрозрахунковим підприємствам владних повноважень, зокрема з надання адміністративних послуг. «Підприємства-паразити продовжують збагачуватися на безсиллі держави», — зазначив В.Янукович.

Він також відзначив постійне зростання обсягів надання платних адмінпослуг і при цьому фактичну відсутність контролю за цільовим використанням отриманих коштів.

Земля за курсом

Також керманич доручив підготувати законодавчі акти, які допомогли б прискорити оформлення прав громадян на землю. «Державний земельний реєстратор та державний реєстратор нерухомості повинні автоматично та без участі громадянина оперативно обмінюватися відомостями з реєстрів для швидкого оформлення прав громадян на землю, а не змушувати громадянина бігати по довідки та витяги з цих реєстрів. Міністерство аграрної політики та продовольства разом з Міністерством юстиції зобов'язані терміново підготувати необхідні законодавчі акти», — наголосив В.Янукович.

Глава держави переконаний, що прийнятий парламентом закон «Про Державний земельний кадастр» закладе основу для створення єдиної державної геоінформаційної системи відомостей про землі, їх цільове призначення, а також даних про кількісні та якісні характеристики грунтів. У той же час Президент зауважив, що відтепер стали очевидними не тільки плюси, а й недоліки.

В.Янукович назвав «чутливими моментами» закону те, що він установлює обтяжливу процедуру державної реєстрації ділянок для окремих громадян, які до 2004 року отримали державні акти на землю без установлення відповідних геодезичних координат на місцевості, або в тих випадках, коли землевпорядна документація втрачена. У такому разі закон зобов'язує повторно виготовляти технічну документацію. «На це потрібно близько 2000 грн., що становить двомісячний заробіток селянина. Закон чомусь не говорить, за чий рахунок слід виготовляти зазначену документацію: за рахунок громадянина чи за кошти держави. Вважаю, що якщо держава визнала право власності громадянина на земельну ділянку через надання йому державного акта на землю, то вимагати від громадянина додаткових витрат для підтвердження такого його права — незаконно», — заявив гарант.

У своєму виступі Президент зауважив, що земельна реформа — це крок, який дозволить якісно зміцнити сільське господарство. «Скажу більше: кожен день зволікання із запровадженням повноцінного земельного ринку призводить до втрат найбільшого багатства країни — сільськогосподарських земель — та збагачення шахраїв тіньового ринку», — наголосив глава держави.

Гарант поділився своїми проектами розвитку держави.

«Кадрові зміни в Уряді... обов'язково будуть там, де міністр не виконуватиме своїх зобов'язань. І висновки ми зробимо найближчим часом».

ЗАПЕРЕЧЕННЯ

Феміді залишили зміни

Верховна Рада відмовилася скасувати судову реформу. Парламентарі розглянули два законопроекти, які мали повернути судову систему до старих правил, але жоден з них не набрав навіть 100 голосів.

Проектом «Про визнання деяких законів України такими, що втратили чинність» (№8579), який внесла група народних депутатів, пропонувалося визнати такими, що втратили чинність, закони «Про судоустрій і статус суддів» і «Про внесення змін до статті 218 Кримінально-процесуального кодексу України щодо ознайомлення обвинуваченого і захисника з матеріалами кримінальної справи».

Автор проекту, народний депутат Олена Шустік зазначила, що законом «Про судоустрій і статус суддів» практично знищений Верховний Суд, обмежені права громадян на судовий захист, зокрема скорочені строки звернення до суду, а в окремих категоріях справ громадяни позбавлені можливості касаційного оскарження.

Також у пояснювальній записці до проекту зазначалося, що положення законодавства про функціонування Вищого спеціалізованого суду не відповідає вимогам Конституції щодо побудови судової системи.

Інший проект, хоча й з подібною назвою, — «Про визнання такими, що втратили чинність, деяких законів України» (№8658), передбачав визнання такими, що втратили чинність, актів «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживання правом на оскарження» і «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу щодо участі народних засідателів».

Перший закон розширює повноваження Вищої ради юстиції та дозволяє її членам ознайомлюватись із матеріалами справи, розгляд яких триває. Другий — скасовує інститут народних засідателів у кримінальному процесі.

ВІДНОСИНИ

У досудовому напруженому чеканні.

Газові баталії між Києвом і Москвою можуть призвести до розірвання харківських угод

БОРИС РУДЬ,
«Подробиці»

3 вересня Президент України з офіційним візитом відвідав Душанбе, де відбулася розширена рада глав держав СНД. Одним з основних питань порядку денного були українсько-російські відносини. Газову суперечку між Москвою і Києвом так і не вдалося вирішити. Сторони почали говорити про судовий розгляд.

Завершення «перезавантаження»

Газ — визначальна субстанція в українсько-російських відносинах. Ні російська мова, ні «дружба народів», ні економічне співробітництво в рамках різних митних союзів не є актуальними без вагомого «блакитного» доважка. Зараз, коли до похолодання лишилися лічені тижні, питання про те, скільки ж коштуватиме газ, є життєво важливим.

Росія тим часом не готова просто так зменшити ціну на блакитне паливо. В обмін на таку поступку РФ хоче, щоб Україна приєдналася до Митного союзу. Це докорінно суперечить європейським устремлінням Президента Віктора Януковича, в основі яких — прагматичні інтереси. Основний споживач українського металу — не стільки Росія, скільки Європа і США. Крім того, більшість жителів України вбачає майбутнє своєї держави саме в Євросоюзі. Приєднання ж до Митного союзу загрожує нашій країні втратою членства у Світовій організації торгівлі. Натомість Київ пропонує формулу участі в Митному союзі «3+1», але вона не влаштовує Росію, яка у свою чергу не поспішає зменшувати ціну на газ. Адже контракти, підписані Юлією Тимошенко, є дуже вигідними для «Газпрому», якого не може залякати навіть судовий процес над колишнім Прем'єр-міністром України. До того ж контракти підстраховані харківськими угодами, які підписала вже нинішня влада. За таких умов напруженості між державами не уникнути: «перезавантаження» завершилось, а далі (коли не домовляться) — черговий «льодовиковий період». Перед від'їздом у Душанбе В.Янукович наголосив саме на цьому: «Будь-який тиск у цих питаннях (газових контрактів. — **Прим. ред.**) нас принизливий. І ми не дозволимо, щоб таким чином з нами говорили. Коли тривають переговори — всяке буває, а коли ми із засобами масової інформації, нам потрібно зважати на щось. Спочатку загнали нас у кут, потім почали диктувати умови. Це принижує сьогодні не мене особисто, це принижує державу, і я не можу цього допустити».

І хоча Президент вірить, що зможе домовитись, українська влада вже стала серйозно розглядати варіанти вирішення проблеми в суді. Адже, за словами В.Януковича, існує два складники в питанні перегляду газових контрактів. По-перше, відповідну угоду було підписано суб'єктами господарювання України і Росії без урахування угод, раніше підписаних двома країнами. «А точніше — з порушенням цих угод», — підкреслив Президент. По-друге, «Нафтогаз» уклав угоду без затверджених Урядом директив. «Але якщо Росія із цим не погодиться, безумовно, ми змушені будемо тоді йти до міжнародного суду. Проте, я сподіваюсь, у нас стане мудрості знайти спільне рішення — без суду. Я вважаю, що суд — це вже остання інстанція, до якої треба звертатися тоді, коли будуть вичерпані під час переговорів усі наші можливості», — заявив В.Янукович. Відповідь не забарилася: президент РФ Дмитро Медведєв через свого прес-секретаря Наталію Тимакову заявив, що до судового процесу Росія готова. «Українські партнери повинні повністю виконувати контрактні зобов'язання, включаючи й умови про ціну постачання, навіть за реорганізації «Нафтогазу», — передала Н.Тимакова слова Д.Медведєва.

Поміж тим Росія припускає можливість розірвання харківських угод у разі, коли Київ звернеться до суду для перегляду газових контрактів. Про це журналістів повідомив радник Посольства Росії в Україні, керівник групи економічної політики Олексій Урін.

За його словами, звернення України до суду із цього питання може мати дуже вагомі наслідки.

Таким чином, Київ опинився у вельми нелегкому становищі. Проте наша країна може спробувати скористатись європейським досвідом.

Європейський досвід

Думка про те, що в судовому порядку можна вирішити проблему українсько-російських газових контрактів, на перший погляд, видається дивною. Адже свого часу «Росукренерго» (при потуранні української влади) виграла справу в НАК «Нафтогаз» у Стокгольмському арбітражі. Показовим є те, що «Газпром» у тому конфлікті став на бік «РУЕ». Таким чином, українська влада вже має в доробку як мінімум один програний суд. Притому що в цій справі в «Нафтогазу» були вигідніші позиції, ніж позиції України в імовірному суді щодо перегляду газових контрактів.

Утім, Україна не єдина країна, яку не влаштовують газпромівські ціни. У листопаді 2010 року на «Газпром» подала в суд італійська компанія Edison, яка вимагала переглянути умови контракту. Причина позову така: ціни, зазначені в контракті, значно перевищували ринкові. Як наслідок, тільки в третьому кварталі 2010 року італійці втратили €37 млн прибутку. «Газпром» був змушений зробити для Edison знижку на €200 млн. Щойно стало відомо, що Edison отримала знижку від «Газпрому», до суду подали позови німецькі компанії E.ON і RWE. У серпні 2011 року німці подали на «Газпром» в арбітражний суд, вимагаючи перегляду ціни на газ. 31 серпня до них «приєдналися» й поляки. Пояснення просте — надто високі, завищені навіть порівняно з ринковими, на думку поляків, ціни на блакитне паливо. Варшава зажадала зниження цін на 10%.

Операція «Ліквідація»

Здавалося б, на тлі цих подій у Києва з'явився шанс узяти гору в судових розглядах. Але це тільки так здається. Адже українська влада наполягає: газові контракти не несправедливі (на протилежному наголошували італійці, а також німці й поляки), а незаконні. Незаконні ці газові контракти, на думку Києва, через те, що «Нафтогаз» на підписання контрактів повноважень не отримав, а тодішній Прем'єр-міністр Ю.Тимошенко підписала договір без погодження з Урядом. Власне, вирок для останньої і має стати своєрідним каталізатором судового процесу проти «Газпрому». Утім, президент РФ уже натякнув: відносини між російською й українською властями зійшли нанівець. У Душанбе В.Янукович і Д.Медведєв хоч і зустрілись, але переговори щодо перегляду газових контрактів так і не відбулись.

Правда, в українського Президента є ще один «козир у рукаві» — реорганізація НАК «Нафтогаз України». Як заявив Прем'єр-міністр Микола Азаров, компанію незабаром ліквідують. І лише після її ліквідації розпочнеться перегляд газових контрактів. Проте Москва вже заявила: навіть після ліквідації «Нафтогазу» Україна сплачуватиме за старими рахунками, адже компанія мусить мати правонаступника. Якщо ж такого не буде, то її зобов'язання впадуть на державу.

ВИРОК

Перший пішов. На волю.

Екс-керівник «Нафтогазу» поплатився за виконання вказівок на той час Прем'єра

› Закінчення, початок на стор.1

Після того як справа екс-керівника НАК «Нафтогаз України» була виділена в окреме провадження, стало зрозуміло, що І.Діденко навряд чи врешті-решт опиниться за гратами. Більше того, під час судового процесу з'ясувалося, що колишній перший заступник «Нафтогазу» діяв не з власної ініціативи, а керувався директивами Кабміну. Точніше, він так уважав, коли підписував документи замість голови компанії Олега Дубини, який після завершення переговорів з «Газпромом» щодо нових тарифів на блакитне паливо якраз потрапив до лікарні. Це, можна сказати, врятувало його від буцегарні. Як у прислів'ї: якби не нещастя, не було б і щастя.

І.Діденку «допомогло» інше: він не став заперечувати свою провину. За словами адвоката Ігоря Степанова, його підзахисний під час виступу в суді наголосив, що «ніколи не підписав би договорів і не виніс би їх на розгляд правління, якби знав, що директиви, які зобов'язували підписати ці договори, були прийняті одноосібно Тимошенко, а не колегіально Кабінетом Міністрів». Перевіряти справжність паперів він не став, оскільки «абсолютно був упевнений, що це директиви Кабміну, а не особисто Тимошенко».

Також пом'якшувальною обставиною стало, процесуальною мовою кажучи, «щире каяття» І.Діденка під час останнього судового засідання: «Я дуже шкодую, що змушений був виконувати при прийнятті своїх рішень одноосібні вказівки тодішнього Прем'єр-міністра».

РІА Новости

І.Діденко останнім з-поміж інших співучасників розмитнення опинився на волі. Але вже з вироком.

Своєю чергою прокуратура перекваліфікувала обвинувачення — на ч.2 ст.364 КК («Зловживання владою або службовим становищем»), санкція якої вже не містить обов'язкової конфіскації майна, а мінімальне покарання в 5 років позбавлення волі дозволяло суду перейти до ще більш м'якого покарання.

З обвинувачених — у свідки

З урахуванням усіх обставин справи 5 вересня суддя Печерського районного суду м.Києва Оксана Царевич оголосила остаточний вирок І.Діденку: 3 роки ув'язнення умовно з позбавленням права обіймати керівні посади, пов'язані з адмініструванням підприємств усіх форм власності.

Після оголошення рішення колишнього високопосадовця звільнили з-під варти і він залишив суд, утримавшись від коментарів. За словами адвоката І.Діденка, «вирок достатньо не упереджений і досить хороший для нього». Тож навряд чи буде оскаржуватися в апеляційному порядку.

Щоправда, епопея з розмитненням «чужого» газу не завершилася. Своїх вердиктів ще чекають екс-голова Держмитслужби Анатолій Макаренко та екс-начальник відділу Київської регіональної митниці Тарас Шепітько. Також не відомо, на кого буде подано позов про відшкодування НАК «Нафтогаз України» завданих збитків у вигляді санкцій, які накладені Стокгольмським арбітражем за порушення умов контракту з «Росукренерго». Адже йдеться про кілька сот мільйонів доларів, які навряд чи можуть навіть солідарно сплатити виконавці вказівок тодішнього керівника Уряду.

Деякі експерти припускають, що перше «газове» рішення позначиться і на процесі щодо Ю.Тимошенко. Точніше, не в тій частині обвинувачень, які наразі досліджуються в Печерському райсуді, а в майбутньому. Якщо інші чиновники, причетні до розмитнення газу, також підтвердять, що діяли за особистою вказівкою Юлії Володимирівни, за цим епізодом буде порушено нову справу проти колишнього Прем'єра. І в новому процесі дотепер обвинувачені виступатимуть у ролі свідків.

У неформальному спілкуванні з журналістами колишні підлеглі Ю.Тимошенко відзначали, що вона не рахувалась із засобами для досягнення мети, яку ставила перед собою. З виконавцями, яких залучала до реалізації своїх планів, — також. За час свого сходження на верхівку влади вона добре навчилася знаходити в підлеглих слабкі місця. При цьому головним інструментом було і залишається вміння Юлії Володимирівни переконувати людей у реальності виконання власних обіцянок.

Учасники операції під умовною назвою «Розмитнення» навряд чи розкажуть, що саме їм обіцяла тогочасний Прем'єр. Статус виконавця все ж краще за статус співучасника. Проте кожен для себе точно зробив висновок, чого варті «золоті гори» від Ю.Тимошенко. Для І.Діденка — це 3 роки умовно і майже 14 місяців, проведених у СІЗО. Про свій «тягар» інші скоро теж дізнаються. Також від судді...

СЛУХАННЯ

Одкровення «наружки».

Пукач послідовно «топить» екс-президента і спікера

АЛІНА АЛЕКСАНДРОВА

Судовий процес у «справі Пукача», екс-керівника департаменту зовнішнього спостереження МВС, перейшов з «напівлетаргічної» фази в активнішу. Підсудний почав давати показання і під час першого ж допиту в суді назвав імена замовників убивства Георгія Гонгадзе. За версією Олексія Пукача, це Леонід Кучма і Володимир Литвин. Крім того, за його словами, в цьому злочині брали участь Юрій Кравченко і Микола Джига.

Кого «здав» генерал

Безумовно, прізвища, які назвав під час закритого засідання О.Пукач, не стали ні для кого відкриттям. Аналогічні показання він давав і під час досудового слідства. Але, як показує практика, в суді багато хто відмовляється від своїх слів. Однак О.Пукач не став дотримуватися цієї традиції і практично повністю повторив те, що розповідав слідчим.

«Він називає ті прізвища, які він називав раніше... Але назвати ці прізвища мало, потрібно чесно описувати обставини, тому що тільки чесно описані обставини можуть бути підтверджені під час судового слідства. Слід пам'ятати, що наше кримінально-процесуальне законодавство побудоване таким чином, що недопрацювання в ході досудового слідства означають фактично неспроможність судового слідства», — заявила журналістам Валентина Теличенко, адвокат вдови Георгія Гонгадзе Мирослави.

Потерпілий у «справі Гонгадзе» громадський діяч Олексій Подольський виявився більш говірким і повідав журналістам деякі подробиці допиту О.Пукача. За його словами, колишній шеф міліцейської «наружки» розповів, що після вбивства журналіста його викликав до себе тодішній міністр внутрішніх справ Юрій Кравченко. «Він (О.Пукач) сказав, що на тій зустрічі був В.Литвин, і Ю.Кравченко представив його В.Литвину: «Це той самий хлопець, начальник нашої розвідки, який вивіз і вбив Г.Гонгадзе». На що Литвин сказав: «Я дуже добре знаю, що це він», — розповів О.Подольський.

«І Кравченко запевняв В.Литвина, що ми віддані Президентові, і що ми виконаємо будь-який його наказ. І Литвин нібито при цьому все хитав головою. І потім вони залишилися з Ю.Кравченком, а я вийшов», — процитував О.Пукача журналіст. При цьому О.Подольський додав, що під час цієї розмови в кабінеті Ю.Кравченка були присутні, за словами О.Пукача, Микола Джига та Едуард Фере.

Якщо вдуматися в слова О.Пукача, то картинка виходить безрадісна. Тільки повністю позбавлена інтелекту людина буде відвертою з щойно представленим їй генералом і фактично підтверджувати, що є замовником убивства. І ще важче уявити Ю.Кравченка — досвідченого міліціонера і, за відгуками, вкрай обачну та обережну людину — в ролі базіки, котрий розповідає О.Пукачу про кулуарні розмови з Президентом. Скажімо, екс-шеф міліцейської «наружки» в суді заявив, що Ю.Кравченко в його присутності дзвонив Л.Кучмі й доповідав про вбивство Г.Гонгадзе. Спеціально, мабуть, підлеглого чекав, аби з Президентом зв'язатися.

Пукач хитрує?

Швидше за все, показання О.Пукача дійсно потребують повторної перевірки. До речі, В.Теличенко вже подала клопотання про допит людей, на яких указав О.Пукач. Вони у свою чергу висловили готовність прийти в суд, якщо це необхідно. «Якщо викликатимуть, то, звичайно, будемо туди ходити», — заявив на прес-конференції в Житомирській області В.Литвин. Обговорювати ж показання О.Пукача він відмовився: «Коментувати нісенітниці людей, які заявляють про свою чергову месіанську роль, взагалі немає потреби». «Леонід Данилович неодмінно з'явиться на допит, якщо того вимагатиме суд», — повідомив і Віктор Петруненко, адвокат Л.Кучми.

Ще одна заява О.Пукача може викликати швидше посмішку. За словами В.Теличенко, генерал повідомив, що Г.Гонгадзе, О.Подольський і Олена Притула починаючи з 1997 року «готували державний переворот і він (О.Пукач) урятував Україну, вбивши одного з таких замовників». «О.Пукач говорить про змову, яка нібито становила небезпеку для держави. Він убивав, щоб запобігти державному перевороту. Тому О.Пукачу і потрібне ім'я Леоніда Кучми, аби виправдати свої дії: зробив так нібито за вказівкою Президента. Це стратегія захисту, вона нічим не підкріплена, і ми доведемо це в суді», — заявив В.Петруненко.

«Слова О.Пукача про змову — це маячня, — поділився з одним столичним виданням думкою й О.Подольський. — Єдиний епізод, на якому може будувати висновки О.Пукач, — це зустріч Г.Гонгадзе з прес-аташе Посольства США в Україні, її зафіксувало спостереження».

Взагалі, на думку тих, хто відвідує закритий судовий процес, О.Пукач поводиться досить дивно. Наприклад, за словами О.Подольського, на уточнювальне запитання представника прокуратури, якими саме оперативно-розшуковими справами відносно О.Подольського і Г.Гонгадзе йому було доручено займатися, О.Пукач чомусь почав переказувати із самого початку свою службову біографію. «При цьому в нього (О.Пукача) осмислений погляд людини, котра усвідомлює свої слова, — говорить О.Подольський. — Складається враження, що він просто косить під дурника і хоче видаватися не тим, ким є насправді».

Можливо, це дійсно просто тактика захисту і, виставляючи себе героєм і заявляючи про державний переворот, якому запобіг, О.Пукач сподівається отримати м'якше покарання. До речі, вже висловлювалася думка, що привілейоване становище (О.Пукача тримають в «елітному» СІЗО СБУ) генерал заробив співпрацею зі слідством і тим, що назвав деякі прізвища. Нібито в «пакет домовленостей» входить і більш м'який вирок (не довічне ув'язнення, а, скажімо, 15 років позбавлення волі). Правда, проголошення вироку чекати доведеться ще довго: справа дуже об'ємна.

РІШЕННЯ

Літак без повернення

Господарський суд м.Києва відмовив у задоволенні позову російської авіакомпанії «Сибір» до Міністерства оборони України у справі про катастрофу пасажирського лайнера Ту-154 в 2001 році. Авіаперевізник вимагав компенсації за втрачений літак.

За словами адвоката Міноборони Андрія Козлова, Україна виграла цю справу, суд оголосив резолютивну частину: у позові відмовлено повністю.

Нагадаємо: російський лайнер Ту-154, що виконував рейс за маршрутом Тель-Авів — Новосибірськ, розбився над Чорним морем 4 жовтня 2001 року. Всі 66 пасажирів і 12 членів екіпажу загинули.

Російська сторона стверджує, що літак було збито зенітною ракетою, запущеною під час навчань української армії. За словами секретаря Ради безпеки Росії, українська ракета вибухнула на відстані 15 м над лайнером.

Водночас комісія Київського науково-дослідного інституту судових експертиз дійшла висновку, що ракета не могла збити літак.

Юридично нашу державу не визнали винною у катастрофі. Проте у 2003 році між Росією та Україною було підписано договір «Про врегулювання претензій», за яким Київ добровільно виплатив родичам загиблих компенсацію в розмірі $7,8 млн.

Однак у 2004 році авіакомпанія «Сибір» почала добиватися від України ще й компенсації за втрачений лайнер. Вона звернулася до Господарського суду м.Києва з позовом проти Міноборони та Держказначейства України, в якому вимагала стягнути з останніх ще $15,32 млн. Але суд не задовольнив позову російської сторони.

ГУЧНА СПРАВА

Стратегія процесуальних помилок.

Тимошенко іде ва-банк, розраховуючи на формалізм Євросуду

› Закінчення, початок на стор.1

Чим гірше, тим краще?

На користь інших, більш далекоглядних, планів захисту свідчить зміст показань, які екс-прем'єр урешті-решт дала 7 вересня. Сенсаційної інформації, яка б стовідсотково спростувала факти, викладені в обвинуваченні, вони не містили. Навпаки, мішенями критики стали Віктор Ющенко та Олег Дубина. Обох Ю.Тимошенко звинуватила в зриві переговорного процесу з «Газпромом», а екс-президента — ще й у даванні неправдивих свідчень під присягою.

Суті обвинувачень це не спростовувало. Адже прокуратура зробила акцент на одноосібному затвердженні директив про підписання невигідних для України газових контрактів, а не на обставинах, які завели в глухий кут переговори з російським монополістом. Отже, і кількагодинний виступ у суді, який тривалий час готувала екс-прем'єр, мав, очевидно, інші цілі.

Зокрема, Ю.Тимошенко використала чергову можливість оприлюднити традиційні політичні заяви, які за допомогою гучномовців транслювалися на весь Хрещатик. Р.Кірєєв залишався в залі, а отже, ні ефект натовпу, ні децибели не могли вплинути на оцінку ним матеріалів справи. Мабуть, Ю.Тимошенко і не розраховувала на це. Навпаки, за прогнозами представника екс-прем'єра Сергія Власенка, захист очікує суворого покарання в межах передбаченої Кримінальним кодексом санкції — від 7 до 10 років. Але навіщо це самій підсудній?

Деякі експерти стверджують, що чим жорстокішим буде вирок, тим більше простих українців розцінять його як несправедливий. І саме на них спрямований «гіпноз» негативних епітетів для Р.Кірєєва, за допомогою яких екс-прем'єр намагається закарбувати у свідомості українців негативне ставлення до правосуддя в цілому. У такому разі виборець не стане вникати в суть справи, а сприйматиме вердикт крізь призму емоційного ставлення до Ю.Тимошенко як жертви системи.

З прицілом на Страсбург

Поєднуючи всі методи, які використовувалися під час цього процесу стороною захисту, експерти схильні бачити в них не тактичні, а стратегічні плани. Серед них найчастіше називається бажання змусити головуючого припуститися помилки в оформленні процесуальних документів. І чим довше триває процес, тим більша ймовірність таких помилок.

Наприклад, 8 вересня адвокат Юрій Сухов повідомив, що захист подав понад 60 клопотань, і кожне з них має бути розглянуте суддею, а його задоволення або відхилення — мотивованим. Так само відхиляючи раніше однотипні клопотання про зміну запобіжного заходу, Р.Кірєєв щоразу мав обгрунтувати своє рішення з урахуванням обставин, які могли змінитися за добу, що минула після розгляду попередньої заяви.

За умов спокійного перебігу процесу зробити це нескладно. Якщо ж щодня перебувати під психологічним тиском, зберегти внутрішню рівновагу стає дедалі складніше. На це й були спрямовані перепалки між головуючим і підсудною. У такому разі обвинуваченому дійсно не важливо, яким буде вирок. Адже всі допущені неточності в оформленні процесуальних документів стануть основою обгрунтування скарг, які подадуть як в апеляційну, а згодом і касаційну інстанції, так і до Європейського суду з прав людини. І чим більше їх буде, тим краще для захисту.

Розрахунок простий: ще два слухання у вітчизняних судах завершаться ближче до старту парламентської кампанії. А там — і можливість оскарження в Страсбурзі через вичерпання національних засобів захисту. Європейські судді, звісно, можуть не квапитися, але якщо «прискоряться», то можуть піднести Ю.Тимошенко подарунок у вигляді констатації факту недотримання вимог конвенції в частині права на справедливий суд. Наприклад, на підставі невмотивованого відхилення кількох із сотні клопотань захисту. Адже для Євросуду головним є не результат, а сам процес.

І хоча в Страсбурзі не аналізуватимуть суті обвинувачень, для українських виборців, не обізнаних з юридичними тонкощами, опозиція зможе подати рішення Євросуду як підтвердження невинуватості свого лідера. Який це матиме ефект для виборчої кампанії — передбачити нескладно.

Під кутом зору цієї мети стає очевидною стратегія захисту Ю.Тимошенко: гра ва-банк з прицілом на формалізм членів Євросуду. Чи зіграє її ставка на Страсбург — також залежить від формалізму. Але вітчизняних судів.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Апеляційного суду Автономної Республіки Крим Сергій ЛУНІН:

«Суд зможе ефективно діяти лише тоді, коли в ньому працюватимуть однодумці»

Сергій ЛУНІН народився 10 серпня 1960 р. у м.Джанкой АР Крим. У 1982 р. вступив на юридичний факультет Військового інституту МО. З 1987 до 1991 р. — суддя Військового трибуналу Читинського гарнізону. Протягом 1991—1994 рр. працював у Військовому суді Сімферопольського гарнізону. З 1994 до 1999 р. — заступник голови Військового суду Сімферопольського гарнізону. З 1999 р. — суддя Верховного суду Автономної Республіки Крим (нині — Апеляційний суд АРК). У 2002 р. призначений першим заступником голови Апеляційного суду АРК, а в 2009-му очолив його. Сергій Вікторович — заслужений юрист України.

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Найспекотніша пора в Криму — літо. Мільйони туристів приїжджають на півострів, аби провести відпустку поблизу моря. Проте, коли одні відпочивають, інші починають працювати в напруженому ритмі. Це стосується і кримської Феміди, якій у цей період додається роботи. Та й в інші пори року справ вистачає, зокрема пов'язаних із землею та правом власності. А взагалі-то, як розповів у ексклюзивному інтерв'ю «ЗіБ» голова Апеляційного суду Автономної Республіки Крим Сергій ЛУНІН, у них немає нерезонансних справ: наприклад, за останній рік практично всі справи, які тут слухали, викликали суспільний інтерес. Також Сергій Вікторович, який два роки тому очолив установу, повідав про те, як «відкривав» судову систему півострова для представників ЗМІ та що йому вдалося зробити для кримської Феміди за цей час.

«Коли колектив згуртований, працівники самі виконують свої обов'язки згідно з буквою закону»

— Сергію Вікторовичу, хотілося б розпочати нашу розмову з питання про кар'єру. У 1990-х роках ви працювали у Військовому суді Сімферопольського гарнізону. Чому ви обрали саме військовий суд? Надалі не захотіли продовжувати кар'єру в одному з військових апеляційних судів?

— Я закінчив військовий інститут і випускався як офіцер юстиції. У 1987 році розпочав кар'єру у Військовому суді Читинського гарнізону, де набув безцінного практичного досвіду. Згодом мене перевели до Військового суду Сімферопольського гарнізону. Взагалі, до військового суду я потрапив завдяки тому, що закінчив юридичний факультет. У військових судах було не так багато справ, а я хотів підвищувати свою кваліфікацію, саме тому вирішив перевестися до суду загальної юрисдикції. Тому свою суддівську кар'єру я продовжив уже у Верховному суді АР Крим (нині — Апеляційний суд АРК).

— Два роки тому ви очолили цей суд. Адміністративна посада для вас не нова, адже тривалий час ви були заступником голови. Чи важко керувати судом апеляційної інстанції? Що ви зробили для реалізації першочергових завдань?

— Суд — це насамперед колектив суддів та інших працівників. Кожен з них — особистість, яка потребує поваги та індивідуального підходу. Я переконаний, що суд зможе ефективно діяти лише тоді, коли в ньому працюватимуть однодумці. Тому, звичайно, важко знайти підхід до кожного працівника. Коли колектив згуртований, а всі ланки працюють як одне ціле, тоді працівники самі виконують свої обов'язки згідно з буквою закону. Я у свою чергу зробив усе можливе для того, аби створити суддям та працівникам Апеляційного суду АРК комфортні умови для роботи.

— А що саме вам удалося зробити для покращення атмосфери в суді, його облаштування? Наприклад, в Апеляційному суді Чернігівської області судді захоплюються мистецтвом — на стінах висять картини, діє фотовиставка робіт самих суддів. Також біля входу до суду — пандус для людей з особливими потребами, на кожному поверсі — інформаційні стенди для суддів. Є в них і спеціально обладнана зала для дистанційного допиту свідків або потерпілих, щодо яких ужито заходів безпеки. Чим може похвалитися ваша обитель Феміди?

— Забезпечення всіх необхідних умов для роботи суддів та апарату сприяє ефективній та плідній роботі. Будинок нашого суду відповідає всім сучасним стандартам та вимогам, які висуваються до приміщень судових установ. До того ж сам будинок не споруджувався спеціально для суду, тому нам доводиться його постійно вдосконалювати. В Апеляційному суді АРК належним чином облаштовані зали судових засідань, забезпечено технічне оснащення. Працює система оновлення інформаційно-правового забезпечення ділової та правової інформації «Ліга: закон», яка встановлена як у комп'ютерах суддів, так і в нарадчих кімнатах. Є в нашому суді також і пандус для людей з особливими потребами, а стіни кабінетів прикрашають картини та фотороботи, авторами деяких із них є самі судді.

«Прозорість і публічність допоможуть викоренити корупцію в судах усіх інстанцій»

— Чи не виникають певні незручності через те, що Апеляційний суд АРК розташований у двох приміщеннях та ще й у різних містах: Сімферополі та Феодосії?

— У час технічного прогресу спілкування між членами цивільної палати у Феодосії та керівництвом Апеляційного суду АРК не викликає труднощів. Ми налагодили тісну співпрацю, у нас не виникає жодних незручностей. У Феодосії колегії суддів цивільної палати розглядають справи зі східних районів Криму, наприклад з Керчі. Погодьтеся, було б складно людям долати більше 200 км, аби потрапити на засідання суду в Сімферополі.

— Як давно у вашому суді сформовано спеціалізовану судову палату в кримінальних справах, чим вона відрізняється від звичайної судової палати у кримінальних справах?

— Офіційно вона була сформована 5 серпня 2010 року рішенням загальних зборів суддів Апеляційного суду АРК. Суддям спеціалізованої судової палати в кримінальних справах передаються для розгляду справи про адміністративні правопорушення, які надійшли до суду з апеляційною скаргою, протестом прокурора на постанову судді, матеріали судового контролю за законністю процесуальних дій і рішень органу дізнання, слідчого прокурора.

— Очоливши Апеляційний суд АРК, ви вирішили «відкрити» для журналістів судову систему Криму. Як нам відомо, ви були одним з перших, хто за всі роки незалежності України провів для представників ЗМІ прес-конференцію. Також ви клопотали, аби журналістам дозволили бути присутніми на засіданнях Кваліфікаційної комісії суддів загальних судів Севастопольського апеляційного округу. З якою метою здійснювалися ці заходи? Чи Апеляційний суд АРК і досі плідно співпрацює з журналістами?

— На жаль, у нашій країні в багатьох громадян склалося хибне враження щодо об'єктивності та справедливості української Феміди. На мою думку, це є результатом недостатньої поінформованості суспільства про діяльність того чи іншого суду та судової системи в цілому. Саме прозорість і публічність допоможуть викоренити корупцію в судах усіх інстанцій, покладуть більшу відповідальність на суддів, а громадяни володітимуть інформацією про стан справ у судах, а також знатимуть, як захистити свої права.

На прес-конференції ми намагалися дати представникам ЗМІ вичерпну інформацію про стан справ у Апеляційному суді АРК та відверто відповіли на поставлені питання. До того ж «відкривати» судову систему Криму я почав із себе, оприлюднивши свою біографію та декларацію про доходи. Вважаю, що всі судді повинні подавати декларацію про доходи. На загальних зборах суддів Апеляційного суду АРК ми дійшли висновку, що це може припинити всі пересуди про хабарництво серед суддів. Думаю, цим учинком суддя може довести свою безкорисливість і чесність, тим самим продемонструвавши, що йому нема чого приховувати.

На даний момент ми «реанімували» офіційний сайт Апеляційного суду АРК. На інтернет-ресурсі можна знайти інформацію про сам суд: історію і сучасність, новини із зали засідань, резонансні справи, відомості про керівництво суду. Окремими розділами розміщена корисна інформація для громадян, вичерпні відомості для журналістів, які бажають висвітлити те чи інше судове засідання, та багато іншої корисної інформації, яка постійно оновлюється та доповнюється.

— Чи пропонували вам перевестися до Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ? Ви не хотіли б працювати в столиці?

— Я народився та виріс у Криму. Я люблю свій край, і мені подобається моя робота.

«Суддя, складаючи присягу, повинен усвідомлювати відповідальність, яку на нього покладає держава»

— Яка штатна чисельність суддів у вашій установі? Чи є вакансії? Якщо так, то чи планується найближчим часом поповнення рядів Апеляційного суду АРК? Чи існує у вас плинність кадрів?

— Сьогодні в Апеляційному суді АРК працює 74 судді. 17 посад — вакантні. 62% від загальної кількості суддів становлять жінки. За останні два роки ми прийняли на роботу 12 суддів. На відміну від багатьох українських судів, у 2010 році (під час масових звільнень суддів, що було пов'язано зі зміною законодавства) в нас пішла на заслужений відпочинок тільки одна суддя, та й то через вік.

— Чи є ефективною діяльність Центру підвищення кваліфікації суддів на базі Апеляційного суду АРК? Чи часто до вас звертаються судді з першої інстанції по методичну допомогу?

— Періодично ми виїжджаємо в суди першої інстанції для надання методичної допомоги на місцях. Також у нас є судді-куратори, які в будь-яку хвилину готові надати консультацію з того чи іншого питання. Щомісяця проводяться семінари, на яких судді першої інстанції мають можливість обговорити актуальні питанні, якщо потрібно — отримати індивідуальні консультації та методичну допомогу, яка знадобиться безпосередньо під час судового процесу. До того ж при обранні тематики та складанні плану семінарів ми завжди враховуємо думку наших колег із судів першої інстанції.

Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ на базі Центру підвищення кваліфікації провів уже два семінари, на яких судді отримали роз'яснення щодо окремих позицій. Центр підвищення кваліфікації суддів на базі Апеляційного суду АРК працює і надає неоціненну допомогу суддям під час їхньої нелегкої щоденної роботи. Адже, звернувшись до центру, судді завжди можуть отримати методичну допомогу, фахову консультацію спеціаліста та пораду колеги.

— Продовжуючи тему кваліфікації служителів Феміди, хотілося б поцікавитися: як ви вважаєте, чи потрібно підвищувати мінімальний вік тих, хто має намір стати суддею (з 25 років, наприклад, до 30)? Адже інколи молодим суддям не вистачає досвіду впоратися з певною справою. До речі, приклад «справи Юлії Тимошенко» показав, що молодим суддям іноді важко розглядати резонансні справи. Де шукати вихід з подібних ситуацій? Адже автоматизована система не враховує такий критерій, як «досвід судді».

— Взагалі, немає такого поняття, як «молодий суддя». Кожен суддя, складаючи присягу, мусить усвідомлювати всю відповідальність, яку на нього покладає держава.

— Як ви ставитеся до того, що голову суду усунули від вирішення питання, хто прийде працювати в суд. Раніше ж, зокрема на засіданнях кваліфкомісії, у голів судів запитували, чи підтримують вони кандидатуру того чи іншого претендента на мантію.

— Я думаю, рано чи пізно кваліфікаційна комісія повернеться до цього питання. Це все напрацьовується з певним досвідом.

— Багатьом охочим одягти мантію не під силу було впоратися з кваліфікаційними іспитами, які проводила Вища кваліфікаційна комісія суддів, аби заповнити 686 вакансій. Серед тих, хто не дійшов до фінішу в боротьбі за суддівську посаду, і помічники законників, працівники апарату суду. Чому особи, які працюють у судовій системі, поступилися знаннями іншим кандидатам? Чи багато представників кримських судів (помічників, працівників апарату, секретарів засідань) потрапили до резерву на зайняття вакансій?

— Я не можу однозначно відповісти, чому ті чи інші претенденти не склали іспиту, це швидше питання до них. Наприклад, тільки у 2011 році 9 працівників апарату Апеляційного суду АРК успішно склали кваліфікаційний іспит. Тепер вони здійснюють судочинство в першій інстанції.

«У нас позитивно ставляться до технічних новинок, які дозволяють розширити можливості судочинства»

— Для вітчизняної Феміди завжди була болючою тема фінансування, судам іноді не вистачає коштів не те що на придбання нової техніки, а й на «дрібнички»: марки, конверти, канцелярське приладдя. Яка ситуація з фінансуванням у вашому суді?

— Апеляційний суд АРК фінансово забезпечений так, як і інші суди України. Останнім часом відчуваються позитивні зміни в цьому напрямку. Ми сподіваємося, що після прийняття закону «Про судовий збір» ситуація покращиться. Гадаю, цей акт не зумовить докорінних зрушень, однак він містить низку прогресивних змін, що дозволить дещо покращити фінансування. Одержані кошти будуть спрямовані на зміцнення матеріально-технічної бази судів і забезпечення правосуддя в цілому. Гроші від оплати витрат на ІТЗ спрямовуються на інформування учасників судових процесів про хід і результати розгляду справ, виготовлення та видачу копій судових рішень, створення та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційної системи, веб-порталу судової влади, сучасних систем фіксування судового процесу тощо.

— Як в Апеляційному суді АРК приживається автоматизована система документообігу? Чи вдається забезпечити об'єктивний та неупереджений розподіл справ поміж суддями?

— Автоматизована система документообігу не досконала, як і будь-яка інша. Їй властиві як негативні, так і позитивні моменти. Подекуди так трапляється, що на одного суддю випадає 50 справ, а на іншого — 5. Я впевнений, що з часом усі недоліки будуть усунені й робота автоматизованої системи документообігу тільки покращиться.

— Ви очолили суд за рік до того, як відбулися кардинальні зміни — набрав чинності закон «Про судоустрій і статус суддів». З якими позитивними і негативними моментами після «переформатування» зіткнулися апеляційні суди, зокрема й ваш?

— Я переконаний, що обговорювати позитивні чи негативні боки будь-якого закону варто до його прийняття, а після ухвалення його потрібно виконувати.

— Як ви ставитеся до «дива техніки», яке застосовують, наприклад, росіяни: дистанційний допит потерпілих, підсудних, свідків за допомогою відеоконференцзв'язку? Адже ж в Україні часто трапляються випадки неможливості тих чи інших осіб учасно прибути на засідання. А в деяких судах навіть така ситуація: через велику відстань між судом та СІЗО автозаки доставляють підсудних лише за графіком (наприклад, раз у тиждень), під який повинні підлаштовуватися судді, відкладаючи всі інші справи. Якщо не за допомогою техніки, то як вирішувати такі проблеми?

— Час не стоїть на місці й ставить нові вимоги до оснащеності всіх сфер життєдіяльності, зокрема й судової системи. У судах тепер використовується автоматизована система документообігу, що дозволяє фіксувати рух тієї чи іншої справи. Відповідно до закону в нашому суді застосовується так звана аудіофіксація ходу судового розгляду. Простіше

> «Закон «Про судовий збір» не зумовить докорінних зрушень, однак він містить низку прогресивних змін, що дозволить дещо покращити фінансування».

кажучи, це звуковий запис усього, що відбувається в залі засідань під час процесу. Якщо раніше секретарю судового засідання доводилося від руки заносити в протокол пояснення учасників засідання, то тепер вони автоматично фіксуються на комп'ютері. Диск із аудіозаписом долучається до матеріалів справи. Така система виключає помилки секретаря та знімає претензії сторін на зразок «я такого не говорив».

У нашому суді позитивно ставляться до будь-яких технічних новинок, які дозволяють розширити можливості третьої гілки влади в захисті прав і свобод людини. Можливо, і в нашому суді незабаром з'явиться комплекс відеоконференц-зв'язку, що дозволить у ході судових засідань здійснювати допит учасників процесу, які перебувають поза межами приміщення суду.

«У Криму немає нерезонансних справ»

— Як ви ставитеся до того, що кількість рад суддів зменшилася до 4, а кількість членів кожної — по 11 осіб? Те, що голів судів не можуть обирати до рад суддів, — позитив чи негатив проведених змін?

— Усі зміни прописані у відповідному законодавстві, яке, я знову ж таки повторюю, потрібно виконувати, а не обговорювати.

— Органи суддівського самоврядування є однією з гарантій забезпечення самостійності судів і незалежності суддів. Раніше в Криму був свій орган суддівського самоврядування, тепер ваш регіон у Раді суддів загальних судів представляє Надія Масалигіна із Залізничного райсуду м.Сімферополя. Чи важче стало вирішувати питання внутрішньої діяльності судів?

— Рада суддів України і Рада суддів загальних судів працюють цілеспрямовано. Тому ми не бачимо жодних проблем при вирішенні ними того чи іншого питання.

— Не так давно Рада суддів загальних судів перевіряла, як організовано роботу в Апеляційному суді Вінницької області. Голова цієї установи поплатилася адмінпосадою. Чи планується перевірка вашого та інших судів автономії? Які недоліки в роботі Апеляційного суду АРК ви бачите самі, але не можете їх виправити чи то через брак коштів, чи то через недосконалість законодавства?

— За останні роки Апеляційний суд АР Крим двічі проходив комплексну перевірку і двічі суд найвищої інстанції надавав нам методичну допомогу. Варто зазначити, що робота судів Криму значно покращилася, звичайно, залишилися певні проблеми, проте позитивні зміни відчутні. Недоліки в роботі суду є, проте ми намагаємося їх долати. Ми достойно пройшли перевірки, особливо другу, повторну, тим самим показавши, як уміємо усувати недоліки в роботі.

— Крим — місце відпочинку багатьох туристів, земля тут — на вагу золота. Розкажіть про специфіку розгляду справ у автономії. Як ви думаєте, чи відрізняються кримські справи від столичних? Яка категорія справ, так би мовити, найпопулярніша в Криму? Чи правда, що найбільше роботи в судах автономії — в період курортного сезону, коли решта судів України «відпочивають»?

— Ви майже самі відповіли на запитання. Левова частка справ, що розглядається суддями Апеляційного суду АР Крим, пов'язана із землею та правом власності. Кримські справи від столичних нічим особливо не можуть відрізнятися, адже законодавство в нас одне, тому алгоритм вирішення справ теж один. Хіба що в Криму суди досить часто розглядають справи за участю громадян Росії, які є власниками квартир, земельних ділянок та іншої нерухомості поблизу моря.

— Чи часто в Криму слухають резонансні справи? Які саме? Чи складно їх розглядати, які небезпеки чатують при цьому на суддю?

— У нас немає нерезонансних справ. За останній рік в Апеляційному суді АРК практично всі справи були резонансними і викликали суспільний інтерес. Наприклад, гучна «справа громадянина Росії Олександра Меркулова», якого підозрювали у спробі вбивства. «Справа Олексія Загорулька», водія автомобіля. Чоловік потрапив у ДТП, в результаті якого загинув його пасажир — віце-консул Китаю. «Справа помічника джанкойського міжрайонного прокурора Заїра Мемедляєва», який збив на смерть 17-річну дівчину, та інші справи. До того ж практично на всі рішення в резонансних справах не було апеляцій прокурора, що свідчить про те, що прокуратура погоджувалася майже з кожним вироком нашого суду.

«Якщо суддя піддався впливу, він повинен піти у відставку»

— 1 липня набрав чинності закон «Про засади запобігання і протидії корупції». Чи часто кримських суддів звинувачують у корупції? Що найчастіше штовхає суддів на хабар? Які запобіжні заходи вживаються для запобігання корупції у вашому регіоні? Наприклад, деякі з ваших колег запровадили таке нововведення: на столах лежать таблички з написом «Ведеться відеоспостереження».

— Гадаю, що одним лише написом «Ведеться відеоспостереження» зупинити корупцію неможливо. Корупція — поняття економічне, і тут варто ставити питання про фінансування судів, тобто про неналежне фінансування. Коли помічник прокурора отримує як заробітну плату понад 4 тис. грн., а суддя (призначений на 5-річний строк) близько 2,5 тис. грн., то чи може це зупинити корупцію? Потрібно, аби закон «Про судоустрій і статус суддів» у частині матеріального забезпечення суддів чимскоріше розпочав свою роботу.

— У столиці суддям часто надається особиста охорона, адже непоодинокими є випадки замаху на їх життя, псування їхнього майна. Чи трапляються такі випадки в Криму? Як можна захистити представників третьої гілки влади від помсти осіб, не задоволених рішенням суду? Які заходи для цього повинна вживати держава? Чи достатньо сьогодні суддям державних гарантій, передбачених законодавством?

— У 1990-ті роки у разі розгляду «бандитської» справи судді надавалася особиста охорона. Сьогодні таких випадків у Криму немає. А всі гарантії для представників третьої гілки влади передбачені чинним законодавством.

— Ви як голова суду чи суддя відчували коли-небудь тиск із боку будь-яких політичних сил? Чи залишаються фактори, які негативно впливають на незалежність суддів?

— Особисто на мене ніхто й ніколи не чинив жодного тиску. Я вважаю: якщо суддя піддався впливу, він повинен залишити свою роботу і піти у відставку.

— Які риси характеру повинні бути притаманними голові суду, аби він міг отримати перемогу в боротьбі з проблемами, що виникають під час діяльності суду?

— Передусім — це наполегливість і рішучість у прийнятті рішень.

— Сьогодні готується проект нового Кримінального процесуального кодексу. Як ви думаєте, чи забезпечить він реальну змагальність сторін? Які новели КПК підуть на користь вітчизняній Феміді? З якими труднощами можуть зіткнутися суди при реалізації положень нового КПК? Яких норм сьогодні не вистачає українському кримінальному судочинству?

— Якщо говорити про певні новели, то перш за все варто зазначити, що змінюються порядок судового розслідування і порядок судового розгляду, вдосконалюється процедура оскарження судових рішень, уводиться поняття угоди між підозрюваним та потерпілим. Угода примирення між прокурором і підозрюваним означає визнання вини.

Вводиться поняття «безперервності», при якому суддя не має права братися за справу, допоки не буде закінчений розгляд попередньої. Проте тут виникають певні труднощі, адже діє автоматизована система документообігу, буває, що на суддю сьогодні припадає відразу кілька справ.

У проекті КПК передбачений суд присяжних, переважно для осіб, яким загрожує довічне ув'язнення. Спрощується сам процес розгляду справи. Також пропонується повністю відмінити додаткові розслідування, передбачено суттєві скорочення строків кримінального розслідування. Усе це інновації нового зразка, які відповідають європейським та світовим стандартам.

Щодо норм, яких сьогодні не вистачає, то про це вже недоцільно говорити, адже ми стоїмо на порозі введення нового КПК, він міститиме ряд істотних змін.

— І наостанок: якою ви бачите Феміду, зокрема і ваш суд, через 5—10 років? Що б ви хотіли побажати читачам нашої газети, більшість із яких — служителі Феміди?

— Працівники суду — це фахівці, які віддають знання й досвід нелегкій та надзвичайно вагомій місії захисту конституційних прав і свобод людини, утвердженню принципу верховенства права і справедливості. Усім суддям насамперед бажаю мудрості в прийнятті рішень, невичерпної енергії в нашій діяльності на благо України. Хотілося б, аби кожен суддя був еталоном чесності та порядності.

Хочу також подякувати всім жінкам-суддям, які становлять більшу частину людей у мантіях, за їх нелегку й таку важливу роботу. Щодня їм доводиться приймати складні, об'єктивні та принципові рішення, вершити людські долі. Кожній притаманний високий професіоналізм та ті людські риси, без яких неможливо собі уявити справжнього захисника законних прав та інтересів кожного учасника процесу.

«У багатьох громадян склалося хибне враження щодо об'єктивності та справедливості української Феміди».

«ДИСЦИПЛІНАРКА»

«Відкликана» догана

› Закінчення, початок на стор.1

Стаття 88 закону «Про судоустрій і статус суддів» говорить: «Дисциплінарне стягнення, накладене на суддю, може бути достроково знято ВККС за пропозицією відповідної ради суддів». А взагалі догана може канути в Лету, якщо «протягом року з дня накладення дисциплінарного стягнення суддю не буде піддано новому стягненню».

Порадившись, комісія «списала» березневу догану Т.Шинкар.

«Гучні» скарги

8 вересня «кваліфікаційники» не лише «відкликали» догани, а й «вручали» їх несумлінним суддям. Зазвичай комісія за одне засідання накладала стягнення як мінімум на двох законників. Проте цього разу не пощастило тільки Оксані Гаркуші з Ленінського райсуду м.Севастополя — вона поплатилася за тяганину. «Дисциплінарки» щодо п'ятьох служителів Феміди було припинено, а от суддів, які не з'явилися, комісія запросить на наступне засідання.

Розглядала ВККС і дві скарги на дії представників столичної Феміди. Так, колишній голова Львівського апеляційного адмінсуду (нині — підсудний) Ігор Зварич написав скаргу на Олега Білоцерківця з Печерського райсуду м.Києва. А от до дій його колеги Родіона Кірєєва претензії були в народного депутата Сергія Власенка (екс-захисник Юлії Тимошенко).

ВККС підтримала пропозицію РСАС і достроково скасувала догану, оголошену проти Т.Шинкар.

На що скаржилися колишні законник та парламентарій, чи задовольнила ВККС їхні заяви і чи загрожує О.Білоцерківцю та Р.Кірєєву оголошення догани або звільнення за порушення присяги — читайте в наступному числі «ЗіБ».

ПЕРСПЕКТИВИ

Конституційність на підході

РОМАН ЧИМНИЙ

Після літніх відпусток повернулися до роботи й судді Конституційного Суду. Перші два тижні вони присвятили переважно старим справам, але з'явилися й нові. Розглянемо, яких же висновків єдиного органу конституційної юрисдикції варто очікувати ще цього року. Найближчими до завершення провадження є відразу чотири справи, в яких КС завершив слухання і перейшов до закритої частини для прийняття рішень.

Одна з них стосується тлумачення ч.4 ст.21 закону «Про прокуратуру» (суддя-доповідач — Віктор Шишкін). Ця норма застерігає право прокурора звернутись із заявою до суду про визнання акта незаконним у разі відхилення протесту або ухилення від його розгляду. При цьому подання такої заяви зупиняє дію акта.

З огляду на те, що при здійсненні нагляду за законністю в поле зору прокурора можуть потрапляти й акти недержавних підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань, а також рішення і дії їхніх посадових осіб, виникає питання щодо меж утручання держави в здійснення господарської діяльності. Адже протест може паралізувати роботу підприємства на невизначений строк, доки суд розглядатиме питання щодо законності виданого акта.

Важливим з погляду захисту конституційних прав і свобод людини обіцяє стати інше рішення, яке також уже готується в КС. Ідеться про співвідношення ч.3 ст.62 Конституції, за якою обвинувачення не може грунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях, і правами підрозділів, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зокрема на провокацію злочинних дій у вигляді контрольних закупівель чи постачання зброї, наркотиків та інших заборонених до вільного обігу товарів. У відповіді на конституційне звернення Служби безпеки Суд має розтлумачити, чи будуть уважатися такі докази припустимими при доведенні вини особи з огляду на положення ч.2 ст.65 Кримінально-процесуального кодексу (суддя-доповідач — Сергій Вдовіченко).

Цікаво: яке рішення буде першим, що його оприлюднить цієї осені Голова КС Анатолій Головін?

Визначальним для судової системи може стати позиція КС щодо тлумачення п.7 ч.3 ст.129 Конституції, згідно з яким однією з основних засад судочинства є гласність процесу та його повне фіксування технічними засобами (суддя-доповідач — Володимир Кампо). Ця справа також перейшла на стадію прийняття рішення.

Нарешті, важливим для кожного служителя Феміди, включаючи й суддів КС, стане майбутнє рішення щодо соціальних гарантій для людей у мантіях (суддя-доповідач — Михайло Колос). На думку Верховного Суду, який звернувся з конституційним поданням до колег із КС, низка положень закону «Про судоустрій і статус суддів» (стст.103, 109, 131, 132, 135—137, пп.1 п.2 розд.XII «Прикінцеві положення», абз.4 п.5 розд.XIII «Перехідні положення») звужують гарантії, які мали судді за законом «Про статус суддів».

Поверховий порівняльний аналіз старих і нових гарантій для людей, котрі завершують суддівську діяльність, свідчить, що держава в односторонньому порядку змінила умови завершення суддівської служби не в кращий бік. Зокрема, в частині порядку обчислення стажу, що дає право на відставку, розміру вихідної допомоги. Щоправда, звуження гарантій мало компенсуватися зростанням поточної заробітної плати, але його відклали на наступний рік, а решта норм уже діє.

Отже, на шальках терезів конституційної Феміди з одного боку маємо об'єктивні можливості державного бюджету, а з другого — обгрунтовані сподівання тих, хто 10, 15, 20 років тому обрав суддівську професію, можливо, — і з урахуванням «пенсійних» перспектив. Яка шалька терезів переважить у позиції суддів КС, котрі рано чи пізно також потраплять під дію спірних норм, напевне, дізнаємося до кінця вересня. Адже парламент невдовзі прийматиме закон про держбюджет на 2012 рік, проект якого складається з урахуванням нових соціальних гарантій для суддів.

Принагідно згадаємо ще одну справу, яку КС тільки почав розглядати. Йдеться про конституційне подання Вищої кваліфікаційної комісії суддів щодо тлумачення положень п.2 ч.1 ст.40, ч.1 ст.45, ч.4 ст.53 закону «Про судоустрій і статус суддів». Нагадаємо, що під час засідання Пленуму ВС, який розглядав питання про висловлення недовіри Голові ВС Василю Онопенку, двох суддів ВС, відряджених для роботи у ВККС, — Ігоря Самсіна і Миколу Пінчука — не допустили до голосування.

Цю справу, суддею-доповідачем в якій є Наталя Шаптала, КС розглядатиме у формі письмового слухання. І рішення КС, якщо воно буде прийняте до засідання Пленуму ВС, на якому обиратимуть нового очільника найвищого судового органу, може певною мірою вплинути на те, хто стане Головою ВС на наступні 5 років.

ВІДМОВЛЕНО

Іноземець без паспорта

Апеляційний суд АР Крим відхилив апеляційну скаргу Віталія Храмова на рішення Центрального райсуду м.Сімферополя. Перша інстанція відмовила йому у відкритті провадження у справі про підтвердження факту перебування В.Храмова в Криму в 1991 році й отримання на цій підставі українського громадянства.

Розглянувши матеріали справи, колегія суддів дійшла висновку, що скарга В.Храмова не обгрунтована і не підлягає задоволенню. Відмовляючи у відкритті провадження у справі, суд першої інстанції виходив з того, що встановлення юридичного факту проживання на території України для іноземців не тягне за собою правових наслідків для підтвердження належності до громадянства.

Згідно з матеріалами справи В.Храмов у 2004 році на підставі неправдивих документів отримав паспорт громадянина України, а у 2007-му цей документ було вилучено на підставі перевірки УМВС м.Севастополя. Крім того, подальшими перевірками було встановлено, що В.Храмов у 2005 році отримав паспорт громадянина Російської Федерації в Єсентукському відділенні внутрішніх справ Ставропольського краю.

Позивач, що заявив, що встановлення юридичного факту постійного проживання на території України необхідне йому для отримання паспорта громадянина України.

Проте на час звернення до суду позивач був і залишається громадянином Росії (відповідні документи містяться в матеріалах справи), тобто іноземцем. Причому згідно з ст.9 закону «Про громадянство України» навіть встановлення юридичного факту постійного проживання на території України на 24 серпня 1991 року не є підставою для іноземців для прийняття до громадянства України.

Зважаючи на вищенаведене, колегія суддів відхилила доводи апеляційної скарги заявника щодо відсутності в законодавстві заборони на отримання громадянства України, оскільки іноземці можуть бути прийнятими до громадянства України не в судовому порядку, а відповідно до вищенаведеної норми закону лише після виходу з громадянства іншої держави.

ВІТАЄМО!

ОЛЕКСАНДР ФЕДЧЕНКО
11 вересня, 60 років
Суддя Верховного Суду, заслужений юрист України

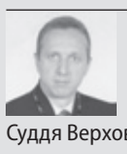

СТАНІСЛАВ ЩОТКА
15 вересня, 48 років
Суддя Верховного Суду

МИКОЛА СТАХУРСЬКИЙ
15 вересня, 59 років
Голова Київського міжобласного апеляційного господарського суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук

ЮРІЙ ДЕМЯНЧУК
15 вересня, 48 років
Голова Рівненського апеляційного господарського суду

БОРИС ПОЛЯКОВ
16 вересня, 50 років
Суддя Вищого господарського суду, доктор юридичних наук

ВОЛОДИМИР КАМПО
16 вересня, 63 роки
Суддя Конституційного Суду, заслужений юрист України, кандидат юридичних наук

АНАТОЛІЙ РЕДЬКА
16 вересня, 56 років
Суддя Верховного Суду, заслужений юрист України

ПРИЗНАЧЕННЯ

Президент України
Указ

Про переведення суддів

Відповідно до статті 73 та частини першої статті 80 Закону України «Про судоустрій і статус суддів»
Постановляю:
1. Перевести суддів у межах п'ятирічного строку:
- Ленінського районного суду Автономної Республіки Крим БУЙЛОВУ Світлану Леонідівну на роботу на посаді судді Сімферопольського районного суду Автономної Республіки Крим;
- Джанкойського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим СПАСЬОНОВУ Олену Анатоліївну на роботу на посаді судді Залізничного районного суду міста Сімферополя Автономної Республіки Крим;
- Єнакіївського міського суду Донецької області ХУДІНУ Олену Олександрівну на роботу на посаді судді Артемівського міськрайонного суду Донецької області;
- Совєтського районного суду міста Макіївки Донецької області ГРАЧОВА Руслана Ріфатовича на роботу на посаді судді Будьоннівського районного суду міста Донецька;
- Красноармійського міськрайонного суду Донецької області ПИСАНЕЦЬ Наталю Володимирівну на роботу на посаді судді Куйбишевського районного суду міста Донецька;
- Алчевського міського суду Луганської області АНТОНЕНКА Максима Володимировича на роботу на посаді судді Ленінського районного суду міста Луганська;
- Прилуцького міськрайонного суду Чернігівської області ГРИГОР'ЄВА Руслана Геннадійовича на роботу на посаді судді Деснянського районного суду міста Чернігова;
- Яготинського районного суду Київської області БУГІЛЯ Володимира В'ячеславовича на роботу на посаді судді Шевченківського районного суду міста Києва.

2. Перевести суддів, обраних безстроково:
- Орджонікідзевського районного суду міста Маріуполя Донецької області КУРБАНОВУ Наталю Миколаївну на роботу на посаді судді Приморського районного суду міста Маріуполя Донецької області;
- Перевальського районного суду Луганської області КОЛЯДОВА Віталія Юрійовича на роботу на посаді судді Алчевського міського суду Луганської області;
- Старобільського районного суду Луганської області КУДРЯВЦЕВА Ігоря Володимировича на роботу на посаді судді Алчевського міського суду Луганської області;
- Біловодського районного суду Луганської області ПРУСЬКОГО Івана Івановича на роботу на посаді судді Стахановського міського суду Луганської області;
- Центрального районного суду міста Сімферополя Автономної Республіки Крим ОПАНАСЮКА Олександра Дмитровича на роботу на посаді судді Гагарінського районного суду міста Севастополя.

Президент України В.ЯНУКОВИЧ
м.Київ,
31 серпня 2011 року
№882/2011

ЗАСІДАННЯ

Сезон скарг відкрито

Розглянувши звернення учасників добору, ВРЮ може збільшити кількість потенційних законників

АНІ ГАЛУК

Після невеликого літнього тайм-ауту Вища рада юстиції почала новий сезон засідань. Крім звичних функцій, конституційний орган розпочав розгляд скарг кандидатів на посади суддів уперше, не згодних з результатами кваліфіспиту. Тож осінній сезон у ВРЮ обіцяє бути не менш спекотним.

І.Самсін і В.Маслій так і не дочекалися від ВРЮ рішення щодо скарг на результати кваліфіспиту.

У пошуках консенсусу

Як повідомляв «ЗіБ», на попередньому засіданні (12 липня) представники ВРЮ вирішили витребувати матеріали, які були предметом розгляду комісії при прийнятті оскаржуваних рішень. Водночас для вивчення проблемних питань, пов'язаних з порядком проведення добору кандидатів на посади суддів уперше, була створена робоча група, до складу якої увійшли три члени ВРЮ: Лідія Ізовітова, Олександр Удовиченко та Володимир Шаповал. Ще місяць тому невдоволених результатом кваліфіспиту нараховувалося 8 осіб, наразі їхня кількість зросла вдвічі.

Під час чергового зібрання (5 вересня) ВРЮ мала заслухати висновки робочої групи та результати перевірки скарг щодо встановлення результатів кваліфіспиту та щодо визначення рейтингу кандидатів. На засідання ВРЮ прийшли й представники ВККС, зокрема її очільник Ігор Самсін та секретар комісії Володимир Маслій. Утім, щойно Рада дійшла до питання скарг, одразу ж перейшла в закритий режим роботи. Необхідність обговорення у вузькому колі, як пояснив голова ВРЮ Володимир Колесниченко, викликана тим, що конкурсний добір кандидатів ще не завершено.

Загалом до ВРЮ надійшло 19 скарг, з яких 14 — на рішення ВККС щодо встановлення результатів кваліфіспиту, 1 скарга про відмову у допуску до добору кандидатів на посаду судді, 3 — щодо визначення рейтингу кандидатів на посаду судді вперше і зарахування їх до резерву на заміщення вакантних посад, та 1 клопотання про поновлення строку для оскарження рішення ВККС щодо підсумків кваліфіспиту. Всі скаржники ще зранку підбирали тактику, за допомогою якої переконуватимуть членів ВРЮ у «заниженій» оцінці, яку отримали під час екзамену. Хоча в останніх є ще тиждень для відкоригування тактики захисту. Порадившись за зачиненими дверима, ВРЮ вирішила зробити перерву і продовжити розгляд скарг за тиждень. Таке рішення В.Колесниченко мотивував тим, що необхідно ще раз опрацювати і дослідити матеріали, аби визначити загальні правові позиції ВРЮ та ВККС.

Претенденти з відмовою

Розібравшись із долею скаржників, ВРЮ взялася за традиційні завдання. Зокрема, чимало кандидатів чекали у коридорі, щоб зайняти вакантні керівні посади у судах. З 28 охочих поповнити лави керівників не пощастило лише Віктору Фоміну, який претендував на повторне головування в Мелітопольському міськрайонному суді Запорізької області. Як повідомила заступник голови ВРЮ Лідія Ізовітова, у 2002 році вона була автором пропозиції про звільнення В.Фоміна з посади голови і судді за порушення присяги. Тоді його позбавили головування, але потім він знову став очільником. Утім, отримати «перепустку» на черговий термін головування В.Фоміну не вдалося. Хоча останній з усіх сил намагався переконати представників Ради, що він гідний обіймати посаду очільника, ВРЮ не підтримала його кандидатуру.

Водночас Рада відмовила у внесенні подання Президенту про призначення на посаду судді Донецького окружного адмінсуду Володимиру Гуртовому. Як з'ясувалося, останній склав кваліфіспит ще в 2008 році. Така тривала процедура надходження матеріалів до ВРЮ занепокоїла голову РСАС Миколу Кобилянського. Він поінформував, що весь цей час В.Гуртовий працював юристом, займався адвокатською діяльністю і до 2011 року не виявляв ініціативи одягнути суддівську мантію. При цьому відповідно до п.6 ст.70 закону «Про судоустрій і статус суддів» результати кваліфіспиту дійсні протягом трьох років. До прийняття нового закону цей термін був аналогічним. У кандидата він спливає в грудні цього року. За словами Л.Ізовітової, до ВРЮ матеріали надійшли лише в липні 2011-го. «Відповідно до нового закону після того, як була створена ВККС, місцеві кваліфкомісії мали передати їй документи. Натомість ДСАУ повернула ці матеріали до Донецького окружного адмінсуду. Тому кандидат не винний у тому, що матеріали блукали», — зазначила Л.Ізовітова.

В результаті, після голосування за зачиненими дверима, В.Гуртовий не отримав перепустки до суддівського корпусу.

Звільнення з перспективою

Також на черговому зібранні Рада прийняла рішення про внесення подання про звільнення восьми суддів з посад за загальними обставинами, зокрема: трьох — у зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням, п'ятьох — через подання заяви про відставку. Попрощатись із суддівським корпусом за власної волі не вдалося судді Апеляційного суду Львівської області Василю Перетятьку. Як з'ясувалося, 5 травня 2011 року член ВРЮ Андрій Портнов вніс пропозицію про звільнення В.Перетятька з посади судді за порушення присяги. Швидше за все питання щодо позбавлення його мантії вирішуватимуть на наступному засіданні.

Крім того, ВРЮ перенесла розгляд подання Ради суддів господарських судів щодо звільнення Валентина Продаєвича з посади голови Господарського суду Одеської області у зв'язку з тим, що він перебуває на лікарняному. До речі, це вже вдруге, коли вирішення долі В.Продаєвича відкладається: минулого разу його належним чином не повідомили.

Нагадаємо, що РСГС внесла подання про звільнення останнього через неналежне виконання посадових обов'язків. Як повідомляв «ЗіБ», під час липневого засідання РСГС на адресу керівництва Господарського суду Одеської області лунали лише критичні зауваження. Більш того члени ради прослідкували тенденцію збільшення кількості скарг на одеських «господарників». На думку представників РСГС, які здійснювали перевірку у згаданій обителі Феміди, численні недоліки в організації роботи призводять до погіршення якості правосуддя. Так, відповідно до статистичних даних у минулому році одеські «господарники» зайняли одне з найгірших місць за показником кількості скасованих рішень у апеляційних та касаційних інстанціях. Також орган суддівського самоврядування дорікав В.Продаєвичу в тому, що він не активізував роботу зборів суддів, щоб проаналізувати помилки та недоліки в роботі.

За словами голови ВГС Віктора Татькова, ситуація в суді не проста: очільник суду постійно на лікарняному, у відпустці тощо. «Тому треба визначатись і мати на увазі те, що кожен, хто обіймає адмінпосаду, в першу чергу — суддя», — зауважив В.Татьков.

Натомість очільник Господарського суду АРК Михайло Луцяк мав намір залишити керівне крісло за власним бажанням, яке він мотивував погіршенням стану здоров'я. Втім, на останньому засіданні ВРЮ він змінив думку і відкликав заяву про звільнення.

КАДРИ

Вища рада юстиції
Довідка про результати розгляду питань порядку денного

5 вересня 2011 року **№11**

1. За поданням ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення про призначення:
- **БАРАНОВА** Сергія Борисовича — головою Білокуракинського районного суду Луганської області;
- **БУЛАВІНОЇ** Наталії Іванівни — головою Краснодонського міськрайонного суду Луганської області;
- **ВАСИЛЕНКА** Романа Олександровича — головою Коростишівського районного суду Житомирської області;
- **ВОЗНЮКА** Сергія Михайловича — головою Бориспільського міськрайонного суду Київської області;
- **ГОРБАТЕНКА** Олега Володимировича — головою Лисичанського міського суду Луганської області;
- **ДЕМЧУКА** Петра Володимировича — головою Ізяславського районного суду Хмельницької області;
- **ЗАБОТІНА** Віктора Вікторовича — головою Лутугинського районного суду Луганської області;
- **ІВАНЧУКА** Віталія Мирославовича — головою Монастириського районного суду Тернопільської області;
- **КОВТУНОВИЧА** Олега Васильовича — головою Шумського районного суду Тернопільської області;
- **КОРЗЮК** Тетяни Петрівни — головою Коропського районного суду Чернігівської області;
- **КОРНЕЛЮКА** Василя Семеновича — головою Локачинського районного суду Волинської області;
- **КРУГЛЮКА** Володимира Григоровича — головою Вижницького районного суду Чернівецької області;
- **РИБ'ЯНЦЯ** Сергія Анатолійовича — головою Межівського районного суду Дніпропетровської області;
- **ТУСТАНОВСЬКОГО** Олександра Михайловича — головою Вознесенського міськрайонного суду Миколаївської області;
- **ХОРХОРДІНА** Олександра Івановича — головою Центрально-Міського районного суду м.Горлівки Донецької області;
- **ГРОМОВОЇ** Людмили Володимирівни — заступником голови Конотопського міськрайонного суду Сумської області;
- **ЖУРАВЛЯ** Пилипа Івановича — заступником голови Іллічівського міського суду Одеської області;
- **ІВАНОВА** Андрія Петровича — заступником голови Перевальського районного суду Луганської області;
- **ІЛЬТЯ** Івана Івановича — заступником голови Берегівського районного суду Закарпатської області;
- **МИЧКИ** Ігоря Миколайовича — заступником голови Здолбунівського районного суду Рівненської області;
- **ОСТРОВСЬКОГО** Ростислава В'ячеславовича — заступником голови Котелевського районного суду Полтавської області;
- **ОТУПОР** Катерини Миколаївни — заступником голови Дубровицького районного суду Рівненської області;
- **ТРОСТЕНЮКА** В'ячеслава Анатолійовича — заступником голови Фрунзівського районного суду Одеської області.

2. Вища рада юстиції відмовила у призначенні Фоміна Віктора Анатолійовича на посаду голови Мелітопольського міськрайонного суду Запорізької області.

3. За поданням ради суддів адміністративних судів Вища рада юстиції прийняла рішення про призначення ІЗОВІТОВОЇ-ВАКІМ Олени Василівни на посаду заступника голови Харківського окружного адміністративного суду.

4. За поданням ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення про призначення ЛЯХА Василя Івановича на посаду голови Ратнівського районного суду Волинської області та звільнення його з посади заступника голови цього суду.

5. За поданням ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення про призначення НАУМЕНКО Ніни Дмитрівни на посаду голови Козельщинського районного суду Полтавської області та звільнення її з посади заступника голови цього суду.

6. За поданням ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення про призначення ПИСАНЦЯ Віталія Анатолійовича на посаду голови Свердловського міського суду Луганської області та звільнення його з посади заступника голови цього суду.

7. За поданням ради суддів загальних судів Вища рада юстиції прийняла рішення про звільнення Колдіної Олександри Олегівни з посади заступника голови Голосіївського районного суду м.Києва за власним бажанням.

8. Вища рада юстиції відмовила у внесенні подання Президентові України про призначення Гуртового Володимира Вікторовича на посаду судді Донецького окружного адміністративного суду.

9. Прийнято рішення про внесення подань про звільнення суддів з посад за загальними обставинами:

9.1. У зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням:
- **ВИВАЛЯ** Богдана Анатолійовича — судді Чернівецького районного суду Вінницької області;
- **КАШАПОВОЇ** Людмили Михайлівни — судді Апеляційного суду Житомирської області;
- **КОЗАК** Олени Вікторівни — судді Синельниківського міськрайонного суду Дніпропетровської області.

9.2. У зв'язку з поданням заяви про відставку:
- **ВЕЛИДЧУКА** Василя Мироновича — судді Апеляційного суду Житомирської області;
- **ДЕЛІЄВА** Олександра Миколайовича — судді Апеляційного суду Херсонської області;
- **НОВІКОВА** Олександра Івановича — судді Рубіжанського міського суду Луганської області;
- **ЧЕМОЛОСОВОЇ** Світлани Павлівни — судді Гуляйпільського районного суду Запорізької області;
- **ЧЕПЕСЮКА** Ореста Васильовича — судді Борщівського районного суду Тернопільської області.

10. Відмовлено у внесенні подання Президентові України про звільнення Щербаня С.Г. з посади судді Червонозаводського районного суду м.Харкова у зв'язку з поданням заяви про звільнення за власним бажанням.

(Указом Президента України від 19 вересня 2008 року №844/2008 Щербаня С.Г. звільнено з посади судді у зв'язку з порушенням присяги.)

АДВОКАТУРА

АДВОКАТСЬКЕ ОБ'ЄДНАННЯ
КОЛЕГІЯ ПРАВОЗАХИСНИКІВ

ВККС

«Поєдинок» за мантію.

Аби зайняти вакансії в харківських судах, потрібно витримати жорстку конкуренцію

МАРИНА ЗАКАБЛУК

У той час як Вища кваліфікаційна комісія суддів узяла серпневу паузу і не роздавала рекомендаційні «перепустки», претенденти на суддівські мантії готувалися до конкурсу на зайняття вільних посад в обителях Феміди Донецької, Луганської, Вінницької та Харківської областей.

Першопрохідці з останньої сходинки

У потенційних законників було 26 днів, аби визначитись, у якому із судів вони хотіли б працювати. До речі, багато хто з кандидатів скористався можливістю подавати заяви до 5 судів у межах конкурсу, оголошеного одним рішенням комісії.

Нагадаємо, що про початок змагань за мантію ВККС оголосила 19 липня. Вирішальними днями для потенційних законників обрали 6, 7, 13, 14, 20, 21, 27 та 28 вересня. Поповнення потребували 85 судів Донецької, Луганської, Вінницької та Харківської областей. Однак через деякий час до списку цих обителей Феміди додали ще три суди: Дзержинський міськсуд Донецької області, Сєвєродонецький міськсуд Луганської області та Ленінський райсуд м.Вінниці.

Не є таємницею, що в боротьбі за вакансію «першочерговим критерієм» є місце кандидата в рейтингу «першачків». На першому місці — ті, хто за результатами іспиту одержав 99 балів, на останньому — претенденти, які отримали 66 балів. Охочі одягнути мантію, котрі перебувають на 34-му місці в рейтингу (з найменшою кількістю балів), вирішили не втрачати шансу: за нашими підрахунками, вже 40% з них (з 27 осіб — 11) братимуть участь у вересневому конкурсі. Як говориться в прислів'ї, краще синиця в руках, аніж журавель у небі. Адже, якщо кандидати, які перебувають на останній сходинці, чекатимуть на можливість зайняти престижніші місця, вони врешті-решт можуть залишитися ні з чим.

До того ж претенденти з 34-ї позиції про всяк випадок «застрахували» себе від можливої невдачі: аби підвищити свої шанси одягти мантію вже цієї осені, вони мають намір змагатися за вільні посади відразу в 5 судах.

Утім, така активність не спостерігається серед тих, хто займає першу позицію в рейтингу: лише один кандидат з чотирьох братиме участь у вересневому конкурсі. Він претендує зайняти вакансію в одному із трьох судів: Вінницькому окружному адмінсуді, Господарському суді Вінницької області або Ленінському райсуді м.Вінниці.

Запекла боротьба

Після того як ВККС опрацювала всі заяви кандидатів, неважко з'ясувати, в яких обителях Феміди хоче працювати найбільша кількість потенційних законників, в якому суді відбуватиметься найзапекліша боротьба за вільну посаду, а які взагалі знехтувані претендентами.

Так, за даними постійно діючого органу, станом на 26 серпня цього року жоден з «резервних» кандидатів не виявив бажання працювати в Марківському райсуді Луганської та трьох судах Донецької області. А от деякі суди стали «заручниками» потенційних законників: наприклад, на одну вакансію в деяких обителях Феміди претендують від 10 до 25 осіб. Пальму першості в конкурсі на «популярність» тримає Харківський райсуд Харківської області — 26 осіб на місце. До речі, найбільше кандидатів на зайняття однієї вакансії саме на Харківщині (див. таблицю).

Є й такі суди, за вільні посади в яких не буде жорсткої боротьби. Це, наприклад, Докучаєвський міськсуд Донецької області (одна вакансія — один претендент), Свердловський міськсуд Луганської області (три вільні посади — три кандидати). А взагалі-то таких судів 10. Цікаво, що до них здебільшого заяви подавали потенційні законники з 33—34-им місцями в рейтингу. Виняток становлять лише кілька осіб, які перебувають на 18, 22, 23 та 27-му рядках у списку.

Найбажаніші обителі Феміди

№	Назва суду	Кількість претендентів на одну вакансію
1.	Харківський районний суд Харківської обл.	26
2.	Люботинський міський суд Харківської обл.	24
3.	Зміївський районний суд Харківської обл.	20
4.	Чугуївський міський суд Харківської обл.	20
5.	Вінницький районний суд Вінницької обл.	18
6.	Дзержинський районний суд м.Харкова	18
7.	Печенізький районний суд Харківської обл.	16
8.	Золочівський районний суд Харківської обл.	15
9.	Богодухівський районний суд Харківської обл.	13
10.	Нововодолазький районний суд Харківської обл.	13
11.	Червонозаводський районний суд м.Харкова	13
12.	Балаклійський районний суд Харківської обл.	11
13.	Ленінський районний суд м.Вінниці	11
14.	Краснокутський районний суд Харківської обл.	11
15.	Господарський суд Вінницької обл.	10
16.	Хмільницький міськрайонний суд Вінницької обл.	9

Попередній «експеримент»

А от на Господарський суд Харківської області зробила ставки найбільша кількість борців за мантію — 51. Оскільки в останньому 7 вакансій, то за одне вільне місце боротиметься приблизно 7 кандидатів. Посади в господарських судах Донецької та Вінницької областей теж бажані (ВККС отримала по 41 заяві до кожного). У донецьких «господарників» нині 10 вільних посад (4 особи на місце), у вінницьких — 4 (10 осіб на місце). Працювати в Господарському суді Луганської області, в якому 3 вакансії, хочуть тільки 11 претендентів.

Нелегкі випробування чекатимуть і потенційних «адміністративників». Так, до Вінницького окружного адмінсуду (8 вакансій) «просяться» 47 осіб, а до Донецького (4 вакансії) — 22. Луганський та Харківський окружні адмінсуди конкурсів не оголошували.

Хто ж протримається до останнього «раунду» в «поєдинку» за мантію, залежатиме, по-перше, від рейтингу кандидата. По друге — від стажу роботи в галузі права. Спробуємо уявити, як це відбуватиметься.

На претендентів на мантію чекає останній етап добору — конкурс на заміщення вакансій.

У Калінінському райсуді м.Донецька є одна вакансія. Тут хочуть працювати 5 осіб з такими місцями в рейтингу: 9, 11, 16, 22 та 26-е. Тобто в претендента з 9-ї «сходинки» найбільше шансів обійняти цю посаду. Якби кандидатів, котрі посідають 9-е місце в рейтингу, було двоє, то тоді б усе вирішував стаж роботи в галузі права: в кого він більший, той і працював би в Калінінському райсуді. Якщо ж і стаж у претендентів однаковий, тоді ВККС має покладатися тільки на себе — слід оцінити особисті та моральні якості потенційного законника, вирішити, хто краще впорається з обов'язками судді.

Добір триває

Нині у ВККС багато роботи, адже на черзі — оголошення конкурсів у судах інших областей. Нещодавно на сайті комісії з'явилась інформація про початок підготовки до проведення конкурсу на заміщення вакансій у судах решти регіонів.

З урахуванням інформації, наведеної в повідомленнях голів обителей Феміди, 4 серпня 2011 р. ВККС оприлюднила дані про кількість вільних посад, на заміщення яких може бути оголошено конкурс серед «резервних» кандидатів. «Комісія звертає увагу на те, що наведені дані про кількість вакантних посад суддів не є остаточними, оскільки кількість вакантних посад не є сталою величиною й може змінюватись у результаті опрацювання додаткової інформації щодо стану заміщення вакантних посад суддів», — зазначається в повідомленні ВККС.

Усі, хто має намір працювати в столиці, нехай набираються терпіння й чекають оголошення конкурсу. Адже, за попередніми даними, в райсудах м.Києва є чимало вакансій: Дарницький райсуд — 6, Деснянський — 3, Оболонський — 4, Печерський — 3, Святошинський — 2, Шевченківський райсуд — 4. Господарський суд м.Києва чекає 12 «новобранців», а Окружний адмінсуд столиці — 2.

Детальніше з кількістю вакантних посад у різних регіонах можна ознайомитися на стор.20 цього числа «ЗіБ».

***

Напередодні старту змагань за мантію секретар комісії Володимир Маслій повідомив, що журналістів запросять спостерігати за перебігом конкурсу. Проте жодного запрошення станом на 6 вересня на сайті ВККС не було. Як з'ясувалося пізніше, представників ЗМІ навіть не акредитовували на запланований захід, бо постійно діючий орган відклав проведення конкурсу на невизначений строк.

Причина цього рішення така. Нині в провадженні ВРЮ — 18 скарг від кандидатів на посаду судді на рішення ВККС про затвердження результатів кваліфікаційного іспиту. 5 вересня конституційний орган відклав розгляд скарг.

«З метою забезпечення додержання законних прав кандидатів на участь у конкурсі на заміщення вакантних посад суддів комісією 6 вересня 2011 р. прийнято рішення про зняття з розгляду питання щодо проведення конкурсу на заміщення вакантних посад суддів у місцевих судах загальної юрисдикції Вінницької, Донецької, Луганської та Харківської областей до прийняття ВККС відповідного рішення за результатами розгляду ВРЮ скарг кандидатів на посаду судді вперше», — зазначено в повідомленні, оприлюдненому ВККС.

КАДРИ

Довга дорога додому

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Вища кваліфікаційна комісія суддів продовжила переводити законників на нові місця роботи, поближче до власних квартир, батьків і дітей. Щоправда, окремі претенденти тільки даремно приїздили до столиці — їм довелося задовольнитися заздалегідь визначеною відмовою.

Я люблю тебе, Києве

Безперечно, засідання ВККС 5 вересня залишиться приємним спогадом для Олександра Бурлаки. Тільки в березні цього року він став суддею Кіровського районного суду м.Кіровограда, але, попрацювавши там лише півроку, вирішив перевестися до столиці — в Солом'янський районний суд.

Звісно, у членів ВККС виникло запитання, чому він вирішив так швидко змінити місце роботи. Пояснюючи причини свого рішення, О.Бурлака зазначив, що в Києві мешкає його дружина. І в столиці, на відміну від Кіровограда, у нього є житло.

Микола Мельник поцікавився, навіщо ж у такому разі суддя поїхав працювати в Кіровоград. О.Бурлака розповів, що в цьому місті пропонували викладацьку роботу його дружині, тому вони вирішили змінити місце проживання. Однак потім усе змінилося — дружина не змогла отримати посаду, і тепер суддя намагається влаштуватись у Києві.

Переїхати до столиці прагнула й Галина Козленко, котра працює в Харківському районному суді Харківської області. Так само як і О.Бурлака, вона прагнула отримати посаду в Солом'янському районному суді і так само працювала законницею лише півроку.

П'ятеро кандидатів на перехід до іншого суду даремно приїздили до Києва.

Вона розповіла про те, що її мати померла і тепер батько живе в Києві сам. Тому вона хоче переїхати до нього і допомагати йому. Щоправда, коли члени ВККС поставили кілька запитань, то з'ясувалося, що мати законниці померла ще у 2007-му, тобто за кілька років до того, як Г.Козленко отримала посаду в Харкові. Крім того, «кваліфікаційники» довідалися, що батькові претендентки 57 років і він наразі має роботу, тому не потребує особливої підтримки.

Ускладнює стан справ і квартирне питання. Дуже часто законники бажають перевестися, бо змушені знімати житло, коли в іншому місті мають власні квадратні метри. У ситуації ж із Г.Козленко все з точністю до навпаки — своє житло в неї є в першій столиці України, а в Києві квартиру їй доведеться знімати.

Та, попри все, члени ВККС вирішили не стояти на заваді бажанню суддів працювати в місті на Дніпрі; після нетривалого обговорення за зачиненими дверима рекомендацію на перехід до Солом'янського райсуду отримали і О.Бурлака, і Г.Козленко.

Так само позитивні висновки про переведення до іншого суду в межах п'ятирічного строку одержали ще 6 законників. Причому трьом із них доводилося складати письмовий іспит, оскільки вони бажали працювати в іншій юрисдикції. Отримали рекомендації і двоє суддів, які вже були обрані безстроково, але теж прагнули іншої спеціалізації.

Хмельницький? Недалеко ходити!

Щоправда, не всім суддям цього дня пощастило. Так, одразу троє суддів прагнули перейти до Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області, до того вони вже певний час працювали в райцентрах Хмельниччини.

Усі вони розповіли членам кваліфкомісії про причини, які спонукають їх до переїзду. Так, Сергій Шинкоренко повідомив, що в нього в Хмельницькому є житло, крім того, впродовж тривалого часу саме в цьому місті він працював помічником судді. Інший претендент — Людмила Гладій — розповіла, що в Хмельницькому проживає її сім'я.

Однак, як згодом виявилося, пояснення щодо причин переїзду були зайвими. Члени кваліфкомісії після обговорення за зачиненими дверима поінформували суддів, що до Хмельницького міськрайонного суду вже оголошено конкурс, а тому перевестись до нього наразі неможливо. Звісно, було б дивним, якби місця, за які незабаром мають розпочати боротьбу претенденти, дісталися тим, хто переходить із інших судів.

Водночас не зрозуміло, навіщо суддів запрошували до Києва і вислуховували причини переходу, якщо рішення вже було заздалегідь визначеним. Значно простіше було б повідомити законників поштою чи телефоном. Якщо ж кваліфікаційники не встигли цього зробити, то могли б принаймні запросити кандидатів до «закритих» судів першими і вибачитися за те, що тим довелося згаяти стільки часу, а не змушувати чекати своєї черги в коридорі.

Такий самий, неприємний, сюрприз очікував і двох кандидатів на місце в Красноградському районному суді Харківської області. Як повідомили «кваліфікаційники», там узагалі вакансій немає. Чому ж про це не знали претенденти і навіщо вони приїхали на засідання — незрозуміло. Та, як відомо, на помилках учаться, і тому треба сподіватися, що в майбутньому таких непорозумінь у роботі ВККС не виникатиме.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Оголошення

30 серпня 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів України відповідно до пп.2 п.3 ст.74, п.1 ст.76 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» повідомляє про підготовку матеріалів щодо обрання кандидатів на посаду судді **безстроково:**

- Кухар Наталії Миколаївни — на посаду судді Господарського суду Харківської області;
- Комендата Романа Тарасовича — на посаду судді Апеляційного суду Тернопільської області;
- Савуляка Романа Васильовича — на посаду судді Апеляційного суду Львівської області;
- Слабкіної Оксани Анатоліївни — на посаду судді Совєтського районного суду м.Макіївки Донецької області;
- Павленко Ольги Владиславівни — на посаду судді Ріпкинського районного суду Чернігівської області;
- Непоради Олега Миколайовича — на посаду судді Малиновського районного суду м.Одеси;
- Радченка Сергія В'ячеславовича — на посаду судді Апеляційного суду Херсонської області;
- Скрипник Оксани Григорівни — на посаду судді Оболонського районного суду м.Києва.

МОМЕНТ ІСТИНИ

Законотворчість з високого старту

6 вересня Верховна Рада розпочала свою роботу з урочистого засідання, присвяченого 20-ій річниці незалежності. Після виступів Президента Віктора Януковича, Голови ВР І скликання Івана Плюща та теперішнього спікера Володимира Литвина, парламент одразу взявся за виконання своїх безпосередніх обов'язків.

ФОТО: ОЛЕКСАНДР ГОНЧАРОВ

Віктор ЯНУКОВИЧ побажав народним депутатам успіхів у законодавчому забезпеченні проголошених реформ.

Курсанти Київського військового ліцею ім. І.Богуна внесли до сесійної зали реліквію: великий Державний Прапор, який 20 років тому ознаменував народження Української держави.

На урочисте засідання прийшли і всі перші особи суддівського корпусу.

І.ПЛЮЩ нагадав колегам, що схвалення Акта проголошення незалежності України і прийняття Конституції стали можливими, коли депутати «були єдині в думах і в діях».

Аби хор не схибив при виконанні Державного Гімну, диригентові інколи доводиться вдаватися до вагомих аргументів.

КАДРИ

Мрії про переїзд

Після засідань Вищої кваліфікаційної комісії суддів 1 і 2 вересня окремі законники можуть збирати речі і готуватися до переїзду в нове місто. Але для декого рішення ВККС стало неприємним сюрпризом.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО І МАКСИМ ТРЕБУХОВ

Члени ВККС звертали увагу на характеристики і показники роботи суддів.

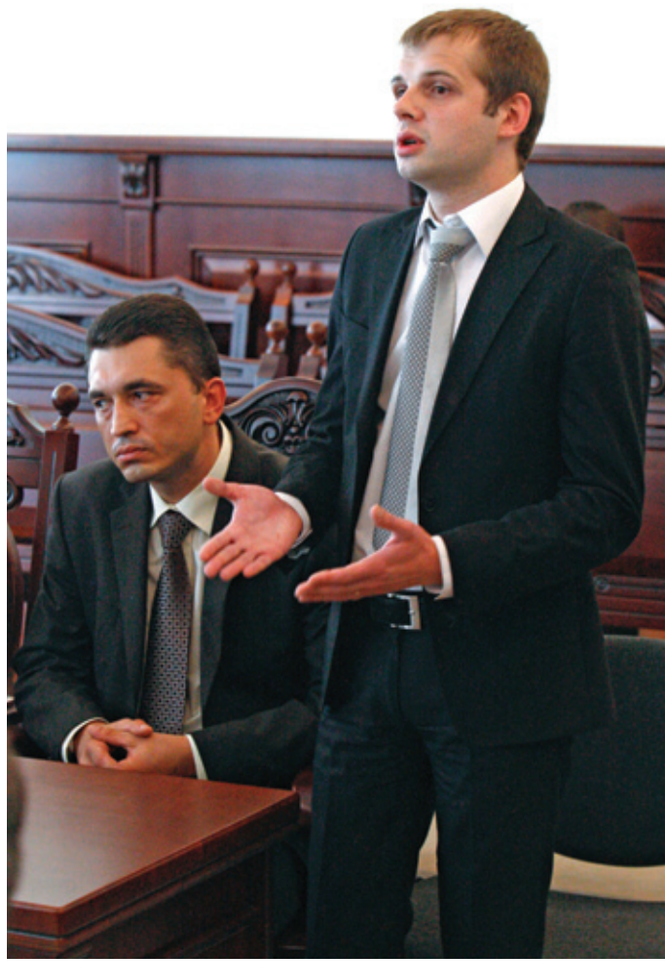

Ті, хто бажав перейти до суду іншої юрисдикції, спершу складали письмовий іспит, а потім спілкувались із членами ВККС.

Людмилі ГЛАДІЙ не вдалось отримати рекомендацію на переведення, оскільки на бажане нею місце вже оголошено конкурс.

«Кваліфікаційникам» Лідії ГОРБАЧОВІЙ і Дмитру СОКУРЕНКУ інколи було непросто вирішити, чи варто давати згоду на перехід судді.

Олександр БУРЛАКА отримав можливість повернутися до столиці.

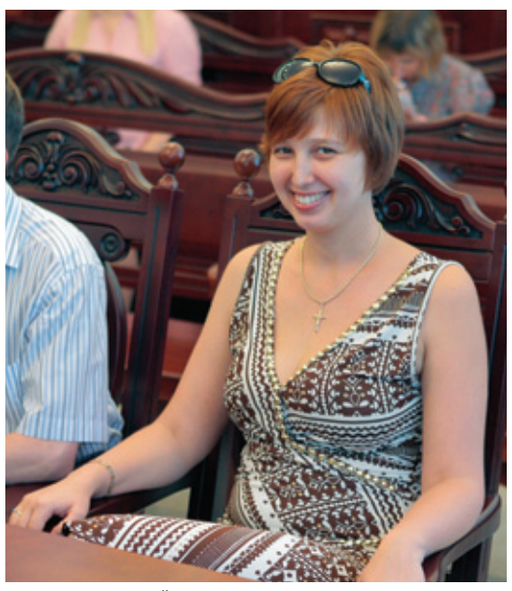

Анастасія ПАВЛІЙЧУК прийшла на засідання з гарним настроєм, однак їй не вдалось одержати перевідну «перепустку».

Вже незабаром Ігор КОСА працюватиме у Львові.

З ПОВЕРНЕННЯМ!

Осінній марафон призначень

Після нетривалого літнього відпочинку у Вищій раді юстиції розпочато черговий сезон засідань. Під час зібрання цього органу 5 вересня традиційно поповнилися лави суддівського керівництва. Призначено на адмінпосади 27 кандидатів. І лише одному претендентові не пощастило сісти в крісло керівника.

ФОТО: ІВАН СТЕЦЕНКО

Намагання кандидата на головування в Мелітопольському міськрайсуді Запорізької області розхвалити власні досягнення не втішило Володимира КОЛЕСНИЧЕНКА.

Віктор ТАТЬКОВ нагадав колегам про ситуацію в Господарському суді Одеської області, голову якого РСГС рекомендувала звільнити за неналежну організацію роботи.

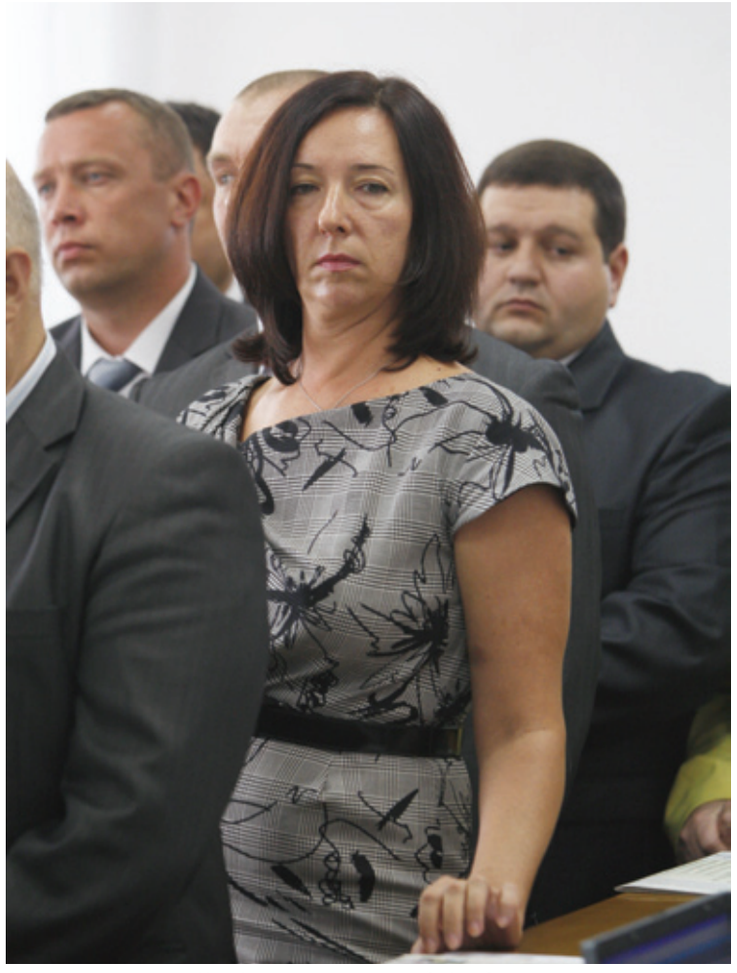

Заступником голови Харківського окружного адмінсуду призначили Олену ІЗОВІТОВУ-ВАКІМ. Її РСАС рекомендувала ще в червні.

Андрій ПОРТНОВ не погодився з тим, аби судді Апеляційного суду Львівської області Василеві Перетятьку дозволили піти з власної волі, й уніс пропозицію щодо звільнення останнього за порушення присяги.

Сезон призначень у ВРЮ розпочався з роздавання 27 адмінпортфелів.

Претендент на посаду в Донецькому окружному адмінсуді не зміг переконати ВРЮ в тому, що гідний носити мантію.

Мабуть, на відміну від гомінкого Печерського райсуду м.Києва, ВРЮ здавалась Інні ОТРОШ затишним місцем.

Кандидати на посади керівників з нетерпінням очікували вердиктів ВРЮ.

РЕКЛАМА

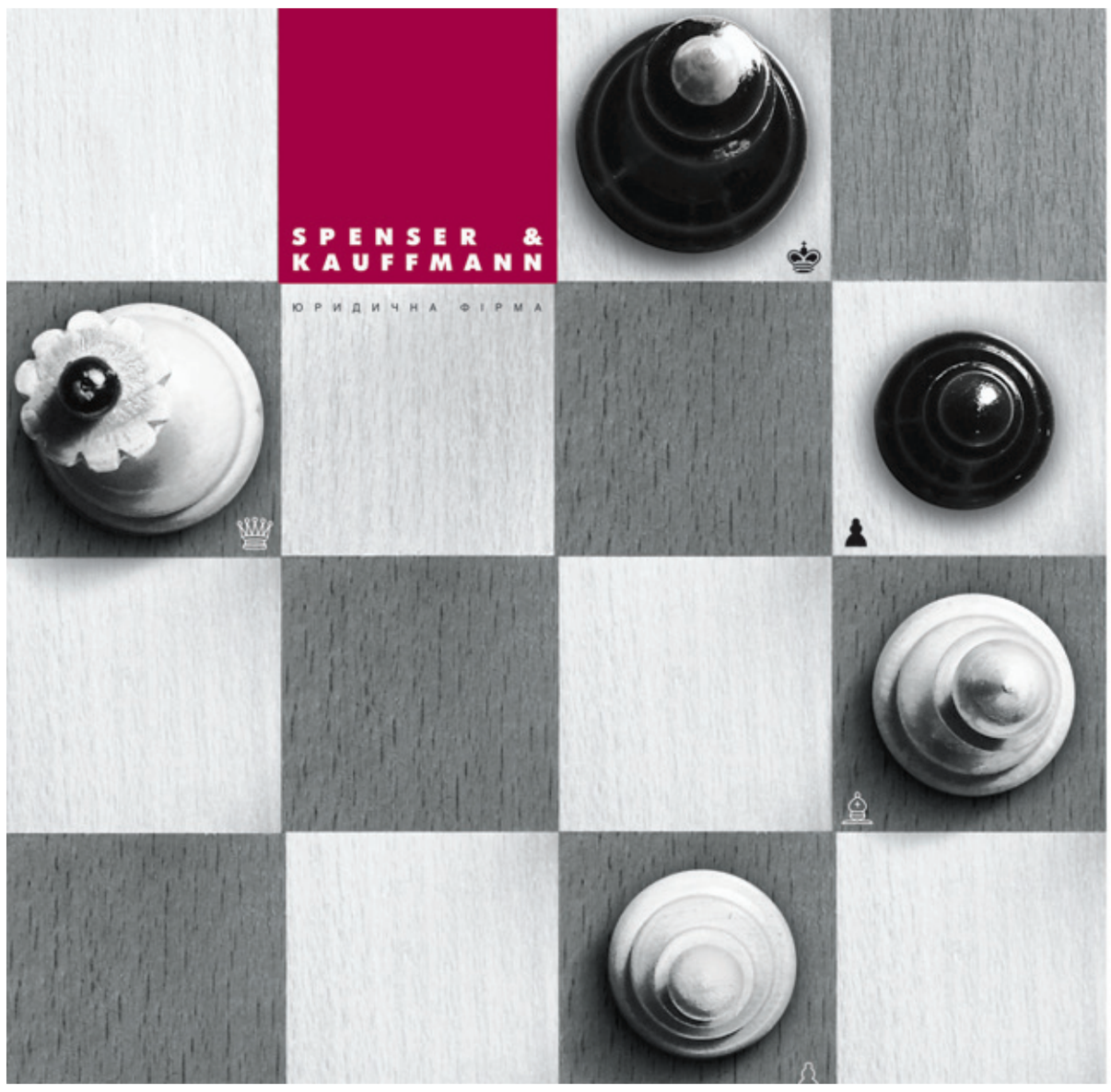

Білі починають і виграють

SPENSER & KAUFFMANN — ВАША ПЕРЕМОЖНА ПОЗИЦІЯ

Україна, 01021, м. Київ
Кловський узвіз, 7а, 13 поверх

Тел./Факс: +380 44 288-83-83

E-mail: office@sklaw.com.ua
www.sklaw.com.ua

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку»

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Кіоски, де реалізується «Закон і Бізнес»:

Кіоск	Адреса
3	майдан Незалежності.
8	майдан Незалежності.
19	вул. Б. Хмельницького, 44.
21	вул. Хрещатик, 5.
24	вул. М. Заньковецької, 2.
25	вул. Червоноармійська, 49.
26	вул. Червоноармійська, 48.
29	ст. метро «Хрещатик».
60	вул. Інститутська, 10—12.
74	вул. Хрещатик, 10.
142	вул. Червоноармійська, 57.
145	вул. Червоноармійська, 73.
156	вул. Червоноармійська, 74/5.
404	вул. Велика Житомирська, 6.
405	вул. Володимирська, 18.
406	вул. Володимирська, 24.

РЕФОРМИ

Пенсійні уточнення

Закон про пенсійну реформу в разі підписання його Президентом набере чинності з 1 жовтня цього року. За таке рішення проголосували 245 народних депутатів.

Народні депутати усунули неузгодженості в законі «Про заходи по законодавчому забезпеченню реформування пенсійної системи». Окрім строку набуття чинності Рада уточнила кілька положень. Зокрема, парламент вилучив із закону норму про проведення з 1 січня 2012 року перерахунку пенсій із застосуванням показників середньої заробітної плати за 2006—2008 рр. до 2009 року.

Також Рада уточнила, що чоловіки, котрі досягли 62-річного віку і які перебувають на державній, дипломатичній службі чи службі в органах місцевого самоврядування, отримавши на день набуття чинності законом право працювати на посадах після досягнення ними пенсійного віку, зберігають це право.

ПРОЕКТ

Хвилина на шляху.

У найближчому майбутньому — мала реформа адміністративного судочинства

Одним з документів, який депутати запланували розглянути на поточній сесії Верховної Ради, є проект закону «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо вдосконалення окремих положень адміністративного судочинства)» (№8736).

Ураховуючи те, що автором є голова профільного комітету Сергій Ківалов, а також те, як оперативно підготувало позитивний у цілому висновок головне науково-експертне управління апарату ВР, можна прогнозувати, що затримок з ухваленням закону не буде.

Оскільки адмінсуди, які розглядають позови проти держорганів, займають особливе становище в судовій системі, цікаво дізнатись, які процесуальні норми будуть відкориговані найближчим часом.

Ставлячи за мету вдосконалити процедуру розгляду справ у порядку адміністративного судочинства, прискорити їх слухання і підвищити ефективність процесу в цілому, С.Ківалов запропонував доволі розлогі зміни до Кодексу адміністративного судочинства. Досить лише сказати, що порівняльна таблиця до проекту займає 36 сторінок.

Документом, зокрема, пропонується:

- уточнити визначення деяких використовуваних у КАС термінів (ст.3);
- розширити предметну підсудність місцевих загальних судів як адміністративних (ст.18);
- уточнити територіальну юрисдикцію Окружного адміністративного суду м.Києва і Вищого адміністративного суду у справах з кількома пов'язаними між собою вимогами (ст.21);
- уточнити порядок передачі адміністративної справи до іншого суду в разі ліквідації адмінсуду (ст.22) і порядок здійснення адміністративного судочинства колегією суддів (ст.24);
- скоротити строки вручення судової повістки із 7 до 3 днів (ст.35);
- установити строк звернення до адміністративного суду суб'єкта владних повноважень (ст.99);
- уточнити наслідки пропущення строків звернення до суду (ст.100) і правила поновлення, продовження й обчислення процесуальних строків (стст.102—103);
- удосконалити процедури звернення до суду і відкриття провадження в адміністративній справі (стст.105—109);
- уточнити підстави залишення позовної заяви без розгляду (стст.121, 155), повноваження суду при вирішенні справи (ст.162), особливості провадження у справах з приводу рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби (ст.181) й у справах за зверненнями органів державної податкової служби (ст.183[3]).

Крім того, пропонується доповнити КАС розд.VII «Відновлення втраченого судового провадження в адміністративній справі», а також унести зміни до закону «Про звернення громадян», згідно з якими дія цього закону не поширюватиметься на порядок розгляду заяв і скарг громадян, визначений законами «Про судоустрій і статус суддів», «Про доступ до судових рішень» і КАС, оскільки вказані правові акти встановлюють специфічний порядок розгляду таких звернень.

Безумовно, всі ці новели вимагають ретельного аналізу щодо їх обгрунтованості й можливості доопрацювання після прийняття законопроекту за основу. Бо благі, але недостатньо продумані наміри можуть дати ефект, протилежний очікуваному.

Наприклад, реалізація на практиці запропонованого порядку обчислення процесуальних строків у годинах (згідно зі змінами в стст.101, 103 КАС строк може починатися в певну годину й закінчуватися у відповідну хвилину останньої години зазначеного строку) замість того, щоб захищати права та інтереси особи, призведе до їх обмеження. Синхронізувати до хвилини всі годинникові механізми в країні, як і забезпечити точний облік судом перебігу часу, технічно навряд чи можливо, а тому така норма — благодатний грунт для конфліктів і суперечок на тему «встиг — не встиг». Що стосується поштових відправлень документів у суд, то тут запропонована норма взагалі неприйнятна.

САНКЦІЇ

Небезпечні наркотики

Народні депутати вирішили, що клуби й ресторани, в яких кілька разів були виявлені факти торгівлі наркотиками, слід зачиняти. Спершу на 3 місяці, потім на 6, а якщо нічого не зміниться — назавжди.

Відповідні новації містяться в акті «Про внесення змін до статті 9 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» (№8158), за який у другому читанні проголосували 280 народних депутатів.

За законом, у разі встановлення фактів систематичного або масового вживання чи збуту наркотичних засобів у місцях, де згромаджується велика кількість людей (ресторанах, кафе, барах, кінотеатрах, нічних клубах, дискотеках тощо), та невжиття посадовими особами названих закладів заходів для запобігання таким явищам після офіційного попередження правоохоронних органів діяльність цих закладів за поданням правоохоронців зупиняється судом на 3 місяці. У разі якщо впродовж року буде встановлено повторний факт вживання чи збуту наркотичних засобів — строком на 6 місяців.

Рішення про зупинення діяльності закладів масового перебування громадян має прийматися судом упродовж місяця з дня надходження подання.

Якщо ж і після цих тимчасових заходів буде виявлено новий факт вживання чи збуту наркотиків, діяльність відповідного злачного місця має бути припинена судом.

ФІНАНСИ

Автомобільні обмеження

Запропоновані Національним банком зміни можуть призвести до скорочення споживчого кредитування, попереджають в Асоціації «Український Кредитно-Банківський Союз».

Фахівці УКБС уважають, що розроблений НБУ проект постанови «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» щодо регулювання операцій зі споживчого кредитування потребує доопрацювання.

Зокрема, УКБС уважає недоцільним вилучення транспортних засобів із переліку предметів застави, що беруться до розрахунку резервів за кредитами фізичних осіб.

За словами експертів, це призведе до необхідності формування банками додаткових резервів у значних обсягах, що матиме негативний вплив на фінансовий результат і капітал банків. Крім того, унаслідок нововведення підвищуватимуться вимоги до потенційних позичальників і зростатиме вартість автокредитів, наголошують фахівці. Це, відповідно, зменшить попит і доступність таких кредитів для населення і негативно позначиться на національному ринку виробництва автомобілів.

Також УКБС виступив проти віднесення споживчих кредитів, які отримують фізичні особи на придбання імпортних товарів, до кредитів зі ступенем ризику 200%. Віднесення цих кредитів до найбільш ризикових є економічно необгрунтованим, наголошують в УКБС, оскільки кредит для позичальника класифікуватиметься залежно від виробника продукції. Фактично зазначені кредити безпідставно вважатимуться більш ризиковими, ніж ті, які надано фізособам на придбання вітчизняних аналогів, що призведе до суттєвого збільшення процентних ставок за споживчими кредитами на придбання продукції іноземного виробництва.

Крім того, запровадження для споживчих кредитів коефіцієнта ризику 200% суперечить логіці через фінансову неможливість втрати понад 100% активу. Тому, на думку представників УКБС, ризик має бути встановлено в межах від 0 до 100%.

«УКБС уважає, що прийняття зазначених змін спричинить скорочення обсягів споживчого кредитування і спрямування коштів банків у більш ризиковані напрямки діяльності. Крім того, з огляду на те, що всі види споживчого кредиту мають соціальний характер, такий підхід не сприятиме вирішенню суспільних проблем, зокрема підвищенню життєвого рівня населення», — зазначила генеральний директор Асоціації Галина Оліфер.

ТЕХНОЛОГІЇ

Бізнес у мережі

Міністерство юстиції затвердило Порядок державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб — підприємців через Інтернет. Відповідний наказ підписав міністр юстиції Олександр Лавринович.

Затверджений міністерством порядок установлює загальні принципи подання електронних документів на здійснення державної реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб — підприємців із використанням Інтернету. Наказ також регламентує порядок обігу цих документів.

Згідно з наказом, аби зареєструватись, юридична особа чи фізична особа — підприємець має звернутись до державного реєстратора (на сьогодні ці повноваження покладено на Державну реєстраційну службу), який забезпечить заявника доступом до спеціального веб-сайту в Інтернеті. За допомогою веб-сайту можна буде заповнити реєстраційну картку і надати документи, потрібні суб'єктові підприємницької діяльності для реєстрації.

Порядок також передбачає можливість подання необхідних для реєстрації документів через нотаріуса. За таких обставин документи буде засвідчено електронним цифровим підписом нотаріуса.

Згідно з наказом Мін'юсту державний реєстратор зобов'язаний двічі на день перевіряти надходження нових заяв на здійснення реєстрації. При цьому заявникові автоматично надходитиме повідомлення, що підтверджуватиме факт одержання державним реєстратором заяви.

Проходження і розгляд поданих документів також можна буде відстежувати в Інтернеті через указаний сайт.

У разі відмови в здійсненні державної реєстрації заявника буде повідомлено про це в електронній формі, а також на папері — не пізніше трьох робочих днів від дня одержання заяви. У разі реєстрації замовник також отримує документ у електронному вигляді і на папері.

Відповідно до ч.2 ст.7 закону «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» спеціально уповноважений орган із питань державної реєстрації зобов'язаний затвердити порядок подання й обігу електронних документів під час реєстрації юридичних осіб і фізичних осіб — підприємців. Відповідні зміни було ухвалено 19.10.2010.

Державну реєстраційну службу було утворено у зв'язку з реформуванням системи центральних органів виконавчої влади відповідно до указу Президента від 9.12.2010 №1085 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади».

КРАЇНА

«Вільне» громадянство

Нардепи вважають, що для одержання українського громадянства не потрібно складати письмові тести на знання мови, Конституції і законодавства.

Верховна Рада відмовилась прийняти за основу законопроект «Про внесення змін до Закону України «Про громадянство України» (№8090), ініційований народними депутатами від «НУНС» Андрієм Парубієм і Лілією Григорович.

Проектом було передбачено для іноземців письмове і усне тестування на знання Конституції, законів «Про громадянство України», «Про правовий статус іноземців і осіб без громадянства», а також на володіння українською мовою.

Також у документі пропонувалось усталити мінімальний дохід особи, котра претендує на громадянство України, на рівні, не нижчому за прожитковий мінімум.

Зазначену ініціативу підтримали лише 129 народних обранців, а треба було хоча б 226 голосів.

ОСВІТА

До школи — без тестів

Верховна Рада заборонила проводити тести при прийомі до першого класу в неспеціалізованих школах, адже право на освіту в усіх однакове.

Парламент ухвалив акт «Про внесення змін до статті 18 Закону України «Про загальну середню освіту» (№6515), поданий народним депутатом Олександром Фельдманом.

Як зазначив ініціатор змін у пояснювальній записці до проекту, на сьогодні при прийомі дітей до загальноосвітніх неспеціалізованих шкіл часто застосовують практику тестування знань (читання, математика, іноземні мови тощо). При цьому нардеп наголосив, що рівень знань тієї чи іншої дитини є різним не тільки через певні особисті характеристики дитини, а й через такі фактори, як рівень освіти батьків, відвідування дошкільних навчальних закладів тощо.

«Саме тому держава, підтримуючи освітній рівень у суспільстві, гарантує обов'язкову та безкоштовну шкільну освіту, виконуючи тим самим приписи ст.53 Конституції. Через це саме початкова школа повинна дати дітям належні знання з читання, писання, математики, інших предметів незалежно від наявності таких знань або ступеня володіння ними до вступу до школи», — говориться в пояснювальній записці.

Бар'єр на шляху до школи нардепи прибрали вже після 1 вересня.

Нардеп переконаний, що тестування знань дітей перед вступом до школи часто використовується як інструмент здирництва, а в разі відмови чи неспроможності батьків дати хабара — як інструмент дискримінації дитини.

На цю проблему вже звернули увагу місцеві органи влади. Наприклад, головне управління освіти та науки Київської міської державної адміністрації категорично заборонило перевіряти рівень знань у дітей, котрі йдуть до першого класу в загальноосвітніх школах державної та комунальної форм власності. Тільки в спеціалізованих школах з дитиною можуть провести співбесіду, яка включатиме діагностичні завдання для перевірки рівня загального розвитку та здатності до навчання.

Проте подібні рішення здебільшого мають локальний характер та не є систематизованими, що не дає можливості вирішити проблему дискримінації дитини при вступі до школи, наголосив нардеп. Саме тому він вирішив урегулювати цю проблему законодавчо, і на засіданні парламенту 6 вересня його позицію підтримали 264 парламентарі. Правда, варто визнати, що прийняття цього закону до 1 вересня було б значно кориснішим, адже тепер він зможе почати працювати тільки в наступному році.

КОЛІЗІЇ

Прогалина в ЦК.

Як мають нараховуватися проценти при несвоєчасному поверненні попередньої оплати

АНДРІЙ ПОТЬОМКІН,
начальник відділу вивчення та узагальнення судової практики Вищого господарського суду України

Згідно з ч.1 ст.536 Цивільного кодексу «за користування чужими грошовими коштами боржник зобов'язаний сплачувати проценти, якщо інше не встановлено договором між фізичними особами». Аналіз практики вирішення судами спорів про нарахування процентів за користування чужими коштами на суму несвоєчасно повернутої попередньої оплати виявив, що чинне законодавство має певну прогалину в регулюванні цього питання.

Юристи практикують

Так, нормативно-правові акти України не містять відповіді на запитання: який розмір процентів за користування чужими коштами (на суму несвоєчасно повернутої попередньої оплати) має застосовуватися, якщо сторонами в договорі постачання їх розмір не встановлений? При вирішенні цього питання юристами вироблено такі правові позиції. Перша полягає в тому, що нарахування процентів здійснюється на підставі ч.2 ст.625 ЦК. Згідно з нею боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити 3% річних від простроченої суми.

За другою правовою позицією, нарахування процентів відбувається в порядку, передбаченому ст.536 ЦК, у розмірі, визначеному сторонами в договорі постачання. Проте якщо договором цей розмір не встановлений, а постачальник не виконав зобов'язання, то положення ч.2 ст.625 ЦК, якою передбачена відповідальність боржника за прострочення грошового зобов'язання, не застосовуються, оскільки повернення попередньої оплати є не грошовим зобов'язанням, а наслідком порушення умов договору.

Існує і третя позиція, за якою при несвоєчасному поверненні суми попередньої оплати проценти за користування чужими коштами, передбачені ст.536 ЦК, якщо договором поставки їх розмір не встановлений, нараховуються за аналогією закону в порядку ст.1048 ЦК.

Так, відповідно до ч.1 ст.1048 ЦК «позикодавець має право на одержання від позичальника процентів від суми позики, якщо інше не встановлено договором або законом. Розмір і порядок одержання процентів встановлюються договором. Якщо договором не встановлений розмір процентів, він визначається на рівні облікової ставки Національного банку України».

З огляду на подібність відносин постачання і позики, що в нашому випадку полягає в користуванні коштами, робиться висновок: якщо розмір процентів ні договором постачання, ні положеннями ЦК чи інших актів цивільного законодавства не передбачений, то, застосовуючи аналогію закону, проценти нараховуються в розмірі, передбаченому п.1 ч.1 ст.1048 ЦК, тобто на рівні облікової ставки НБУ.

Проте з таким висновком не погодився Верховний Суд, який у постанові від 27.12.2010 №9/67-38, розглядаючи позовні вимоги про стягнення процентів за користування чужими коштами за несвоєчасне повернення суми попередньої оплати, дійшов висновку, що застосування аналогії закону за ст.1048 ЦК до правовідносин постачання не грунтується на вимогах законодавства, оскільки договори постачання і позики є не подібними, а різними за своєю правовою природою та регулюють різні види цивільних правовідносин.

Думка науковців

Частиною 3 ст.693 ЦК передбачено, що «на суму попередньої оплати нараховуються проценти відповідно до статті 536 цього Кодексу від дня, коли товар мав бути переданий, до дня фактичного передання товару покупцеві або повернення йому суми попередньої оплати. Договором може бути встановлений обов'язок продавця сплачувати проценти на суму попередньої оплати від дня одержання цієї суми від покупця».

Відповідно до ч.2 ст.625 ЦК «боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо розмір процентів не встановлений договором або законом».

На думку авторів науково-практичного коментаря до цивільного законодавства України А.Яреми, В.Карабаня, В.Кривенка, В.Ротаня, ст.625 ЦК в частині, що передбачає сплату процентів, є спеціальною стосовно ст.536 ЦК, яка встановлює проценти за користування чужими коштами. Цей висновок зроблено на підставі того, що ст.536 ЦК стосується всіх випадків користування чужими грошима, а ст.625 ЦК встановлює розмір процентів тільки на випадок прострочення виконання зобов'язання. Крім того, ст.536 ЦК відсилає до договору, закону, іншого акта цивільного законодавства, якими встановлюється розмір процентів, а ст.625 ЦК прямо встановлює цей розмір. Разом з тим ст.625 ЦК є загальною стосовно спеціальних правил, що встановлюють розміри процентів.

Вітчизняні науковці акцентують увагу на тому, що, хоч ст.625 ЦК і встановлює проценти, які є заходом відповідальності, що передбачає особливі підстави виникнення права на їх стягнення, все ж вони підлягають сплаті лише тоді, коли інший розмір процентів не встановлений законом або договором. Отже, застосування процентів відповідно до ст.536 ЦК виключає застосування процентів, передбачених ст.625 цього кодексу.

***

Виходячи з викладеного, можемо дійти висновку, що при несвоєчасному поверненні сум попередньої оплати проценти за користування чужими коштами нараховуються на підставі ст.536 ЦК. Якщо договором постачання, законом або іншим актом цивільного законодавства розмір процентів за користування чужими грошима не встановлено, застосування приписів ст.625 або ст.1048 ЦК є неправомірним.

Отже, для заповнення прогалини законодавцеві варто доповнити ст.536 ЦК ч.3 такого змісту:

«3. Якщо договором не встановлений розмір процентів, їх розмір визначається на рівні облікової ставки Національного банку України».

УНІФІКАЦІЯ

Ядерна програма

Міністерство енергетики та вугільної промисловості України розробило проект Ядерного кодексу. Він покликаний систематизувати правові норми, що регулюють суспільні відносини у сфері використання ядерної енергії.

Документ містить розділи, якими визначається, зокрема, компетенція гілок державної влади та органів місцевого самоврядування в цій галузі, дозвільна діяльність і державний нагляд за безпекою.

Так, до компетенції Верховної Ради віднесено, крім іншого, регулювання ввезення в Україну відпрацьованого ядерного палива, ухвалення рішення щодо розміщення установок з поводження з радіоактивними відходами загальнодержавного значення, затвердження програм у сфері використання ядерної енергії.

За Кабміном закріплюється прийняття рішень про розміщення, проектування, будівництво та зняття з експлуатації уранових об'єктів, ядерних установок, а також розпорядження ними.

Цим кодексом також мають намір регулювати відповідні права й обов'язки громадян, фізичних та юридичних осіб в ядерній сфері, а також питання розміщення та зняття з експлуатації ядерних об'єктів, поводження з відпрацьованим ядерним паливом, обліку радіоактивних матеріалів, відповідальності за порушення ядерного законодавства.

Очікується, що документ замінить собою близько десяти чинних на сьогодні законів.

РЕКЛАМА

КУПІВЛЯ-ПРОДАЖ

Гроші без угоди — це завжди аванс.

Внесення завдатку може мати місце лише за наявності зобов'язання, яке випливає з договору

Верховний Суд України
Іменем України
Рішення

16 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ГУМЕНЮКА В.І., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛЯЩЕНКО Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7* про визнання договору завдатку дійсним, повернення завдатку в подвійному розмірі та стягнення моральної шкоди за касаційною скаргою *Особи 6* на рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 18.03.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У липні 2009 року *Особа 6* звернулась із зазначеним позовом, посилаючись на те, що 28.05.2008 між нею та *Особою 7* була досягнута домовленість про придбання будинку, на виконання якої позивачкою за договором завдатку було передано $1100 (одна тисяча сто) та 750 грн. 23.06.2008 *Особа 7* дав їй розписку про своє зобов'язання продати будинок після виготовлення всіх необхідних правовстановлюючих документів, необхідних для оформлення договору купівлі-продажу. Після спливу строків виготовлення документів відповідач почав уникати зустрічі з позивачем, не оформив договір та не повернув переданих як завдаток грошей. Ураховуючи викладене, *Особа 6* просила задовольнити її позовні вимоги та визнати дійсним договір завдатку, укладений 28.05.2008 між *Особою 6* та *Особою 7*, стягнути з *Особи 7* 16740 (шістнадцять тисяч сімсот сорок) грн. у рахунок повернення завдатку в подвійному розмірі у зв'язку з порушенням зобов'язання, 3260 (три тисячі двісті шістдесят) грн. у рахунок відшкодування моральної шкоди, а також 450 (чотириста п'ятдесят) грн. у рахунок відшкодування судових витрат.

Рішенням Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 28.12.2009 позовні вимоги *Особи 6* задоволено частково. Визнано дійсним договір завдатку, укладений 28.05.2008 між *Особою 6* та *Особою 7*, щодо купівлі-продажу будинку за *Адресою 1*. Стягнуто з *Особи 7* на користь *Особи 6* 16740 (шістнадцять тисяч сімсот сорок) грн. у рахунок повернення завдатку в подвійному розмірі у зв'язку з порушенням зобов'язання, 167 (сто шістдесят сім) грн. 40 коп. у рахунок оплати судового збору та 250 (двісті п'ятдесят) грн. у рахунок оплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи. У решті позову відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду Івано-Франківської області від 18.03.2010 рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 28.12.2009 в частині задоволення позовних вимог *Особи 6* про повернення завдатку в подвійному розмірі скасовано та відмовлено *Особі 6* у задоволенні цих вимог. У решті рішення суду першої інстанції залишено без змін.

У касаційній скарзі *Особа 6* просить скасувати рішення суду апеляційної інстанції, залишивши в силі рішення суду першої інстанції, посилаючись на неправильне застосування судом норм матеріального права та порушення судом норм процесуального права.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку з цим справа підлягає розгляду за правилами Цивільного процесуального кодексу від 18.03.2004 в редакції, яка була чинною до змін, внесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає задоволенню частково на таких підставах.

Задовольняючи позовні вимоги *Особи 6* в частині визнання дійсним договору завдатку, суд виходив з того, що хоча договір завдатку укладено в простій письмовій формі, але з боку позивача відбулося виконання всіх його умов у повному обсязі, а відповідач ухилився від його нотаріального посвідчення, такий договір не суперечить вимогам закону і може бути визнаний дійсним у відповідності з ч.2 ст.220 ЦК.

Проте з такими висновками суду погодитися не можна.

Договір може бути визнаний дійсним на підставах, встановлених ст.220 ЦК, у зв'язку з недотриманням вимог закону про нотаріальне посвідчення правочину.

Установлено, що 28.05.2008 між *Особою 6* та *Особою 7* укладено договір завдатку в простій письмовій формі, за умовами якого *Особа 7* зобов'язувався протягом місяця продати *Особі 6* належний йому на праві власності будинок за *Адресою 1*, а *Особа 6* передала *Особі 7* $1100 (одна тисяча сто) та 750 (сімсот п'ятдесят) грн.

Відповідно до ч.1 ст.209 ЦК правочин, який учинений у письмовій формі, підлягає нотаріальному посвідченню лише у випадках, встановлених законом чи за домовленістю сторін.

Правочин щодо забезпечення виконання зобов'язання вчиняється в письмовій формі (ч.1 ст.546 ЦК, ч.1 ст.547 ЦК).

Звертаючись до суду за захистом своїх прав, *Особа 6* просила визнати дійсним договір завдатку на підставі ч.2 ст.220 ЦК у зв'язку з тим, що правочин укладено в письмовій формі, а *Особа 7* ухиляється від його нотаріального посвідчення.

Задовольняючи позовні вимоги *Особи 6* про стягнення завдатку в подвійному розмірі, суд першої інстанції виходив з того, що передані відповідачу кошти є завдатком, і оскільки договір купівлі-продажу не був укладений з вини продавця, то завдаток повинен бути стягнутий з нього в подвійному розмірі.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції у частині задоволення позовних вимог *Особи 6* про стягнення завдатку в подвійному розмірі та ухвалюючи рішення про відмову *Особі 6* у задоволенні цих вимог, суд апеляційної інстанції погодився з висновком суду першої інстанції щодо правової природи переданих коштів, проте дійшов протилежного висновку, що договір купівлі-продажу не був укладений з вини покупця, а тому передані кошти поверненню не підлягають.

Однак установлено, що 28.05.2008 між *Особою 6* та *Особою 7* укладено договір про передачу завдатку на виконання домовленості про купівлю-продаж будинку. В обумовлений сторонами строк, а також у подальшому договору купівлі-продажу будинку між сторонами укладено не було.

Відповідно до ст.570 ЦК завдатком є грошова сума чи рухоме майно, що видається кредиторові боржником у рахунок належних з нього за договором платежів, на підтвердження зобов'язання і на забезпечення його виконання. Якщо не буде встановлено, що сума, сплачена в рахунок належних з боржника платежів, є завдатком, вона вважається авансом.

Тобто внесення завдатку як способу виконання зобов'язання може мати місце лише у випадку наявності зобов'язання, яке б мало випливати з договору, укладеного між сторонами.

Оскільки договір купівлі-продажу будинку в установленому законом порядку між сторонами укладено не було, то передані *Особі 7* кошти у розмірі $1100 (одна тисяча сто) є авансом.

Таким чином, суди дійшли помилкового висновку щодо правової природи переданої грошової суми та помилково застосували до спірних правовідносин правила забезпечення виконання зобов'язань.

Згідно з вимогами ст.341 ЦПК суд касаційної інстанції має право скасувати судові рішення і ухвалити нове рішення чи змінити рішення, якщо застосовано закон, який не поширюється на ці правовідносини, чи не застосовано закон, який підлягав застосуванню.

Судом повністю досліджено обставини справи, зібраним доказам дана оцінка.

Однак судова колегія вважає, що висновки суду про належність обраного способу захисту цивільних прав та обов'язків та про правову природу переданої грошової суми не відповідають обставинам справи, вимогам закону, а тому такі рішення не можна визнати законними і обгрунтованими відповідно до вимог ст.213 ЦПК.

Оскільки обставини справи з'ясовані в повному обсязі, колегія суддів вважає за можливе за наявними в справі доказами ухвалити нове рішення про часткове задоволення позовних вимог *Особи 6* та стягнення з *Особи 7* 8370 (вісім тисяч триста сімдесят) грн. у рахунок повернення авансу та відмову в задоволенні позовних вимог *Особи 6* про визнання дійсним договору завдатку.

Ураховуючи викладене, на підставі стст.220, 546, 547, 570 ЦК рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 28.12.2009 та рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 18.03.2010 підлягають скасуванню, з ухваленням рішення про часткове задоволення позовних вимог.

Керуючись стст.336, 341, 344, 346 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду України

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Коломийського міськрайонного суду Івано-Франківської області від 28.12.2009 та рішення Апеляційного суду Івано-Франківської області від 18.03.2010 скасувати.

Позовні вимоги *Особи 6* задовольнити частково.

Стягнути з *Особи 7* на користь *Особи 6* 8370 (вісім тисяч триста сімдесят) грн. у рахунок повернення авансу.

Стягнути з *Особи 7* на користь *Особи 6* 83 (вісімдесят три) грн. 70 коп. у рахунок оплати судового збору та 120 (сто двадцять) грн. у рахунок оплати витрат на інформаційно-технічне забезпечення розгляду справи.

В решті позовних вимог *Особи 6* відмовити.

Рішення оскарженню не підлягає.

НЕУСТОЙКА

Пеня обчислюється лише у відсотках.

Не підлягає застосуванню встановлений договором вид забезпечення виконання зобов'язання, який не відповідає його змісту та правовій природі

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

2 березня 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **ЯРЕМИ А.Г.,**
суддів: **ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., РОМАНЮКА Я.М., БАЛЮКА М.І., СЕНІНА Ю.Л.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7*, третя особа — приватний нотаріус *Особа 8*, про повернення авансу та стягнення пені за попереднім договором купівлі-продажу жилого будинку та земельної ділянки за касаційною скаргою *Особи 6* на рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 11.08.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У лютому 2010 року *Особа 6* звернувся до суду із зазначеним позовом, мотивуючи вимоги тим, що 13.07.2009 між ним і *Особою 7* було укладено нотаріально посвідчений попередній договір купівлі-продажу будинку та земельної ділянки, відповідно до умов якого до 1.11.2009 відповідачка зобов'язувалася передати йому у власність за договором купівлі-продажу жилий будинок за *Адресою 1* за $95 тис. Під час підписання попереднього договору ним було передано відповідачці аванс у сумі $23 тис. 10 серпня 2009 року між ним і *Особою 7* було укладено договір про зміну умов попереднього договору, відповідно до якого *Особа 7* зобов'язувалася передати жилий будинок та земельну ділянку до 10.11.2009, а сума, за яку здійснювалась купівля-продаж будинку, була визначена в розмірі $90 тис. Одночасно він передав відповідачці в рахунок укладення майбутнього договору купівлі-продажу 576632 грн., що еквівалентно $72079. Однак відповідачка від укладення договору купівлі-продажу відмовилась. Посилаючись на те, що оскільки пунктом 6 попереднього договору від 13.07.2009 передбачена відповідальність продавця в разі його відмови від продажу жилого будинку та земельної ділянки у вигляді повернення отриманої суми авансу й сплати пені в розмірі суми сплаченого авансу, то просив стягнути з *Особи 7* 1153264 грн. та судові витрати в сумі 1820 грн.

Рішенням Новоселицького районного суду Чернівецької області від 10.06.2010 позов задоволено.

Рішенням Апеляційного суду Чернівецької області від 11.08.2010 рішення районного суду змінено, позов задоволено частково: стягнуто з *Особи 7* на користь *Особи 6* отримані в якості авансу під час укладення попереднього договору купівлі-продажу жилого будинку й земельної ділянки 576632 грн., 1700 грн. судового збору та 120 грн. витрат на оплату інформаційно-технічного забезпечення розгляду справи. У решті позовних вимог відмовлено.

У поданій до Верховного Суду касаційній скарзі *Особа 6* просить скасувати рішення апеляційного суду та залишити в силі рішення суду першої інстанції, посилаючись на неправильне застосування апеляційним судом норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду в порядку, передбаченому Цивільним процесуальним кодексом від 18.03.2004 в редакції, чинній до введення в дію закону від 7.07.2010.

Касаційна скарга не підлягає задоволенню з таких підстав.

Установлено, що 13.07.2009 сторонами було укладено попередній договір, відповідно до умов якого відповідачка у строк до 1.11.2009 зобов'язалася передати у власність позивачу за договором купівлі-продажу житловий будинок за *Адресою 1* і земельну ділянку для індивідуального житлового будівництва розміром 0,1503 га, що знаходяться в с.Рідківці Новоселицького району Чернівецької області. Купівля-продаж жилого будинку і земельної ділянки повинна бути вчинена за ціною, що становить еквівалент $95 тис. за офіційним курсом НБУ. На підтвердження дійсних намірів про наступне укладення договору купівлі-продажу позивачем було передано відповідачці 180 тис. грн., що відповідало $23380.

10 серпня 2009 року між сторонами був укладений договір про зміну умов попереднього договору, відповідно до якого відповідачка повинна була виконати свої зобов'язання щодо передачі зазначених об'єктів у власність позивачу до 10.11.2009, а їх купівля-продаж повинна бути вчинена за ціною, еквівалентною $90 тис. Одночасно в рахунок майбутнього договору купівлі-продажу відповідачка отримала від позивача кошти на загальну суму 576632 грн., що відповідало $72079.

Однак відповідачка відмовилася від укладення договору купівлі-продажу.

Відповідно до ч.2 ст.635 ЦК сторона, яка обгрунтовано ухиляється від укладення договору, передбаченого попереднім договором, повинна відшкодовувати другій стороні збитки, завдані простроченням, якщо інше не встановлено попереднім договором чи актами цивільного законодавства.

Пунктом 6 попереднього договору передбачено, що у випадку відмови продавця від продажу жилого будинку і земельної ділянки без поважної причини у строк, установлений цим договором, продавець повертає покупцю суму одержаного від нього авансу та сплачує пеню, яка відповідає сумі сплаченого за цим договором авансу.

Ухвалюючи рішення про стягнення на підставі ч.2 ст.635 ЦК з *Особи 7* на користь *Особи 6* сплаченого авансу та пені в розмірі сплаченого авансу, суд першої інстанції виходив із факту відмови відповідачки без поважних причин від укладення договору та необхідності застосування до неї передбачених договором правових наслідків порушення зобов'язання у вигляді повернення сплаченого авансу та стягнення пені в розмірі сплаченого авансу.

Змінюючи рішення суду першої інстанції та ухвалюючи нове рішення в частині стягнення пені, апеляційний суд виходив із того, що умова договору щодо сплати пені в розмірі сплаченого авансу суперечить нормам стст.546, 549, 551, 635 ЦК, згідно з якими штраф (пеня) як вид забезпечення виконання основного зобов'язання обчислюється у відсотках від суми невиконаного чи неналежно виконаного зобов'язання за кожен день прострочення виконання і не може перевищувати розмір заподіяних збитків. Установлення розміру пені у твердій грошовій сумі законом не передбачено і суперечить змісту цього поняття.

Установлення розміру пені у твердій грошовій сумі законом не передбачено і суперечить змісту цього поняття.

Рішення апеляційного суду є законним і обгрунтованим.

Так, відповідно до ст.546 ЦК виконання зобов'язань може забезпечуватися неустойкою, порукою, гарантією, заставою, притриманням, завдатком. Договором чи законом можуть бути встановлені інші види забезпечення виконання зобов'язань.

Договором сторін видом забезпечення виконання зобов'язання передбачено пеню.

Визначення пені наведено в ч.3 ст.549 ЦК, якою є неустойка, що обчислюється у відсотках від суми несвоєчасно виконаного грошового зобов'язання за кожен день прострочення виконання.

Оскільки встановлений договором вид забезпечення виконання зобов'язання у вигляді пені не відповідає змісту цього поняття та її правовій природі як грошової суми, що обчислюється у відсотках до суми зобов'язання, апеляційний суд дійшов обгрунтованого висновку про невідповідність цієї умови договору вимогам закону та безпідставність її застосування судом першої інстанції.

Відповідно до ст.337 ЦПК суд касаційної інстанції відхиляє касаційну скаргу, якщо визнає, що рішення ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права. Не може бути скасоване правильне по суті в справедливе рішення з одних лише формальних міркувань.

Оскільки доводи касаційної скарги та матеріали справи не дають підстав для висновку про порушення апеляційним судом норм матеріального чи процесуального права, а отже, відсутні передбачені стст.338—341 ЦПК підстави для скасування вказаного судового рішення, колегія суддів уважає за необхідне відхилити касаційну скаргу.

Керуючись стст.331, 332, 337 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* відхилити.

Рішення Апеляційного суду Чернівецької області від 11.08.2010 залишити без змін.

Ухвала оскарженню не підлягає.

РОЗ'ЯСНЕННЯ

Позовні розрахунки.

Виходячи зі встановленої законом мінімальної зарплати на момент сплати судового збору й визначається розмір останнього

Вищий господарський суд України
Інформаційний лист

25 серпня 2011 року *№01-061175/2011*

У зв'язку з прийняттям Верховною Радою закону «Про судовий збір» від 8.07.2011 №3674-VI (далі — закон) Вищий господарський суд уважає за необхідне звернути увагу на таке.

1. Закон згідно з його п.1 ст.10 набирає чинності з 1.11.2011. Отже, до зазначеної дати:

1) сплата державного мита за подання до господарського суду позовних заяв, апеляційних і касаційних скарг, заяв про перегляд судових рішень за нововиявленими обставинами здійснюється відповідно до вимог п.2 ст.3 декрету Кабінету Міністрів від 21.01.2003 №7-93 «Про державне мито» (далі — декрет);

2) у господарських судів відсутні підстави для повернення заяв про вжиття запобіжних заходів, про скасування рішень третейських судів, про примусове виконання рішень третейських судів, про перегляд судових рішень Верховним Судом та апеляційних і касаційних скарг на ухвали господарських судів з мотивів неподання доказів сплати державного мита, оскільки така сплата декретом не передбачена;

3) застосовуються на загальних підставах положення декрету стосовно пільг щодо сплати державного мита і його повернення, а так само приписи Інструкції про порядок обчислення та справляння державного мита, затвердженої наказом Головної державної податкової інспекції від 22.05.93 №15;

4) сплачуються у передбачених чинним законодавством випадках та розмірі суми витрат на інформаційно-технічне забезпечення судового процесу.

2. Статтями 3 і 4 закону визначено об'єкти справляння судового збору та його розміри.

У здійсненні господарського судочинства цей збір справляється за подання: позовної заяви (майнового і немайнового характеру); заяви про вжиття запобіжних заходів; заяви про забезпечення позову; апеляційної і касаційної скарг на ухвали і рішення суду; заяви про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами; заяви про перегляд судових рішень Верховним Судом; заяви про скасування рішення третейського суду; заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду.

3. Розміри ставок судового збору (ст.4 закону) встановлено виходячи з розміру мінімальної заробітної плати (МЗП). Розмір ставки судового збору у кожному конкретному випадку визначається виходячи з того розміру МЗП, який було встановлено законом на момент сплати судового збору.

За подання позовної заяви, що має одночасно майновий і немайновий характер, судовий збір сплачується за ставками, встановленими для позовних заяв майнового та немайнового характеру (абз.1 ч.3 ст.6 закону). Наведене стосується об'єднання в одній позовній заяві вимог майнового і немайнового характеру, зв'язаних між собою підставами виникнення або поданими доказами (ст.58 Господарського процесуального кодексу, далі — ГПК), наприклад, про визнання недійсним правочину (господарського договору) та про витребування переданого за ним майна.

4. Статтею 5 закону визначено пільги щодо сплати судового збору. У застосуванні відповідних приписів господарським судом необхідно враховувати, зокрема, що:

1) пільги, передбачені пп.8, 9, 10 і 17 цієї статті, застосовуються і в тих випадках, коли згадані в них особи мають статус суб'єктів підприємницької діяльності і звертаються до господарського суду із зазначенням такого свого статусу;

2) відповідно до ч.4 ст.49 ГПК стороні, на користь якої відбулося рішення, господарський суд відшкодовує мито за рахунок другої сторони і в тому разі, коли друга сторона звільнена від сплати державного мита.

5. Абзацом 2 ч.1 ст.6 закону передбачено порядок сплати судового збору за подання позовів, ціна яких визначається в іноземній валюті.

У зв'язку з цією нормою господарським судам необхідно мати на увазі, що за змістом п.4 ч.1 ст.55 ГПК у позовах про стягнення іноземної валюти ціна позову визначається як в іноземній валюті, так і в національній валюті України відповідно до офіційного курсу, встановленого Національним банком на день подання позову. Виходячи саме з такої ціни позову (в національній валюті) й визначається сума судового збору, що підлягає сплаті. Однак якщо день подання позову не збігається з днем сплати судового збору (збір сплачується раніше), то останній визначається з урахуванням офіційного курсу гривні до іноземної валюти, встановленого Національним банком саме на день сплати, а не на день подання позову (абз.2 ч.1 ст.6 закону).

6. За приписом абз.1 ч.2 ст.6 закону у разі, якщо судовий збір сплачується за подання позовної заяви до суду в розмірі, визначеному з урахуванням ціни позову, а встановлена при цьому позивачем ціна позову не відповідає дійсній вартості спірного майна або якщо на день подання позову неможливо встановити точну його ціну, розмір судового збору попередньо визначає суд з подальшою сплатою недоплаченої суми або з поверненням суми переплати судового збору відповідно до ціни позову, встановленої судом у процесі розгляду справи.

При цьому з урахуванням ч.3 ст.55 ГПК попереднє визначення розміру судового збору має здійснюватися господарським судом виходячи з ціни позову, вказаної позивачем. Незазначення позивачем обгрунтованого розрахунку стягуваної чи оспорюваної суми згідно з п.3 ч.1 ст.63 ГПК є підставою для повернення позовної заяви і доданих до неї документів без розгляду. В процесі розгляду справи остаточне визначення ціни позову (дійсної вартості спірного майна), а отже, й суми судового збору може бути здійснене господарським судом на підставі поданих учасниками судового процесу доказів, а за їх недостатності для цього — шляхом призначення відповідної судової експертизи (експертної оцінки майна).

7. Відповідно до абз.2 ч.2 ст.6 закону у разі, якщо розмір позовних вимог збільшено або пред'явлено нові позовні вимоги, недоплачену суму судового збору необхідно сплатити до звернення до суду з відповідною заявою. Отже, невиконання позивачем наведеної вимоги закону тягне за собою передбачені п.4 ч.1 ст.63 ГПК наслідки у вигляді повернення без розгляду заяви про збільшення розміру позовних вимог або про пред'явлення нових позовних вимог, що згідно з частиною третьою згаданої статті ГПК не перешкоджає позивачеві повторно звернутися до господарського суду з відповідною заявою після доплати ним необхідної суми судового збору; до такого звернення суд здійснює розгляд раніше заявленої позовної вимоги (позовних вимог).

8. Якщо позовну заяву було залишено господарським судом без розгляду з підстав, передбачених ч.1 ст.81 ГПК, а позивач у порядку ч.4 цієї статті знову звернувся з позовом до суду в загальному порядку, він вправі використати при цьому первісний документ про сплату судового збору, але за умови, що суму відповідного збору йому не було повернуто (ч.4 ст.6 закону). За наявності сумнівів у тому, було чи не було здійснено таке повернення, господарський суд вправі витребувати у позивача належні докази (зокрема, довідку органу Державного казначейства про те, що сума судового збору позивачеві з державного бюджету не поверталася).

9. У визначених законом і ГПК випадках сплата судового збору здійснюється не лише позивачем, а й третьою особою (абз.1 ч.5 ст.6 закону, ч.1 ст.91 і ч.3 ст.94, ч.1 ст.107 і ч.4 ст.111 ГПК), а також особою, яка не брала участі у справі, але щодо якої суд вирішив питання про її права та обов'язки (ті ж норми ГПК).

Правонаступник позивача сплачує судовий збір лише у разі, якщо останній не було сплачено позивачем (абз.2 ч.5 ст.6 закону). Підстави процесуального правонаступництва визначено ч.1 ст.25 ГПК.

10. Як передбачено ч.6 ст.6 закону, в разі якщо позов подається одночасно кількома позивачами до одного або кількох відповідачів, судовий збір обчислюється з урахуванням загальної суми позову і сплачується кожним позивачем пропорційно частці поданих кожним із них вимог окремим платіжним документом. Водночас закон не містить заборони можливості сплати усієї суми судового збору одним із кількох позивачів у справі. Визначальним у такому разі є сам факт повного надходження належної до сплати суми судового збору в доход державного бюджету.

11. Статтею 7 закону врегульовано загальні питання повернення сплачених сум судового збору, в тому числі визначено підстави такого повернення, яке здійснюється за ухвалою суду. Зокрема, сума судового збору підлягає поверненню у випадках, зазначених у таких нормах ГПК:

частині 4 ст.122^8 (повернення заяви про видачу виконавчого документа на примусове виконання рішення третейського суду);

частині 1 ст.63 (відмова у прийнятті позовної заяви);

частині 1 ст.81 (залишення позову без розгляду), крім випадку, коли позов залишений без розгляду у зв'язку з повторним неприбуттям позивача;

частині 1 ст.80 (припинення провадження у справі).

12. За приписами ст.8 закону суд, ураховуючи майновий стан сторони, може своєю ухвалою:

— відстрочити або розстрочити сплату судового збору на певний строк, але не довше, ніж до ухвалення судового рішення у справі;

— зменшити розмір судового збору або звільнити від його сплати.

Таким чином, єдиною підставою для вчинення судом зазначених у цій нормі дій є врахування ним майнового стану сторони. Обгрунтування пов'язаних з цим обставин, які свідчать про неможливість або утруднення в здійсненні оплати судового збору у встановлених законом розмірах і в строки, покладається на заінтересовану сторону.

Відповідні питання можуть бути вирішені судом в ухвалі про прийняття позовної заяви чи іншої заяви або скарги, передбаченої ГПК.

13. Розподіл сплачених сум судового збору між сторонами здійснюється господарським судом за загальними правилами ст.49 ГПК.

14. Законом також внесено пов'язані з його прийняттям зміни до деяких законодавчих актів України, в тому числі до ГПК.

15. До надання пленумом Вищого господарського суду роз'яснень з питань практики застосування господарськими судами розд.VI ГПК (з огляду, зокрема, на відповідні зміни в названому кодексі) господарськими судами може враховуватися викладене в роз'ясненні президії Вищого арбітражного суду від 4.03.98 №02-5/78 «Про деякі питання практики застосування розділу VI Господарського процесуального кодексу України» в частині, що відповідає чинному законодавству.

16. З повним текстом закону можна ознайомитися у періодичних виданнях «Голос України» від 3.08.2011 №142 та «Урядовий кур'єр» від 4.08.2011 №141, а також в інформаційно-пошукових системах, зокрема, «Законодавство» та «Ліга».

17. Про викладене повідомляється у порядку інформації та для врахування у вирішенні спорів.

> «Незазначення обгрунтованого розрахунку стягуваної чи оспорюваної суми є підставою для повернення позовної заяви без розгляду».

Голова Вищого господарського суду України В.ТАТЬКОВ

ЗЕМЕЛЬНІ СПОРИ

Сад і город при розлученні не діляться.

Ділянка для ведення підсобного господарства не є спільною сумісною власністю подружжя, незважаючи на її приватизацію в період шлюбу

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

2 березня 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України у складі:
головуючого — **ЯРЕМИ А.Г.,**
суддів: **БАЛЮКА М.І., РОМАНЮКА Я.М., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., СЕНІНА Ю.Л.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7* про визнання права на частку в майні подружжя за касаційною скаргою *Особи 6* на рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 8.09.2008,

ВСТАНОВИЛА:

У квітні 2005 року *Особа 6* звернулася до суду з уточненим в подальшому позовом до *Особи 7* про визнання права на частку в спільному майні подружжя. Позивачка зазначала, що з квітня 1991 року до січня 2003 року перебувала з відповідачем у зареєстрованому шлюбі. 18.10.2001 вони з відповідачем за рахунок коштів сімейного бюджету придбали жилий будинок за *Адресою 1*, за яким була закріплена земельна ділянка площею 0,099 га для його обслуговування та площею 0,0319 га для ведення особистого підсобного господарства. Уважаючи за таких обставин будинок і земельні ділянки об'єктами права їхньої з відповідачем спільної сумісної власності і посилаючись на те, що правовстановлюючі документи на них оформлено на відповідача, який її право на ці об'єкти не визнає, позивачка просила визнати за нею право власності на 1/2 частини будинку і на таку ж частину кожної із земельних ділянок.

Рішенням Індустріального районного суду м.Дніпропетровська від 1.07.2008 позов задоволено.

Рішенням Апеляційного суду Дніпропетровської області від 8.09.2008 рішення суду першої інстанції скасовано. Визнано за *Особою 6* та *Особою 7* право власності по 1/2 частині будинку за *Адресою 1* за кожним. У задоволенні позову *Особи 6* до *Особи 7* про визнання права власності на 1/2 частину кожної із земельних ділянок відмовлено.

У касаційній скарзі *Особа 6*, посилаючись на порушення судом норм матеріального і процесуального права, просить скасувати рішення апеляційного суду і направити справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду, дослідивши матеріали справи і перевіривши наведені у скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає задоволенню частково.

Ухвалюючи рішення про задоволення позову, суд першої інстанції виходив із того, що будинок і земельні ділянки, які закріплені за ним, набуто сторонами в період зареєстрованого шлюбу, відтак вони є об'єктами спільної сумісної власності сторін і за позивачкою слід визнати право власності на 1/2 частини кожного із цих об'єктів.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції у частині визнання за позивачкою права власності на 1/2 частини земельних ділянок, апеляційний суд указав, що право на них у відповідача виникло на підставі державного акта, який позивачкою не оскаржено і який недійсним у встановленому законом порядку не визнано.

Однак із таким висновком погодитися не можна.

Відповідно до змісту ст.30 Земельного кодексу 1991 р. при переході права власності на будинок і споруди разом із цими об'єктами переходить і право власності на земельну ділянку, призначену для їх обслуговування, чи право користування нею. Аналогічне право в учасників спільної сумісної власності на будинок і споруди виникає при приватизації цієї земельної ділянки.

Судом установлено, що сторони з квітня 1991 року до січня 2003 року перебували в зареєстрованому шлюбі. 18.10.2001 відповідачем, *Особою 7*, укладено договір купівлі-продажу, за яким було придбано будинок за *Адресою 1*. За цим будинком була закріплена земельна ділянка для його обслуговування площею 0,099 га, яка рішенням виконавчого комітету Дніпропетровської міської ради від 20.12.2001 за №3210 і згідно з виданим 27.12.2001 на підставі цього рішення державним актом передана у власність відповідача, *Особи 7*, а позивачка вимагає визнати право власності на 1/2 частини цієї земельної ділянки за нею.

За таких обставин суду відповідно до ч.4 ст.10 і п.1 ч.6 ст.130 ЦПК слід було уточнити позовні вимоги і з'ясувати, чи не зводяться вони до оскарження зазначеного вище рішення виконавчого комітету та державного акта в частині земельної ділянки, призначеної для обслуговування жилого будинку.

Таким чином, у частині вирішення вимоги про визнання права власності за позивачкою на 1/2 частини земельної ділянки для обслуговування жилого будинку судом допущено порушення норм процесуального права, що унеможливило встановлення фактичних обставин, котрі мають значення для правильного вирішення справи, і відповідно до ч.2 ст.338 ЦПК є підставою для скасування рішень судів першої та апеляційної інстанцій у цій частині і направлення справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Стосовно земельної ділянки площею 0,0319 га для ведення особистого підсобного господарства, яке також зазначеним вище рішенням виконавчого комітету передано у власність відповідача, *Особи 7*, з видачею державного акта, то відповідно до положень стст.6 і 22 чинного на час виникнення спірних правовідносин Земельного кодексу 1991 р. і Декрету Кабінету Міністрів від 26.12.92 №15 «Про приватизацію земельних ділянок» ця земельна ділянка є частиною державного земельного фонду, одержаною відповідачем у власність у процесі приватизації, тобто його особистою власністю, а не спільною сумісною власністю подружжя незалежно від того, що приватизована вона ним у період шлюбу з позивачкою.

За таких обставин апеляційним судом правильно ухвалено рішення про відмову в задоволенні позовної вимоги щодо визнання за позивачкою права власності на частину цієї земельної ділянки.

Також правильно судом визнано за позивачкою право власності на 1/2 частину будинку, оскільки той придбано сторонами в період зареєстрованого шлюбу і за кошти сімейного бюджету, що відповідає ст.22 чинного на час виникнення спірних правовідносин Кодексу про шлюб та сім'ю України, відповідно до якої майно, нажите подружжям за час шлюбу, є його спільною сумісною власністю.

Таким чином, у цій частині рішення апеляційного суду ухвалено з додержанням норм матеріального і процесуального права, доводи касаційної скарги висновків суду не спростовують, що відповідно до ст.337 ЦПК є підставою для відхилення касаційної скарги і залишення зазначеної частини рішення апеляційного суду без змін.

Керуючись пп.1, 2 ч.1 ст.336, ст.337, ч.2 ст.338, пп.1, 2 ч.1 ст.344 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 8.09.2008 в частині вирішення позовної вимоги *Особи 6* про визнання за нею права власності на 1/2 частину земельної ділянки для обслуговування жилого будинку скасувати і передати справу в цій частині на новий розгляд до суду першої інстанції.

У решті рішення Індустріального районного суду м.Дніпропетровська від 1.07.2008 і рішення Апеляційного суду Дніпропетровської області від 8.09.2008 залишити без змін.

Ухвала оскарженню не підлягає.

КРИМІНАЛ

Замах на Аграрний фонд

Співробітники СБУ викрили та припинили протиправну діяльність службових осіб одного з хлібоприймальних підприємств Львівської області, які незаконно реалізували зерно, що належить Аграрному фонду, на суму понад 14 млн грн.

Установлено, що в 2010 році посадовці підприємства уклали угоди з Аграрним фондом щодо складського зберігання зерна пшениці в кількості понад 12 тис. т.

Під час перевірки, ініційованої СБУ та проведеної Державною інспекцією за якістю сільськогосподарської продукції та моніторингу ринку України, встановлено, що посадові особи комерційної структури, зловживаючи службовим становищем та діючи всупереч інтересам служби, розтратили понад 11 тис. т зерна пшениці, в результаті чого державному бюджету завдано значних збитків.

16 серпня цього року слідчими УСБУ у Львівській області порушено кримінальну справу за ознаками злочину, передбаченого ч.5 ст.191 Кримінального кодексу, за фактом розтрати посадовими особами державного хлібоприймального підприємства 11120 т зерна пшениці, яке належало Аграрному фонду. Слідство триває.

МАЙНО

«Місхор» і «Брянськ» відстояно

Суди за позовом прокуратури відстояли незаконно відчужене державне майно.

Господарський суд АР Крим 30 серпня задовольнив позов прокурора м.Ялти в інтересах Фонду державного майна та визнав недійсним договір купівлі-продажу, згідно з яким ДП «Ялтакурорт» ЗАТ ЛОЗПУ «Укрпрофоздоровниця» незаконно відчужило належний державі спальний корпус санаторію «Місхор».

Крім того, рішенням Господарського суду Чернігівської області від 29 серпня задоволено позов прокуратури області в інтересах держави та визнано незаконними і скасовано правовстановлюючі документи, на підставі яких неправомірно перейшло у власність ЗАТ «Укрпрофтур» державне майно — готель «Брянськ» загальною площею 5288 м², повідомили «ЗіБ» у відділі зв'язків зі ЗМІ ГПУ.

ПОШУКИ ІСТИНИ

Епідемія вузівських хабарів.

Чи потрібний викладачам статус держслужбовців?

АЛІНА АЛЕКСАНДРОВА

Судячи з міліцейських зведень, українські ВНЗ останнім часом захлеснула хвиля корупції: викладачів і деканів навчальних закладів мало не кожного тижня затримують на місці злочину. Це й недивно — не так давно закінчилася пора вступних іспитів. Тим часом недавно набув чинності новий закон про корупцію, котрий посилює, зокрема, відповідальність держслужбовців за хабарництво. І хоча викладачі формально поки не належать до цієї категорії, розмови про те, щоб прирівняти їх до держслужбовців, тривають давно. Ось тільки чи будуть драконівські заходи ефективними?

Геннадій НАЗАРОВ

Від доцента до декана

Цього літа частина вчорашніх випускників вивчали підручники й готувалися до іспитів, а частина — готували «баранців у папірці». Міліція ж регулярно проводила в українських вузах оперативні операції із затримання викладачів-корупціонерів. Найбільш типова ситуація — декан або викладач вимагають хабар за «вирішення питання» із вступом. Наприкінці минулого тижня співробітники УБОЗ МВС спіймали на місці злочину директора одного з училищ у Рівненській області. Чиновник вимагав 10 тис. грн. від матері абітурієнтки, 40-річної мешканки Дубровицького району за прийняття її дочки на перший курс. Але жінка вчасно звернулася в правоохоронні органи із заявою про здирство. Директора училища затримали безпосередньо під час передання грошей у його службовому кабінеті. «Нині за цим фактом порушено кримінальну справу за ч.3 ст.368 КК («Одержання хабара»), за що передбачається покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 5 до 10 років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до 3 років з конфіскацією майна», — повідомив начальник УМВС у Рівненській області Василь Лазутко. — Слідчі дії тривають, чоловік перебуває в ІТТ».

Буквально за добу до цього співробітники Державної служби боротьби з економічною злочинністю Ізмаїльського міського відділу міліції ГУ МВС України в Одеській області провели операцію щодо затримання декана одного з вищих навчальних закладів Ізмаїла, який теж вимагав у абітурієнта мзду. В середині серпня цього року в міськвідділ міліції звернувся юнак і повідомив про те, що декан вишу, в який він збирається вступати, вимагає в нього гроші за прийняття в навчальний заклад. Правда, у викладачки запити виявилися скромнішими, ніж у дубровицького колеги, — її затримали при одержанні хабара у розмірі $500. Із цього приводу прокуратура вже порушила кримінальну справу.

За останні місяці Україною прокотилася хвиля «викладацьких» хабарів. Так, в Одесі приблизно в один і той же час правоохоронці викрили викладачів двох вищих навчальних закладів: один вимагав і одержав 9,2 тис. грн., а інший — $550. Такою була ціна успішного складання іспитів.

Наприкінці липня в Дніпропетровську на «винагороді» в 16 тис. грн. затримали заступника декана одного з вузів. Як повідомив журналістам начальник відділу Державної служби боротьби з економічною злочинністю ГУ МВС України в Дніпропетровській області підполковник міліції Сергій Булькач, зловмисник одержав від абітурієнтів, котрі вступали на одну з економічних спеціальностей, хабарі у розмірі 8 тис. грн. з кожного за прийняття до навчального закладу. Відомо також, що заступник декана працював у приймальній комісії, а у виші він пропрацював 20 років. Крім того, в іншого співробітника цього учбового закладу виявили ще 5 тис. грн., які він отримав від студентів за складання екзаменаційної сесії. «В даний момент він активно співпрацює зі слідством», — відзначив С.Булькач.

На «винагороді» попався й доцент одного з вузів Дніпропетровської області, який вимагав 3 тис. грн. від студента за успішний захист бакалаврської роботи.

Три способи подолати корупцію?

Це тільки окремі випадки в низці однотипних злочинів. За останні роки хабарництво у ВНЗ, особливо в період складання сесії або вступних іспитів, набуло характеру епідемії. При цьому ще в минулому році міністр освіти Дмитро Табачник заявив, що перемогти корупцію цілком реально. За його словами, з цією метою Міносвіти має намір використовувати три способи. Перший — адміністративний. «Якщо я дізнаюся, що в якомусь вузі у студентів вимагають хабара, туди поїде інспекція державних установ. Це спеціальний урядовий орган. Якщо студенти підтверджують факти хабарів, то летять голови», — пояснив він. Другий спосіб полягає у запровадженні у вишах міністерських контрольних, які стануть ефективним показником знань. Таким чином визначатимуть, «який студент їх купив, а який викладач продав».

Третім способом міністр назвав підвищення зарплат викладачів. «Ми розморожуємо заробітну плату, яку з осені 2008 року заморозив Уряд Тимошенко», — підкреслив він. «Щоб перемогти корупцію, самі студенти мають випрацювати в собі нетерпимість до хабарів», — наголосив міністр.

На жаль, рік минув — і з'ясувалося, що повністю викоренити таким чином корупцію не вдалося.

Цікаво, що в багатьох європейських країнах викладачі вишів є державними службовцями. Така ситуація у Франції, Німеччині, Австрії і т.д. Держслужбовці там отримують вищу зарплату і пільги від держави, але при цьому від них і більше вимагають, а за хабарництво передбачено сувору відповідальність. У цих державах випадки корупції у вузах поодинокі. Наприклад, завідувач кафедри публічного права, німецького та європейського адміністративного права університету Регенсбургу Герріт Манссен у розмові з автором цих рядків зміг пригадати тільки один такий випадок за останні кілька років: професор університету Ганновера ставив високі оцінки і рекомендував роботи своїх аспірантів до захисту в обмін на подарунки і сексуальні послуги. Незабаром чутки про це поширилися за стінами університету, професора звільнили зі служби і засудили до тюремного ув'язнення.

Звичайно, залежно від тяжкості корупційної провини передбачені різні види кримінального покарання, але держслужбовці в Німеччині найбільше бояться відкриття дисциплінарного провадження і можливості втратити роботу. «Для німецьких чиновників небезпечнішим є навіть не адміністративне, а дисциплінарне переслідування. Адже найбільше у світі вони бояться втратити свою посаду, високу зарплату, привілейоване становище, — вважає пан Манссен. — В кримінальному процесі суддя може взяти до уваги багато особистих обставин — і покарання може бути досить м'яким. Дисциплінарне ж провадження обов'язково призведе до скорочення зарплати або звільнення. І це страшніше, ніж штраф або умовне покарання, призначене судом».

В Україні неодноразово висловлювали пропозиції про те, аби викладачі вузів отримали статус держслужбовців. Це, зокрема, у своїх передвиборних програмах обіцяли практично всі українські політики. Але нічого так і не змінилося. До речі, за словами Д.Табачника, ставати держслужбовцями чомусь не хочуть самі педагоги. І дія нового закону про корупцію, котрий посилює адміністративну відповідальність, зокрема й чиновників, за вчинення корупційних діянь, поки на викладачів не поширюється. Хоча в ньому є певна лазівка. Адже коло суб'єктів відповідальності, визначене законом, включає не тільки народних депутатів, держслужбовців, а й осіб, які надають публічні послуги. Цей термін у законі чітко не визначено. Чи належить викладання до «публічних послуг» — питання спірне.

Проте, якщо викладачі стануть держслужбовцями, вони повинні будуть не тільки нести високу відповідальність, а й мати відповідний статус і отримати вищу зарплату. Можливо, тоді вони, як і німецькі колеги, дорожитимуть своїм місцем, а епідемія вузівських хабарів, нарешті, піде на спад.

НА ГАРЯЧОМУ

«Податковий» хабар

Співробітники Служби безпеки викрили і припинили протиправну діяльність старшого слідчого податкової міліції ДПА в Житомирській області, який вимагав і одержав хабара в одного з власників ТОВ — підприємства з іноземними інвестиціями.

28-річний податківець вимагав у власника ТОВ, мешканця Російської Федерації, $15 тис. за закриття кримінальної справи, порушеної за фактом умисного ухиляння від сплати податків у особливо великих розмірах (ч.3 ст.212 КК). При цьому хабарникові було відомо, що судом, за позовом власника ТОВ, визнано недійсним акт планової документальної перевірки фінансово-господарської діяльності підприємства, який став підставою для порушення кримінальної справи. Відтак згідно з чинним законодавством справа підлягала закриттю.

2 вересня цього року співробітники СБУ затримали зловмисника на гарячому — під час одержання хабара.

Наступного дня, за матеріалами СБУ, прокуратура Житомирської області стосовно старшого слідчого податкової міліції порушила кримінальну справу за ч.3 ст.368 КК («одержання хабара в особливо великому розмірі службовою особою, яка займає особливо відповідальне становище»). Наразі затриманого поміщено в ізолятор тимчасового тримання.

ЗЛОЧИН І ПОКАРАННЯ

Липовий диплом

ГАЛИНА ДОСТАТНЯ

Прокуратурою Львівської області порушено кримінальну справу за фактом підроблення диплома екс-керівником управління освіти Львівської міськради Володимиром Огурою. Правники прогнозують: В.Огурі загрожує покарання у вигляді штрафу. Чи є сьогодні адекватною відповідальність за скоєння подібного злочину?

За результатами прокурорської перевірки з'ясовано, що колишній головний освітянин Львова не закінчував Львівський державний університет ім. І.Франка в 1998 році за спеціальністю «фінанси і кредит», і не отримував диплома цього закладу. За фактом підроблення документа порушено кримінальну справу (ч.1 ст.358 Кримінального кодексу). На чисту воду посадовця вивели депутати Львівської міської ради, котрі першими оприлюднили заяву про те, що номер і серія диплома чиновника не відповідають зразкам того року випуску, а підписи — підроблено. Того ж дня голова міської ради усунув чиновника від виконання службових обов'язків, а згодом звільнив останнього «за власним бажанням».

Більшість таких справ правоохоронні органи все ж розслідують і передають до суду. Утім, як засвідчує судова практика, покарання за такий злочин є завжди мінімальним. Очевидно, у зазначеному випадку не йтиметься про позбавлення волі, а швидше про штраф у розмірі до 70 неоподаткованих мінімумів доходів громадян (1190 грн.). Хоча стаття передбачає й ув'язнення до 3 років. Не слід виключати й того, що під час досудового слідства частини статті можуть бути перекваліфіковані, а відтак зміниться і покарання.

На думку правників, в Україні все-таки існує певний відсоток посадовців із липовими дипломами, але тепер чиновники частіше надають перевагу іншому — законному способу одержання документа. Притому юристи сумніваються, що закон «Про засади боротьби з корупцією», який набере чинності з наступного року і кваліфікуватиме такого штибу злочини як корупційні діяння, кардинально змінить ситуацію з використанням фальшивих дипломів. Адже відповідальність за такий злочин не дуже чітко прописано і в чинному законодавстві. З огляду на «неприємний інцидент» мер міста і голова Львівської ОДА вже наказали перевірити дипломи всіх чиновників. Найпростіше це зробити, надіславши запити до вищих навчальних закладів.

ЕКОНОМІКА

Газові розрахунки

ГПУ останнім часом приділяє особливу увагу «газовій проблемі». Причому йдеться не тільки про «справу Юлії Тимошенко». Наприклад, наразі органи прокуратури проводять перевірки підприємств стосовно додержання законодавства щодо розрахунків за спожитий природний газ. За їх результатами вже порушено 35 кримінальних справ.

За даними НАК «Нафтогаз України», загальна заборгованість усіх категорій споживачів за останню декаду зменшилась більш ніж на 1,5 млрд грн. і станом на 20 серпня 2011 року становила 19,2 млрд.

Борг за спожитий у 2010 році газ сягає 5,7 млрд грн., у 2011-му — 7,7 млрд, рівень розрахунків — 85%.

Найбільшими боржниками за природний газ є споживачі (усі категорії) Дніпропетровської області — 2,7 млрд грн., Донецької — 2,9 млрд, Луганської — 2,1 млрд, Рівненської — 1,7 млрд, Харківської — 2,4 млрд, м.Києва — 1,2 млрд.

Ці ж регіони є «лідерами» з приросту заборгованості впродовж поточного року. Борги за спожитий у 2011 році газ становлять: у м.Києві — 1 млрд грн., у Донецькій області — 1,6 млрд грн., у Луганській — 740 млн грн., у Дніпропетровській — 1,1 млрд грн., у Харківській області — 645 млн грн.

«Особливе занепокоєння викликає стан розрахунків за спожитий природний газ підприємствами комунальної теплоенергетики і житлово-комунального господарства, котрі заборгували з початку року 4,5 млрд грн.», — розповіли «ЗіБ» у прес-службі ГПУ.

За дорученням Генеральної прокуратури органами прокуратури проводяться перевірки газопостачальних компаній, підприємств теплокомуненерго і житлово-комунального господарства з питань додержання законодавства щодо розрахунків за спожитий природний газ.

За результатами цих перевірок упродовж поточного року порушено 35 кримінальних справ, унесено 1709 приписів і подань, відшкодовано понад 643 млн грн.

Як приклад, прокуратура Миколаївської області порушила кримінальну справу за ч.5 ст.191 КК стосовно службових осіб ПАТ «Миколаївгаз», котрі допустили розтрату понад 300 т скрапленого газу на суму 4,7 млн грн.

Робота на цьому напрямі триває.

ХОРВАТІЯ

Екс-прем'єра судять за «відкати».

Політик «у власних інтересах скористався з труднощів своєї країни»

Колишній прем'єр-міністр Хорватії Іво Санадер може опинитися за гратами — його обвинувачують у корупції і перевищенні службових повноважень. Незважаючи на те що він заперечує свою вину, колишній чиновник, який цього тижня постав перед судом, уже заявив, що не збирається продовжувати політичну кар'єру.

І.Санадер: «Свою вину я не визнаю, проте продовжувати політичну кар'єру не збираюсь».

Екс-прем'єрові Хорватії пред'явлено обвинувачення в корупції і перевищенні службових повноважень у період із кінця 1994-го до березня 1995 р., коли він обіймав посаду заступника міністра закордонних справ. Судячи з повідомлень прокуратури, І.Санадер непогано «поживився» зі своєї посади. Колишньому прем'єр-міністрові інкримінують те, що він отримав від австрійського банку Hypo Alpe Adria хабар у розмірі €480 тис., пролобіювавши натомість укладання кредитової угоди між Хорватією і цим банком. А раніше екс-міністрові пред'явили обвинувачення в тому, що він отримав €10 млн від угорського нафтового концерну MOL, дозволивши угорцям придбати контрольний пакет акцій у хорватської державної нафтової компанії INA. Правда, угорська сторона категорично заперечує цю інформацію.

У заяві прокуратури йдеться про те, що І.Санадер «у власних інтересах скористався з труднощів своєї країни», котра на той час перебувала в стані громадянської війни.

Після того як Хорватія відокремилася від (вже колишньої) Югославії і стала незалежною державою, І.Санадер протягом п'яти років обіймав посаду голови уряду — з 2003 до 2009 р. Після цього екс-прем'єр несподівано зник з поля зору громадськості, а в 2010 році його було арештовано в Австрії на підставі міжнародного ордера, виданого хорватським судом. Спочатку, коли австрійські власті вирішили екстрадіювати екс-прем'єра, його адвокати намагались опротестувати це рішення. Проте згодом політик вирішив, що йому краще повернутись на батьківщину, оскільки за процесом уважно стежитимуть комісари ЄС (Хорватія планує вступити в Євросоюз у 2012 році), а отже, суд буде відчутно об'єктивним. Екстрадіювали І.Санадера наприкінці липня 2011 року.

І.Санадер заявив, що, поставши перед судом, він спростує всю брехню, яку встигли поширити про нього ЗМІ. Він також сказав, що в майбутньому не планує продовжувати політичну кар'єру.

ФРАНЦІЯ

«Заочна» справа

Процес у справі екс-президента Франції Жака Ширака буде подовжено за його відсутності. Таке рішення ухвалив Виправний суд Парижа, узявши до уваги стан його здоров'я.

78-річному Ж.Шираку не доведеться особисто відповідати на питання, які стосуються його вини у створенні «фіктивних робочих місць» у паризькій мерії на початку 1990-х років. На процесі, який триватиме до 23 вересня, екс-президента представлятимуть адвокати.

«Безперечно, Ж.Ширак може говорити на предметні теми, торкатись широкого кола цікавих питань, але він не здатен зосередитися на жодному конкретному запитанні», — пояснив один із захисників.

Позивачем є асоціація з боротьби з корупцією «Антикор». Суд відмовився виконати її прохання щодо повторення медичної експертизи, оскільки б це відстрочило процес. Стаття «Розкрадання громадських коштів» передбачає максимальне покарання у вигляді позбавлення волі до 10 років і штрафу до €150 тис.

На доказ невтішного стану здоров'я захист Ж.Ширака представив результати сканування мозку і неврологічного обстеження, згідно з якими екс-президент страждає на «серйозні провали пам'яті». Експерти вважають, що, врахувавши всі обставини, «справу Ширака» можуть закрити.

АВСТРАЛІЯ

Без квитка додому

Австралійські власті не можуть відправляти нелегальних іммігрантів, що прибувають до країни на човнах, до Малайзії.

Таке рішення ухвалив Верховний суд Австралії, тим самим оголосивши незаконною запропоновану прем'єр-міністром країни Джулією Гиллард політику відносно біженців. Суд визнав, що прийнятий урядом план не відповідає необхідним критеріям з дотримання прав біженців. Зокрема, запропоновані заходи позбавляють біженців права на необхідний захист і права шукати притулок.

За підписаним 25 липня договором з Малайзією Австралія погодилась прийняти з Малайзії 4000 чоловік, що мають офіційний статус біженців, а Малайзія — прийняти 800 іммігрантів, що прибули до Австралії.

ТУРЦІЯ — ІЗРАЇЛЬ

Флотилія розбрату

Власті Туреччини оголосили про випровадження посла Ізраїлю з Анкари і про послаблення дипломатичних відносин з Ізраїлем до рівня другого секретаря посольства після відмови Тель-Авіва офіційно вибачитись через атаку, попри ультиматум Анкари, на «Флотилію свободи» в 2010 р., повідомляє NEWSru Israel.

Захоплення судна Mavi Marmara призвело до погіршення відносин між Туреччиною й Ізраїлем.

2 вересня 2011 року міністр закордонних справ Туреччини Ахмет Давутоглу заявив, що Туреччина не визнає законність морської блокади сектора Газу, визнану спеціальною комісією ООН, що розслідувала інцидент із «Флотилією свободи», яку ізраїльський спецназ перехопив у травні 2010 року на підступах до сектора Газу. А.Давутоглу сповістив також про заморожування всіх контрактів і угод з Ізраїлем у оборонній сфері.

До того Туреччина висунула Ізраїлю ультиматум, зажадавши почути вибачення через дії ізраїльських військових до вечора 2 вересня, коли повинні були офіційно опублікувати звіт комісії Палмера, створеної ООН для розслідування обставин зазначеного інциденту. Проте інформація просочилась у пресу: більша частина звіту була опублікована в газеті The New York Times 1 вересня. У доповіді експерти ООН називають блокаду Ізраїлем палестинського анклаву законною, проте застосовану для зупинки флотилії силу вважають надмірною і недоречною.

Згідно з публікацією в The New York Times у звіті комісії Палмера стверджується, що ізраїльські командос, котрі захопили судно Mavi Marmara, зустріли «запеклий і організований опір» із боку пасажирів і були змушені застосувати силу з метою самозахисту. Проте експерти ООН визнали, що методи, застосовані ізраїльськими командос для нейтралізації нападників, були «надмірними і невиправданими», а також уважають загибель дев'яти людей «неприйнятною», а ставлення до вцілілих пасажирів — «принизливим».

Водночас у звіті стверджується, що введена Ізраїлем блокада сектора Газу є законною, оскільки єврейській державі доводиться «протистояти загрозі насильства з боку кримінальних угруповань». У доповіді експертів ООН міститься рекомендація Ізраїлю оприлюднити «відповідну заяву про співчуття» і виплатити компенсацію, але турецька сторона стверджує, що таке формулювання надто розмите, зазначає видання.

Нагадаємо: у ніч на 31 травня 2010 року ізраїльські командос захопили караван із шести суден, що йшли на прорив морської блокади сектора Газу з делегацією пропалестинських активістів і гуманітарною допомогою. Зустрівши запеклий опір на борту флагмана флотилії, ізраїльські військові застосували зброю і застрелили дев'ятьох людей — турків за національністю. Десятки пасажирів було поранено, сотні — затримано і згодом депортовано.

СТАТИСТИКА

Тероризм у цифрах

Щонайменше 35 тис. людей по всьому світу було засуджено як терористів за 10 років, що минули після терактів 11 вересня у США.

Перший в історії підрахунок результатів глобальної боротьби з тероризмом, як зазначає інформагентство Ассошіейтед Пресс, виявив стрімке зростання кількості кримінальних справ, порушених за новим антитерористичним законодавством. До 11 вересня 2001 р. щороку в судах визнавали лише кількасот чоловік причетними до терористичної діяльності.

Загальна кількість обвинувальних вироків на тлі 120 тис. арештів свідчить про пильну увагу світової спільноти до проблеми тероризму. Проте ці ж цифри говорять і про те, що в десятках країн боротьбу з тероризмом використовують для придушення політичного інакомислення.

Дослідження, що було проведене агентством Ассошіейтед Пресс, виявило, що більше половини обвинувальних вироків були винесені в Туреччині й Китаї — країнах, де найчастіше звертаються до законодавства під час придушення діяльності інакодумців. Також було наголошено на тому, що в різних країнах по-різному тлумачать поняття «тероризм». Так, у Китаї було заарештовано більш ніж 7 тис. осіб, котрі опинились під підозрою через визначення тероризму, згідно з яким тероризм, як і сепаратизм й екстремізм, є джерелом зла.

Також дослідження виявило, що в боротьбі з тероризмом ефективність обвинувальних вироків широко варі-

ється. У Пакистані за останні кілька років було проведено масові арешти підозрюваних у причетності до тероризму, проте кількість терактів не зменшилась. А в Іспанії сепаратистське угруповання басків (ЕТА) вже протягом останніх двох років не здійснило жодного теракту, у результаті якого б загинули люди.

АМЕРИКА

Легальна «амністія»

ТИМОФІЙ ЗАБРОДОВ, *Lenta.ru*

Міністерство національної безпеки США оголосило про намір переглянути всі 300 тис. справ про депортацію нелегальних мігрантів, що перебувають у судах. Висилати тепер планується тільки злочинців і тих, кого визнають загрозою для безпеки країни.

Раніше вихідці з Латинської Америки пригрозили Бараку Обамі, що не віддадуть за нього свої голоси на майбутніх президентських виборах, якщо він не пом'якшить заходів, які вживаються стосовно нелегальних мігрантів.

Про намір переглянути справи нелегалів міністр національної безпеки США Джанет Наполітано заявила в листі, адресованому окремим членам Сенату. Вона підкреслила, що суддям буде легше ухвалити рішення, якщо для них відберуть найбільш важливі справи, зокрема справи тих, хто скоїв злочин на території Сполучених Штатів.

Нинішні заходи мають цілком очевидну мету: у країні планується залишити тих нелегалів, яким потім можна буде надати посвідку на проживання згідно із законом, відомим як Dream Act. У разі ухвалення цього законопроекту, чого добивається Б.Обама, право жити в США отримають діти нелегальних мігрантів, котрі закінчили американські коледжі або відслужили в армії.

Нагадаємо: раніше гостру дискусію викликав закон про нелегальних мігрантів, ухвалений в Аризоні (частина його положень була блокована судом). У цьому документі передбачені найбільш жорсткі в сучасній історії США заходи щодо нелегалів. Відповідно до закону перебування іммігранта на території штату без необхідних документів вважається злочином (правда, його віднесли до категорії найменш небезпечних). Акт дозволяє співробітникам правоохоронних органів затримувати тих, в кому вони запідозрять нелегала, для перевірки документів.

Імміграція, поза сумнівом, буде одним з ключових питань на президентських виборах у 2012 році, в яких збирається брати участь і Б.Обама. Прихильники пом'якшення політики стосовно нелегалів говорять, що країні потрібні робочі руки. Противники таких заходів указують на те, що «амністія», як вони називають спробу так чи інакше легалізувати чужаків, викличе посилення незаконної імміграції, тому проблема лише загостриться.

Тим часом, за даними, розміщеними на сайті Міністерства внутрішньої безпеки, у 2010 році було депортовано понад 387 тис. чоловік (73% депортованих нелегалів приїхали з Мексики). Співробітник адміністрації президента розповів Сі-Ен-Ен, що 79% висланих не скоювали злочинів на території країни.

Закон і Бізнес

Засновник і видавець: ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор: Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637 в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва, МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон: (044) 537-34-33

Адреса: 01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: inzib@optima.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон і Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 8.09.2011

Зам. № 21438
Загальний наклад 16160

ЮВІЛЕЙ

Повернення «священної книги»

Президент Туркменистану Гурбангули Бердимухаммедов доручив «широко й урочисто» відзначити 10-річчя «Рухнами» — книги, написаної його попередником — Сапармуратом Ніязовим. Глава республіки відзначив, що «Рухнама» стала «духовним кодексом туркменського народу».

«Рухнама» (у перекладі з туркменської — «Книга Душі») містить роздуми першого президента Туркменистану про історію і значущість туркменського народу, а також зібрання етичних правил. За правління С.Ніязова читання і вивчення його книги стали фактично обов'язковими для громадян. Складати іспити на знання «Рухнами» повинні були не тільки студенти, а й державні службовці.

День, коли С.Ніязов завершив роботу над книгою (12 вересня), був оголошений державним святом. На честь «священної книги» був перейменований один із місяців (вересень) і один із днів тижня (субота). У столиці Туркменистану був поставлений пам'ятник «Рухнамі».

Наприкінці 2006 року, після того як С.Ніязов помер, а його місце на посаді президента зайняв Г.Бердимухаммедов, увага до «священної книги» стала поступово слабшати. Восени 2009 року повідомлялося навіть, що влада стала вилучати в жителів республіки екземпляри «Рухнами» (якими за С.Ніязова були забезпечені всі організації і установи), замінюючи їх творами нового президента.

Крім іншого, були відмінені іспити зі знання «Рухнами» для випускників середніх шкіл. Водночас під час вступу до вузів складати іспит за «Рухнамою» все одно доводиться.

Нинішній президент Туркменистану раніше заявляв, що вважає книгу свого попередника «реальною підмогою» у вихованні молодого покоління.

ІНТЕРНЕТ

Соцмережа «злочинців».

Записи, фотографії і навіть статус на Facebook можуть призвести до арешту

Сьогодні для спіймання злочинців поліція все частіше звертається до соцмереж. Як виявляється, небезрезультатно. Відомо вже немало випадків, коли сторінка користувача на Facebook стала підставою для арешту.

Не загрожувати!

Так, у січні 2011 року заарештували групу із шести дівчаток у віці від 12 до 13 років з міста Карсон-Сіті (штат Невада) за обвинуваченням у розміщенні загрозливих коментарів на стіні події Facebook під назвою «Атака на День Вчителя». У коментарях підлітків часто зустрічалося слово «напад». На суді дівчата заявили, що вони просто жартували.

За погрози на адресу однокласника в Facebook наприкінці 2011 року було арештовано чотирьох 13—14-річних підлітків із Флориди. Вони обмінювалися повідомленнями, в яких обговорювали плани вбити стукача. «Він зруйнував життя мого найкращого друга! А я збираюся зруйнувати його!»; «Ця маленька сучка вже труп. Просто покажіть мені його, і він труп»; «Я допоможу вбити його! Цей дурень зруйнував наші життя! Він мертвий!» — наводить витяг з листування молодих «убивць» портал The Smoking Gun.

«Жарт» уже серйознішого характеру на сторінках Facebook не пройшов безслідно і для колишнього кандидата на місце конгресмена американського парламенту Шеріл Ален. Жінку засудили й оштрафували за погрози кільком державним чиновникам, а також судді, який відмовився задовольнити її позов у справі про дискримінацію. «Одного разу, коли ви сидітимете у своїх офісах, там станеться великий «бум». І ви знайте, що тим, хто смикне чеку, буду навіть не я», — написала претендентка на місце конгресмена в своєму профілі на Facebook.

Не вихвалятися!

Так, у квітні 2011 року поліція Х'юстона затримала чотирьох чоловік за обвинуваченням у пограбуванні банку. За два дні до злочину 19-річна касир цієї фінустанови Естефані Мартінез поставила статус: «Дістаньте $$$!», а через два дні після пограбування вона його відновила: «Я багата!». Бойфренд дівчини (він же співучасник) у своїх вихвалянях пішов ще далі. Він написав навіть цілого вірша на тему, як тепер може чистити зуби сотенними банкнотами.

За хизування на профілі Facebook у травні 2011 року поліцейські Чикаго заарештували і 26-річну Рут Рамірес. Дівчина розбила в барі склянку об обличчя іншої відвідувачки, а потім на своїй сторінці виклала детальний опис бійки. На нього й натрапила подруга жертви. Вона показала його потерпілій. За фотографією профілю дівчина визначила, що це і є її кривдниця.

Не чіплятися!

У віртуальних домаганнях і незаконному проникненні в чужий комп'ютер першого ступеня в квітні 2011 року звинуватили двох 10-річних дівчат з передмістя Сієтла. Малолітки розміщували фотографії і коментарі явно вираженого сексуального характеру на стіні у свого 12-річного однокласника. Діяли не від себе. За словами правоохоронних органів, дівчатка використовували комп'ютер своєї подруги і через сервіс миттєвих повідомлень від її імені відправляли хлопчикові сексуальні пропозиції.

А з фотографіями обережно…

У грудні 2010 року нью-йоркського парамедика Марка Мураселла звинуватили в порушенні громадського порядку і посадовому злочині. Приїхавши на виклик, він зробив фотографію вбитої жінки на свій мобільник і розмістив знімок у соціальній мережі, за що його й притягли до відповідальності.

Джозефа Кемпбелла у липні 2011 року визнали винним у «зламі» чужих комп'ютерів і віртуальних домаганнях. Чоловік «зламав» електронну пошту 19 жінок і вивісив фотографії особистого характеру як фотографії їх профілів на Facebook.

Фотографії 27-річного Роберта Ніксона з Пенсильванії, котрий обнімає 14-річну дівчину, виставлені в соцмережі, стали причиною арешту першого. У поліції припустили, що між чоловіком і дівчинкою, удвічі молодшою за нього, є стосунки.

ПОСМІХНИСЬ!

Геннадій НАЗАРОВ

Колір — не головне

Коли людина привітна, то зовсім не важливо, якого кольору в неї «бентлі»!

Спочатку закуримо

Прийшов один чоловік у мерію. Заходить у кабінет до чиновника, а в того на столі дві таблички: «Не курити!» і «Хабарів не беру».

Чоловік і каже:

— Хочу дістати одну квартирку у власність, але прав на неї жодних не маю. Порадьте, будь ласка, як мені бути.

Чинуша прибирає зі столу табличку «Не курити!» і говорить:

— Давайте-но ми з вами спочатку закуримо і подумаємо…

Цікавий факт

А чи знаєте ви, що людей, яким поталанило пройти випробування бідністю, до випробування багатством і владою вже не допускають?

Оптимістична прикмета

Оптимістів легко можна буде підрахувати за кількістю проданих календарів на 2013 рік.

Правило труднощів

Ніколи не робіть нічого правильно з першого разу, інакше ніхто потім не оцінить, як це було складно.

АФОРИЗМ

Більшості належить влада, а не права; права ж завжди належать меншості.

Генрік ІБСЕН

ІНФОРМАЦІЯ

Подобається — не подобається.

Право німців на приватне життя порушує кнопка

Війну кнопці Like оголосив Незалежний центр захисту персональних даних мешканців Шлезвіг-Гольштейну (ФРН). Експерти говорять про порушення європейського законодавства.

Після здійснення юридичного і технічного аналізу в центрі дійшли висновку: присутня на сторінці кнопка Like може відслідковувати всі кліки користувачів Facebook, навіть незареєстрованих, а також зберігати про відвідувачів деякі відомості. Така інформація дозволяє у потрібний момент ідентифікувати користувача в інтернет-мережі. Наприклад, за допомогою тієї ж IP-адреси.

«Це жахливо, — говорять експерти, — адже відомості про німців збирають, не спитавши самих німців».

У свою чергу представники Facebook заявляють, що вони зберігають інформацію про відвідувачів мережі рівно 90 днів, як того вимагають загальногалузеві норми. Тут вважають, що реєстрація користувача в соціальній мережі — це вже дозвіл на відслідковування його інтересів.

Проте користувач Facebook, отримавши можливість дізнатися, що вподобали його друзі, «потрапляє» і на додаткову послугу — зі списку смаків кожного відвідувача Facebook система добирає інтереси на власний розсуд і згодом користається з них. У центрі кажуть, що таке використання не завжди на користь. Найбезпечніша мета такої роботи системи (та, яку можливо визначити) — це показ людям потрібних їм рекламних оголошень.

Німцям також не до вподоби те, що зібрана про них інформація може виходити за межі землі Шлезвіг-Гольштейн. Адже вся інформація обробляється на американських серверах за американськими законами, що порушує права європейців.

Як наслідок — у Німеччині вебмайстрам (саме вони вирішують, де розмістити кнопку Like) сьогодні загрожує штраф у €50 тис., якщо вони до кінця вересня не заберуть зі сторінок Facebook кнопку Like.

Така вимога потребує вирішення безлічі цікавих технічних завдань. Наприклад, як визначити місцепробування сайта? Як з'ясувати, чи зацікавлена аудиторія певного сайта Шлезвіг-Гольштейном? Крім того, законодавчо неустановленою є мета заборони: адже до компетенції центру належить лише Шлезвіг-Гольштейн.

Разом із тим цілком імовірно, що вимога німецького Незалежного центру захисту персональних даних може стати першою ластівкою у загальноєвропейській боротьбі з кнопкою Like.

ОСВІТА

У школу — без ручки

Більше не навчати дітей писати прописом вирішили в школах американського штату Індіана.

З нового навчального року викладання традиційного способу написання слів залишилося обов'язковим тільки для учнів з першого до четвертого класу. З п'ятого школярі вже вчитимуться набирати на комп'ютерній клавіатурі.

Місцева влада вважає, що володіння гарним письмом — навичка з розряду «архаїчних». Уміння писати прописом більше не потрібне сучасним людям. Так само, як і вміння збивати масло, доїти руками корову, запрягати коня тощо.

Проте батьки виступають категорично проти такого нововведення. Їхній головний аргумент — діти, ставши дорослими, не зможуть навіть поставити власний підпис на документах, влаштовуючись на роботу. Але дорослі не згадують про те, що на той час і ця норма може вийти з ужитку.

Компромісним стало таке рішення: школам надали право самостійно вибирати, чи продовжувати після четвертого класу вчити дітей писати ручкою, чи ні.

СПОРТ

Футбол зі слабеньким хмелем

Польська влада планує дозволити вживати алкогольні напої, не міцніші за 3,5 градусів, під час матчів фінальної частини чемпіонату Європи з футболу, котрий наступного року відбудеться в Польщі та Україні. Відповідний закон ухвалив польський Сейм.

Депутати Сейму вирішили, що з пивом дивитися футбол веселіше.

Цей акт серйозно посилює покарання футбольних хуліганів і має на меті сприяти безпечному проведенню Євро-2012. Водночас депутати нижньої палати польського парламенту дозволили вболівальникам вживати слабоалкогольні напої, але тільки в м'якій тарі, яка не становить загрози для життя та здоров'я людей. Тим самим було скасовано поправку Сенату, який у серпні цього року взагалі заборонив уживати будь-який алкоголь на спортивних заходах у країні.

За порушення закону на спортивних заходах передбачений штраф близько €500 та, можливо, тюремне ув'язнення.

Штраф за приховування свого обличчя сягатиме теж близько €500, а за наявність небезпечних предметів (ножів, мачете) футбольним вболівальникам треба буде заплатити €750.

Закон також посилює низку інших покарань за хуліганство під час спортивних заходів у Польщі та запроваджує електронний нагляд за хуліганами.

Ухвалений закон набуде чинності після його підписання президентом Польщі Броніславом Коморовським.

ВИХОВАННЯ

Догрався до штрафу

У Великій Британії сусіди написали скаргу на чотирирічного хлопчика. Їм здалося, що дитина «заголосно» грається.

Претензії можуть стати для батьків Альфі грошовим стягненням. Родина Ланселлів вже отримала від властей м.Халла офіційне попередження: хай дитина грається тихо, бо всю родину оштрафують на 5 тис. фунтів стерлінгів (€5,6 тис.).

Лист із міської ради викликав у батьків Альфі бурю емоцій. «Ми були шоковані, коли отримали таке повідомлення. Альфі — слухняний маленький хлопчина. Він любить грати у футбол і кеглі, а також бавитися в пісочниці. Але всі чотирирічні діти трохи галасливі, коли граються. Це нормально. Повинна ж дитина мати право трохи побешкетувати, коли грається у своєму садку? Я просто не можу повірити, що рада сприйняла цю скаргу настільки серйозно», — сказав Daily Mail батько дитини. Обоє батьків Альфі стверджують, що намагались пояснити все своєму синові. Той тепер з усіх сил старається гратися не так голосно. Але дитина ще маленька і не все розуміє…

Проти сусідів же Ланселли затаїли злобу.

ПРАВОЧИНИ

Не сумісний з договором стан.

Призначаючи повторну експертизу, суд має вказати обставини, які викликають сумніви щодо правильності попереднього висновку

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

23 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ГУМЕНЮКА В.І., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛЯЩЕНКО Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7*, третя особа: перша Ялтинська державна нотаріальна контора, Психоневрологічне відділення міської лікарні №1 м.Ялти, про визнання недійсним договору довічного утримання за касаційною скаргою *Особи 8* в інтересах *Особи 6* на рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 5.10.2009,

ВСТАНОВИЛА:

У жовтні 2007 року *Особа 6* звернулася до суду з позовом до *Особи 7* про визнання недійсним договору довічного утримання.

Зазначала, що її батько — *Особа 9*, був власником 30/100 часток житлового будинку за *Адресою 1*. 15.11.93 ним було складено заповіт, за яким вказана частка будинку на випадок його смерті успадковується позивачкою. *Інформація 1* батько помер, після чого позивачка в установлений законом строк звернулася до нотаріальної контори із заявою про прийняття спадщини. У вересні 2006 року їй стало відомо, що 29.06.2004 її батько та *Особа 7* уклали договір довічного утримання.

Посилаючись на те, що її батько на момент укладання договору довічного утримання не усвідомлював значення своїх дій та не міг керувати ними, просила визнати цей договір недійсним.

Рішенням Ялтинського міського суду Автономної Республіки Крим від 16.09.2008 позов *Особи 6* задоволено: визнано недійсним договір довічного утримання від 29.06.2004, укладений між *Особою 9* та *Особою 7*.

Рішенням Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 5.10.2009 зазначене рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове рішення, яким у задоволенні позову *Особі 6* відмовлено.

У касаційній скарзі *Особа 6* просить скасувати ухвалене рішення суду апеляційної інстанції, посилаючись на неправильне застосування апеляційним судом норм матеріального та процесуального права, й залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду за правилами ЦПК від 18.03.2004 у редакції, яка була чинною до змін, внесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Скасовуючи рішення суду першої інстанції та ухвалюючи нове рішення про відмову в задоволенні позову *Особи 6* апеляційний суд виходив із того, що з висновку призначеної судом апеляційної інстанції додаткової експертизи неможливо встановити дійсний душевний стан *Особи 9* на час укладання спірного договору в силу об'єктивної складності випадку, відсутності та суперечливості даних, що містяться в матеріалах справи.

Проте з таким висновком апеляційного суду погодитися не можна.

Відповідно до стст.213, 214 ЦПК рішення повинно бути законним і обгрунтованим та стосуватися, зокрема, питань: чи мали місце обставини, якими обгрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони стверджуються; які правовідносини сторін випливають із установлених обставин; яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин тощо.

Апеляційний суд усупереч вимогам стст.213, 214, 303, 309, 316 ЦПК не забезпечив з'ясування наведених доводів апеляційної скарги та, обмежившись лише формальним посиланням на недоведеність позовних вимог, ухвалив рішення про відмову в позові.

Відповідно до вимог ч.1 ст.225 ЦК правочин, який дієздатна фізична особа вчинила в момент, коли вона не усвідомлювала значення своїх дій та (або) не могла керувати ними, може бути визнаний судом недійсним за позовом цієї особи, а в разі її смерті — за позовом інших осіб, чиї цивільні права або інтереси порушені.

Як роз'яснив Пленум Верховного Суду в п.16 постанови від 6.11.2009 №9 «Про судову практику розгляду справ про визнання правочинів недійсними» для визначення наявності такого стану на момент укладання правочину суд відповідно до ст.145 ЦПК зобов'язаний призначити судово-психіатричну експертизу за клопотанням хоча б однієї зі сторін. Справи про визнання правочину недійсним із цих підстав вирішуються з урахуванням як висновку судово-психіатричної експертизи, так і інших доказів.

Згідно з чч.6, 7 ст.147 ЦПК висновок експерта для суду не є обов'язковим і оцінюється судом за правилами, встановленими ст.212 цього кодексу. Незгода суду з висновком експерта повинна бути вмотивованою в рішенні або ухвалі.

Отже, висновок експерта не має переваг перед іншими засобами доказування, він також підлягає дослідженню й перевірці, а фактичні дані, що містяться в ньому, оцінюються судом за загальними правилами.

Оцінивши висновки, зроблені експертом, суд може покласти їх у основу свого рішення, в іншому випадку суд повинен мотивувати у своєму рішенні, чому саме він не погоджується із висновком експерта.

Апеляційний суд узагалі не перевірив доводів позивача щодо неусвідомлення *Особою 9* значення своїх дій під час укладання оскаржуваного договору; не дослідив та не оцінив наданих сторонами доказів; не зазначив будь-яких обставин, які б спростовували висновки суду першої інстанції; не навів ніяких мотивів незгоди із висновком експерта; узагалі не вмотивував і не обгрунтував свого висновку про відсутність підстав для задоволення позовних вимог.

Відповідно до висновку експерта від 18.07.2008 №977 *Особа 9*, який помер *Інформація 1*, не міг усвідомлювати значення своїх дій та керувати ними на момент укладання угоди 29.06.2004.

Проте апеляційний суд у порушення вимог ст.212 ЦПК належної правової оцінки зазначеному висновку не дав, чому не прийняв його до уваги в рішенні не зазначив.

Призначивши повторну експертизу, не врахував вимог ст.150 ЦПК та роз'яснень, що містяться в п.10 постанови Пленуму ВС від 30.05.1997 №8 «Про судову експертизу в кримінальних та цивільних справах», відповідно до яких лише після розгляду судом висновку первинної експертизи, коли з'ясується, що усунути неповноту або неясність висновку шляхом допиту експерта неможливо, судом призначається додаткова експертиза.

Висновок визнається неповним, коли експерт дослідив не всі подані йому об'єкти або не дав вичерпних відповідей на порушені перед ним питання. Неясним уважається висновок, який нечітко викладений або має невизначений, неконкретний характер. В ухвалі про призначення додаткової експертизи суду необхідно зазначати, які висновки експерта суд вважає неповними чи неясними або які обставини зумовили необхідність розширення експертного дослідження.

Повторна експертиза призначається, коли є сумніви в правильності висновку експерта, пов'язані з його недостатньою обгрунтованістю чи з тим, що він суперечить іншим матеріалам справи, а також за наявності істотного порушення процесуальних норм, які регламентують порядок призначення і проведення експертизи. Істотними можуть визнаватися, зокрема, порушення, які призвели до обмеження прав обвинуваченого чи інших осіб. В ухвалі (постанові) про призначення повторної експертизи зазначаються обставини, які викликають сумніви в правильності попереднього висновку експерта.

Однак жодних доводів щодо необхідності призначення повторної експертизи ухвала апеляційного суду не містить, постановлено її без розгляду судом висновку первинної експертизи.

За таких обставин колегія суддів уважає, що апеляційний суд не виконав своїх обов'язків, визначених законом, а тому рішення підлягає скасуванню з передачею справи на новий апеляційний розгляд.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів ВС

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Апеляційного суду Автономної Республіки Крим від 5.10.2009 скасувати.

Справу передати на новий розгляд до апеляційного суду.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ПІДСТАВИ

Визнання добросовісності ЦК не передбачене.

Цивільні права можуть виникати з рішення суду лише у випадках, встановлених актами законодавства

Верховний Суд України
Іменем України
Рішення

16 лютого 2011 року *м.Київ*

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:
головуючого — **СЕНІНА Ю.Л.,**
суддів: **БАЛЮКА М.І., ОХРІМЧУК Л.І., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., РОМАНЮКА Я.М.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7* та *Особи 8* про визнання договору недійсним, за зустрічним позовом *Особи 7* до *Особи 6*, третя особа — *Особа 8*, про визнання добросовісним набувачем та визнання права власності на квартиру, а також за зустрічним позовом *Особи 8* до *Особи 6*, третя особа — *Особа 7*, про визнання договору дійсним, за касаційною скаргою *Особи 6* на рішення Апеляційного суду Запорізької області від 18.04.2008,

ВСТАНОВИЛА:

У липні 2007 року *Особа 6* звернувся до суду з позовом до *Особи 7* та *Особи 8* про визнання договору недійсним. Позивач зазначав, що 12.06.2007 між *Особою 7* та *Особою 8* було укладено договір купівлі-продажу квартири за *Адресою 1*. Посилаючись на те, що після укладення договору сторони ніяких дій щодо його виконання не вчинили і продавець *Особа 8* надалі залишається проживати в квартирі, а також на те, що фактично сторони договору не мали наміру створити юридичні наслідки, які ним обумовлені, а оформили договір про людське око, з тим, щоб не допустити повернення квартири тому, хто раніше відчужив цю квартиру в *Особи 8*, позивач просив визнати договір недійсним на підставі його фіктивності.

У вересні 2007 року *Особа 7* звернувся до суду із зустрічним позовом до *Особи 6*, третя особа — *Особа 8*, про визнання добросовісним набувачем зазначеної вище квартири та визнання за ним права власності на неї на тій підставі, що придбав квартиру за договором, укладеним на законних підставах.

Також у вересні 2007 року *Особа 8* звернулася до суду із зустрічним позовом до *Особи 6*, третя особа — *Особа 7*, про визнання договору дійсним. *Особа 8* зазначала, що 23.06.2006 уклала з *Особою 6* договір купівлі-продажу зазначеної вище квартири, однак відповідач ухилився від її нотаріального посвідчення.

Рішенням Орджонікідзевського районного суду м.Запоріжжя від 22.11.2007 позов *Особи 6* задоволено. Визнано недійсним договір купівлі-продажу квартири за *Адресою 1*, укладений 12.06.2007 між *Особою 8* та *Особою 7*. У задоволенні зустрічних позовних вимог *Особі 8* та *Особі 7* відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду Запорізької області від 18.04.2008 рішення суду першої інстанції скасовано та ухвалено нове, яким в позовах *Особі 8* та *Особі 6* відмовлено, а позов *Особи 7* задоволено.

У касаційній скарзі *Особа 6*, посилаючись на порушення апеляційним судом норм матеріального та процесуального права, просить скасувати ухвалене ним рішення та залишити в силі рішення суду першої інстанції.

Заслухавши доповідь судді Верховного Суду, дослідивши матеріали справи та перевіривши наведені в скарзі доводи, колегія суддів дійшла висновку, що касаційна скарга підлягає задоволенню частково.

Відповідно до ст.214 ЦПК під час ухвалення рішення суд серед іншого вирішує такі питання: чи мали місце обставини, якими обгрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; які правовідносини сторін випливають зі встановлених обставин; яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Судом встановлено, що квартира за *Адресою 1* належала на праві спільної сумісної власності *Особі 6* та *Особі 9*. Рішенням Жовтневого районного суду м.Запоріжжя від 11.12.2006 визнано дійсним договір купівлі-продажу, за яким 23.06.2006 *Особа 6* продав зазначену квартиру *Особи 8*. Цим же рішенням суду право власності на зазначену квартиру визнано за *Особою 8*. 12.06.2007 *Особа 8* уклала договір купівлі-продажу, за яким продала квартиру *Особі 7*.

Відмовляючи в позові *Особі 6* про визнання укладеного *Особою 8* з *Особою 7* договору купівлі-продажу квартири недійсним з підстав його фіктивності апеляційний суд виходив із безпідставності таких вимог.

Такий висновок є правильним.

Відповідно до ст.234 ЦК фіктивним є правочин, який вчинено без наміру створення правових наслідків, які обумовлювалися цим правочином. Фіктивний правочин визнається судом недійсним.

Пленум Верховного Суду в п.24 постанови «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 6.11.2009 роз'яснив, що в разі, якщо на виконання правочину було передано майно, такий правочин не може бути кваліфікований як фіктивний.

Під майном згідно з ч.1 ст.190 ЦК вважаються і майнові права.

На підставі ч.4 ст.334 ЦК, якщо договір про відчуження майна підлягає державній реєстрації, право власності в набувача виникає з моменту такої реєстрації.

Згідно з ст.657 ЦК договір купівлі-продажу квартири підлягає державній реєстрації.

Судом установлено, що 12.06.2007 між *Особою 8* та *Особою 7* було укладено договір купівлі-продажу, за яким *Особа 7* купив квартиру за *Адресою 1* і того ж дня було здійснено державну реєстрацію цього договору. З цього моменту в *Особи 7* виникло право власності на зазначену квартиру, яке 15.06.2007 він зареєстрував в БТІ.

Таким чином, оскільки на підставі укладеного договору купівлі-продажу в *Особи 7* виникло право власності на набуту ним квартиру, то суд апеляційної інстанції обгрунтовано відмовив *Особі 6* у визнанні цього договору недійсним через його фіктивність.

Відмовляючи в позові *Особі 8* про визнання договору дійсним апеляційний суд виходив із того, що для укладення договору купівлі-продажу спірної квартири з *Особою 6* необхідна була згода іншого співвласника — *Особи 9*, яка такої згоди не давала.

Такий висновок також є правильним.

Відповідно до ч.3 ст.65 СК для укладення одним із подружжя договору, який потребує нотаріального посвідчення і державної реєстрації, має бути подана нотаріально посвідчена згода дружини або чоловіка.

Установивши, що спірна квартира придбана *Особою 6* у вересні 2004 року в період перебування в зареєстрованому шлюбі апеляційний суд також обгрунтовано вказав, що для її відчуження необхідна була згода його дружини — *Особи 9*, чого, як установлено судом, при укладенні ним 23.06.2006 договору купівлі-продажу квартири з *Особою 8* дотримано не було.

Крім того, як роз'яснено Пленумом ВС у п.13 зазначеної вище постанови, норма ч.2 ст.220 ЦК щодо визнання договору дійсним не застосовується до правочинів, які підлягають нотаріальному посвідченню і державній реєстрації, оскільки їх вчинення на підставі стст.210 та 640 ЦК пов'язується з державною реєстрацією правочину і до такої реєстрації вони не є укладеними.

Таким чином, у частині вирішення позовних вимог *Особи 6* та *Особи 8* рішення ухвалено із додержанням норм матеріального і процесуального права, доводи касаційної скарги висновків суду не спростовують, а тому зазначену частину рішення відповідно до вимог ст.337 ЦПК слід залишити без змін.

Ухвалюючи рішення про визнання *Особи 7* добросовісним набувачем та визнання за ним права власності на спірну квартиру, апеляційний суд виходив із того, що квартира придбана ним за договором на законних підставах.

Однак з таким висновком апеляційного суду погодитися не можна.

Відповідно до ч.5 ст.11 ЦК цивільні права можуть виникати з рішення суду лише у випадках, встановлених актами цивільного законодавства. Щодо права власності, то ЦК передбачає можливість його виникнення на підставі рішення суду у випадках, встановлених ст.376 ЦК, а підтвердження рішенням суду наявного в особи права власності — у випадках, встановлених ст.392 ЦК. В інших випадках право власності набувається на підставах, що не заборонені законом, зокрема із правочинів (ч.1 ст.328 ЦК).

Судом установлено, як вже зазначалося вище, що в *Особи 7* на підставі укладеного з *Особою 8* договору купівлі-продажу виникло право власності на спірну квартиру і держава офіційно визнала за ним це право шляхом здійснення його державної реєстрації органом БТІ.

За таких обставин підстав для підтвердження наявного в нього права власності на спірну квартиру ще і в судовому порядку немає.

Крім того, визнаючи *Особу 7* в судовому порядку добросовісним набувачем квартири апеляційний суд не врахував, що суд відповідно до стст.15 та 16 ЦК захищає порушене право особи в спосіб, установлений законом, а в даному випадку права *Особи 7* на спірну квартиру ніким не порушено, а обраний ним спосіб захисту — визнання добросовісним набувачем — законом не передбачений.

Таким чином, у цій частині, правильно встановивши фактичні обставини справи, суд ухвалив помилкове рішення через неправильне застосування норм матеріального права, що відповідно до ст.341 ЦПК є підставою для скасування цієї частини рішення суду та ухвалення нового рішення про відмову в позові.

Керуючись пп.1, 5 ч.1 ст.336, ст.337, ст.341, п.1 ч.1, ч.2 ст.344 ЦПК, колегія суддів ВС

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Апеляційного суду Запорізької області від 18.04.2008 у частині вирішення позовних вимог *Особи 7* про визнання його добросовісним набувачем квартири та визнання за ним права власності на неї скасувати.

У задоволенні позову *Особи 7* до *Особи 6*, третя особа — *Особа 8*, про визнання його добросовісним набувачем квартири за *Адресою 1* і визнання за ним права власності на цю квартиру відмовити.

У решті рішення Апеляційного суду Запорізької області від 18.04.2008 залишити без змін.

Рішення оскарженню не підлягає.

ЗАПОВІТ

Документ суворої форми.

Вимога щодо встановлення нікчемності правочину підлягає розгляду в разі наявності відповідного спору

Верховний Суд України
Іменем України
Рішення

23 лютого 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:

головуючого — **ЯРЕМИ А.Г.,**
суддів: **ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., ОХРІМЧУК Л.І., РОМАНЮКА Я.М., СЕНІНА Ю.Л.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7*, треті особи: Гребінківська районна державна нотаріальна контора, *Особа 8*, про визнання недійсним і нікчемним заповіту та за позовом *Особи 7* до *Особи 6*, Гребінківської державної нотаріальної контори, третя особа — *Особа 8*, про визнання заповіту дійсним, визнання права на спадкування та зобов'язання вчинити певні дії,

ВСТАНОВИЛА:

У жовтні 2008 року *Особа 6* звернувся до суду з позовом до *Особи 7* про визнання заповіту недійсним.

Зазначав, що *Інформація 1* померла його мати, *Особа 9*.

Під час подання до нотаріальної контори заяви про прийняття спадщини йому стало відомо про те, що 5.11.2007 *Особа 9* склала заповіт, яким усе своє майно заповіла в рівних частинах йому та *Особі 7*.

Посилаючись на те, що вказаний заповіт було складено з порушенням закону, просив визнати заповіт, складений 5.11.2007 *Особою 9*, недійсним.

У подальшому змінив заявлені позовні вимоги і просив визнати заповіт, складений 5.11.2007 *Особою 9*, нікчемним і недійсним.

У січні 2009 року *Особа 7* звернулась до суду з позовом до Гребінківської державної нотаріальної контори про визнання заповіту дійсним, визнання права на спадкування та зобов'язання вчинити певні дії.

Зазначала, що 5.11.2007 її тітка, *Особа 9*, склала заповіт, яким усе своє майно заповіла в рівних частинах їй та своєму синові, *Особі 6*.

Через хворобу *Особа 9* не могла самостійно прочитати і підписати вказаний заповіт, тому заповіт було підписано іншою особою і вчинено при свідках.

Інформація 1 Особа 9 померла.

Посилаючись на те, що під час посвідчення заповіту нотаріус не попередив її про те, що член сім'ї спадкоємця не може бути свідком посвідчення заповіту і що *Особа 9* під час складання заповіту мала необхідний обсяг цивільної дієздатності, її волевиявлення було вільним, відповідало її внутрішній волі та було спрямоване на реальне настання наслідків, просила визнати заповіт, складений 5.11.2007 *Особою 9*, дійсним, визнати за нею право на спадкування, зобов'язати Гребінківську державну нотаріальну контору видати їй свідоцтво про право на спадщину на 1/2 частину спадкового майна після смерті *Особи 9*.

Ухвалою Васильківського міськрайонного суду Київської області від 26.01.2009 позовні вимоги *Особи 6* про визнання заповіту нікчемним і недійсним та позовні вимоги *Особи 7* про визнання заповіту дійсним, визнання права на спадкування та зобов'язання вчинити дії об'єднано в одне провадження.

Ухвалою Васильківського міськрайонного суду Київської області від 24.06.2009 до участі в справі як третю особу залучено брата *Особи 6*, *Особу 8*.

Рішенням Васильківського міськрайонного суду Київської області від 3.08.2009, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Київської області від 14 грудня 2009 року, в задоволенні позовних вимог *Особі 6* відмовлено. Позовні вимоги *Особи 7* задоволено частково: визнано заповіт, учинений *Особою 9* та посвідчений Гребінківською державною нотаріальною конторою 5.11.2007, дійсним; зобов'язано Гребінківську державну нотаріальну контору видати *Особі 7* свідоцтво про право власності на 3/8 частини спадкового майна після померлої *Інформація 1 Особи 9*; у задоволенні решти позовних вимог відмовлено.

У касаційній скарзі *Особа 6* просить скасувати ухвалені в справі судові рішення й передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Задовольняючи позовні вимоги *Особи 7*, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що заповіт складено *Особою 9* з порушенням чинного законодавства, тому є нікчемним, однак під час складання заповіту *Особа 9* мала необхідний обсяг цивільної дієздатності, здійснювала розпорядження належним їй на праві власності майном за власним бажанням, яке було спрямоване на реальне настання правових наслідків, волевиявлення заповідача було вільним, відповідало внутрішній волі *Особи 9*, складений нею заповіт не суперечить інтересам спадкодавця та моральним засадам суспільства, тому вказаний нікчемний заповіт є дійсним.

Проте з такими висновками судів погодитись не можна.

Судом установлено, що 5.11.2007 *Особа 9* склала заповіт, яким усе належне їй майно в рівних частинах заповіла своєму синові, *Особі 6*, та племінниці, *Особі 7*.

У зв'язку з тим, що на момент посвідчення заповіту *Особа 9* мала фізичні вади і не могла самостійно прочитати і підписати заповіт, на її прохання заповіт було підписано іншою особою — *Особою 10*, у присутності двох свідків: *Особи 11* та *Особи 12*, який є чоловіком спадкоємця — *Особи 7*.

Інформація 1 Особа 9 померла.

За змістом стст.1248, 1253 ЦК, якщо заповідач через фізичні вади не може сам прочитати заповіт, посвідчення заповіту має відбуватися за присутності не менш як двох свідків.

При цьому свідками не можуть бути: 1) нотаріус чи інша посадова, службова особа, яка посвідчує заповіт; 2) спадкоємці за заповітом; 3) члени сім'ї та близькі родичі спадкоємців за заповітом; 4) особи, які не можуть прочитати чи підписати заповіт.

Свідки, при яких посвідчено заповіт, зачитують його вголос та ставлять свої підписи на ньому. У текст заповіту заносяться відомості про особу свідків.

Відповідно до ч.1 ст.1257 ЦК заповіт, складений особою, яка не мала на це права, а також заповіт, складений із порушенням вимог щодо його форми та посвідчення, є нікчемним.

Як роз'яснив Пленум Верховного Суду в п.14 постанови «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» від 6.11.2009 не допускається визнання дійсним заповіту, який є нікчемним у зв'язку з порушенням вимог щодо його форми та порядку посвідчення, оскільки норми гл.85 ЦК не передбачають можливості визнання заповіту дійсним.

Задовольняючи позовні вимоги *Особи 7*, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, на зазначені положення закону уваги не звернув; не визначився з характером спірних правовідносин; установивши, що під час складання *Особою 9* заповіту одним зі свідків на порушення вимог ст.1253 ЦК був член сім'ї спадкоємця — *Особи 7*, *Особа 12*, не врахував, що такий заповіт відповідно до ст.1257 ЦК є нікчемним і норми гл.85 ЦК не передбачають можливості визнання заповіту дійсним.

З огляду на наведене, висновки судів про визнання дійсним заповіту від 5.11.2007 є помилковими.

За таких обставин колегія суддів визнає, що під час вирішення справи в частині задоволення позовних вимог *Особи 7* про визнання заповіту дійсним, визнання права на спадкування та зобов'язання вчинити певні дії судами неправильно застосовані норми матеріального права, а тому постановлені у справі судові рішення в цій частині підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення про відмову в задоволенні позовних вимог *Особи 7*.

Разом із тим, відмовляючи в задоволенні позовних вимог *Особі 6*, суд першої інстанції, з висновками якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що, оскільки оспорюваний заповіт складено з порушенням вимог закону, він є нікчемним і визнання його недійсним судом не вимагається.

Проте з такими висновками судів погодитись не можна.

Згідно з ст.11 ЦПК суд розглядає цивільні справи не інакше як за зверненням фізичних чи юридичних осіб, поданим відповідно до цього Кодексу, в межах заявлених ними вимог і на підставі доказів сторін та інших осіб, які беруть участь у справі.

Відповідно до п.17 постанови Пленуму Верховного Суду від 30.05.2008 «Про судову практику у справах про спадкування» заповіт, складений із порушенням вимог щодо його форми та посвідчення, згідно з ч.1 ст.1257 ЦК є нікчемним, тому на підставі ст.215 ЦК визнання такого заповіту недійсним судом не вимагається.

Однак за змістом п.5 постанови Пленуму Верховного Суду від 6.11.2009 «Про судову практику розгляду цивільних справ про визнання правочинів недійсними» вимога щодо встановлення нікчемності правочину підлягає розгляду в разі наявності відповідного спору. Такий позов може пред'являтися окремо, без застосування наслідків недійсності нікчемного правочину. У цьому разі в резолютивній частині судового рішення суд вказує про нікчемність правочину чи відмову в цьому.

Суди в порушення зазначених вимог закону не врахували, що нікчемність заповіту є предметом спору сторін, тому така вимога *Особи 6* підлягала вирішенню судом із зазначенням в резолютивній частині судового рішення висновку щодо нікчемності заповіту.

За таких обставин ухвалені в справі судові рішення в частині відмови в задоволенні позовних вимог *Особи 6* підлягають скасуванню з ухваленням нового рішення про часткове задоволення заявлених позовних вимог.

Керуючись п.5 ч.1 ст.336, ст.341, ч.2 ст.344 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду України

ВИРІШИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Рішення Васильківського міськрайонного суду Київської області від 3.08.2009 та ухвалу Апеляційного суду Київської області від 14.12.2009 скасувати.

У задоволенні позовних вимог *Особи 7* про визнання заповіту дійсним, визнання права на спадкування та зобов'язання вчинити певні дії відмовити.

Позовні вимоги *Особи 6* про визнання заповіту недійсним і нікчемним задовольнити частково: визнати заповіт, складений 5.11.2007 *Особою 9*, нікчемним.

Рішення оскарженню не підлягає.

СТОРОНИ

Спадкування інтересів.

Для настання процесуального правонаступництва необхідно встановити факт переходу до особи матеріальних прав попередника

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

22 березня 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Верховного Суду України в складі:

головуючого —**ЯРЕМИ А.Г.,**
суддів: **ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., РОМАНЮКА Я.М., БАЛЮКА М.І., СЕНІНА Ю.Л.,**

розглянувши в судовому засіданні цивільну справу за позовом *Особи 3* до *Особи 4*, *Особи 5*, третя особа — *Особа 6*, про визнання права власності на частину будинку в порядку спадкування за законом, визнання договору дарування і договору купівлі-продажу недійсними за зустрічним позовом *Особи 4* до *Особи 3*, третя особа — *Особа 6*, про визнання договору дарування удаваним і визнання договору купівлі-продажу дійсним за касаційною скаргою *Особи 3* на рішення Комсомольського районного суду м.Херсона від 13.04.2010 і рішення Апеляційного суду Херсонської області від 28.07.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У грудні 2005 року *Особа 3* звернулася до суду із зазначеним позовом, мотивуючи вимоги тим, що рішенням виконавчого комітету Комсомольської районної у м.Херсоні ради від 9.09.2005 надано дозвіл на оформлення документів на одноповерхову прибудову з підвальним приміщенням площею 5,15 х 3,73 м², житловою площею 14,4 м² на ім'я її батька — *Особи 7* за *Адресою 1*. Рішенням виконавчого комітету Комсомольської районної у м.Херсоні ради від 14.10.2005 №116 за *Особою 7* визнано право власності на 70/100 частин будинку за *Адресою 1*.

28 жовтня 2005 року *Особа 7* та *Особа 4* уклали договір дарування спірного будинку. Посилаючись на порушення її прав, *Особа 3* просила визнати договір дарування від 28.10.2005, укладений *Особою 7* та *Особою 4*, недійсним, повернути сторони в попередній стан і визнати за нею право власності на 35/400 частин будинку в порядку спадкування за законом.

У жовтні 2006 року *Особа 7* звернувся до суду із зустрічним позовом. Посилаючись на те, що договір дарування від 28.10.2005 укладено ним з *Особою 4* у зв'язку з тяжким матеріальним становищем на невигідних для нього умовах, просив визнати цей договір недійсним.

У травні 2006 року *Особа 4* звернувся до суду із зустрічним позовом до *Особи 7*, мотивуючи вимоги тим, що фактично між ним та *Особою 7* було укладено не договір дарування, а договір купівлі-продажу спірної частини будинку, оскільки ця угода була укладена за умови, що він сплатить борг за комунальні послуги в сумі 8918 грн. 26 коп., що виник у *Особи 7*, та придбає йому жилий будинок за адресою: Херсонська обл., Бєлозерський р-н, с.Інгулець. Указував, що він сплатив борг за комунальні послуги і придбав на ім'я *Особи 7* жилий будинок. Посилаючись на викладене *Особою 4*, просив визнати договір дарування від 28.10.2005 удаваним та визнати, що сторонами вчинено правочин купівлі-продажу, в якому він є покупцем, а *Особа 7* — продавцем.

Інформація 1: Особа 7 помер.

Правонаступником *Особи 7* визнано *Особу 3*.

Рішенням Комсомольського районного суду м.Херсона від 13.04.2010 позов *Особи 3* в частині визнання договору дарування і договору купівлі-продажу недійсними задоволено частково.

Позов *Особи 4* до *Особи 3* задоволено. Визнано договір дарування 70/100 частин будинку за *Адресою 1* від 28.10.2005, укладений між *Особою 7* та *Особою 4*, недійсним. Визнано дійсним договір купівлі-продажу будинку за *Адресою 1* від 28.10.2005, укладений між *Особою 7* та *Особою 4*. Визнано за *Особою 4* право власності на 70/100 частин будинку за *Адресою 1*.

У задоволенні позову *Особи 3* про визнання права власності на 35/400 частин будинку за *Адресою 1* в порядку спадкування за законом і визнання договору купівлі-продажу від 28.10.2005 недійсним відмовлено.

Рішенням Апеляційного суду Херсонської області від 28.07.2010 рішення районного суду в частині задоволення позову *Особи 4* про визнання дійсним договору купівлі-продажу 70/100 частин будинку за *Адресою 1*, укладеного з *Особою 7*, змінено та зазначено, що 28.10.2005 між *Особою 7* та *Особою 4* було укладено договір купівлі-продажу 70/100 частин будинку за *Адресою 1*.

У поданій до Верховного Суду касаційній скарзі *Особа 3* просить скасувати судові рішення та передати справу на новий розгляд до суду першої інстанції, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду в порядку, передбаченому Цивільним процесуальним кодексом від 18.03.2004 в редакції, чинній до введення в дію закону від 7.07.2010.

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Судами встановлено, що *Особа 7* та *Особа 8* — батьки позивачки *Особи 3*.

Інформація 2 Особа 8 померла.

Особі 7 відповідно до свідоцтва про право власності від 18.10.2005 належало 70/100 частин будинку за *Адресою 1*.

28 жовтня 2005 року *Особа 7* та *Особа 4* уклали договір дарування 70/100 частин зазначеного будинку.

Інформація 1 помер *Особа 7*.

Ухвалою суду від 8.12.2009 правонаступником *Особи 7* визнано *Особу 3*.

Відмовляючи в задоволенні позову *Особи 3* суд першої інстанції, з яким погодився апеляційний суд, виходив із того, що вона не довела факт прийняття нею спадщини після смерті матері — *Особи 8*, та що вона не оспорювала законність свідоцтва про право власності *Особи 7* на 70/100 частин будинку за *Адресою 1*, видане 18.10.2005.

Задовольняючи частково позов *Особи 7*, правонаступником якого суд визнав *Особу 3*, та позов *Особи 4*, суди дійшли висновку про те, що фактично *Особа 7* та *Особа 4* 28.10.2005 уклали не договір дарування, а договір купівлі-продажу 70/100 частин будинку за *Адресою 1*.

Однак із висновками судів попередніх судових інстанцій не можна погодитись із таких підстав.

Виходячи зі змісту процесуального законодавства, процесуальне правонаступництво — це заміна сторони у справі іншими особами у зв'язку з переходом до цих осіб матеріальних прав і обов'язків попередньої особи (ст.37 ЦПК).

Таким чином, підставою процесуального правонаступництва є наступництво в матеріальних правовідносинах, унаслідок якого відбувається вибуття сторони, зокрема внаслідок смерті, зі спірних чи встановлених судом правовідносин майнового характеру.

При процесуальному правонаступництві всі процесуальні дії, виконані попередником, є обов'язковими для правонаступника (ч.2 ст.37 ЦПК).

Для настання процесуального правонаступництва необхідно встановити факт переходу до особи матеріальних прав попередника, доказом якого (в разі смерті громадянина) є документ про право на спадкування.

Проте в матеріалах справи відсутні дані про те, що до *Особи 3* в порядку спадкування перейшли права *Особи 7*, а містяться докази того, що в порядку спадкування права *Особи 7* перейшли до іншої особи — *Особи 10*, якому 19.03.2009 видано свідоцтво про право на спадкування за заповітом.

За таких обставин притягнення судом до участі у справі *Особи 3* як правонаступника померлого, *Особи 7*, не можна визнати обгрунтованим.

Крім того, відповідно до ст.30 ЦПК сторонами в цивільному процесі є позивач і відповідач.

Позивач — це особа, на захист суб'єктивних прав і охоронюваних інтересів якої порушено цивільний процес, а відповідач — це особа, яка, на заяву позивача, притягується до відповідальності за порушення чи оспорення його прав і інтересів.

Чинне законодавство не допускає збігу в одній особі позивача і відповідача.

Проте суд, вирішуючи спір, не врахував, що *Особою 3* заявлено позов про визнання недійсним договору дарування, відповідачами за яким є *Особа 4* та *Особа 7*, процесуальним правонаступником якого суд визнав *Особу 3*, яка одночасно підтримала заявлений *Особою 7* позов. Таким чином, суд фактично допустив збіг в одній особі двох сторін з протилежними інтересами: позивача і відповідача.

Враховуючи, що порушення і неправильне застосування норм процесуального права призвело до неправильного вирішення справи, ухвалені судові рішення підлягають скасуванню з передачею справи на новий розгляд до суду першої інстанції згідно з пп.2, 3 ст.338 ЦПК.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 3* задовольнити.

Рішення Комсомольського районного суду м.Херсона від 13.04.2010 та рішення Апеляційного суду Херсонської області від 28.07.2010 скасувати, передати справу на новий розгляд до Комсомольського районного суду м.Херсона.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ВЛАСНІСТЬ

Квартира під арештом.

Переоцінка нерухомого майна, виставленого на продаж, не проводиться, якщо торги не відбулися через відсутність покупця

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

23 лютого 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:
головуючого — **ЯРЕМИ А.Г.**,
суддів: **БАЛЮКА М.І., ОХРІМЧУК Л.І., ГРИГОР'ЄВОЇ Л.І., СЕНІНА Ю.Л.,**

розглянувши в судовому засіданні цивільну справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7* про усунення перешкод у користуванні та розпорядженні майном, вселення до квартири, визнання добросовісним набувачем 1/3 частини квартири; за зустрічним позовом *Особи 8*, *Особи 7*, яка діє у своїх інтересах та інтересах неповнолітньої *Особи 9*, до державної виконавчої служби в Деснянському районі м.Києва, *Особи 6*, Спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст», треті особи: Деснянська районна в м.Києві державна адміністрація, орган опіки та піклування в особі Деснянської районної державної адміністрації в м.Києві, Бюро технічної інвентаризації м.Києва та приватний нотаріус Київського міського нотаріального округу *Особа 10*, про визнання недійсними прилюдних торгів та свідоцтва про право власності на 1/3 частину квартири,

ВСТАНОВИЛА:

У червні 2006 року *Особа 6* звернувся до суду з позовом до *Особи 7* про усунення перешкод у користуванні та розпорядженні майном, вселення до квартири, обгрунтовуючи свої вимоги тим, що 18.02.2005 він став переможцем прилюдних торгів з реалізації арештованого майна, які проводилися Спеціалізованим державним підприємством «Укрспец'юст», а саме — 1/3 частини трикімнатної квартири за *Адресою 1* та відповідно до свідоцтва про право власності від 9.09.2005 є власником цієї частки квартири. Власником іншої частки квартири є *Особа 7*, яка чинить йому перешкоди в користуванні власністю, чим порушує його права. Просив вселити його до квартири, зобов'язати відповідачку не чинити йому перешкод у володінні, користуванні та розпорядженні належною йому на праві власності 1/3 частини квартири.

Після уточнення позовних вимог *Особа 6*, крім інших вимог, просив визнати його добросовісним набувачем 1/3 частини цієї квартири.

Особа 7, не погоджуючись із заявленим позовом, діючи в інтересах неповнолітньої *Особи 9*, і *Особа 8* звернулися до суду із зустрічним позовом до державної виконавчої служби в Деснянському районі м.Києва, *Особи 6* та Спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст» про визнання недійсними прилюдних торгів і свідоцтва про право власності на 1/3 частини квартири, посилаючись на те, що реалізація арештованого майна, яке на праві власності належало *Особі 8*, з прилюдних торгів учинена на порушення вимог закону: державний виконавець не повідомив боржника й інших співвласників указаної квартири про накладення арешту на майно та про продаж цього майна з прилюдних торгів, що призвело до порушення прав боржника, співвласників цієї квартири та неповнолітньої *Особи 9*, яка постійно проживає в цій квартирі.

Рішенням Деснянського районного суду м.Києва від 27.10.2008 позов *Особи 6* задоволено: вселено його до квартири за *Адресою 1*; зобов'язано *Особу 7* не чинити йому перешкод у володінні, користуванні та розпорядженні 1/3 частиною цієї квартири; в задоволенні зустрічного позову відмовлено.

Ухвалою Апеляційного суду м.Києва від 15.01.2009 рішення Деснянського районного суду м.Києва від 27.10.2008 залишено без змін.

У касаційній скарзі заступника прокурора м.Києва порушується питання про скасування судових рішень у зв'язку з порушенням судами норм матеріального й процесуального права та передачу справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Особа 7 у поданій на зазначені судові рішення касаційній скарзі порушує питання про їх скасування у зв'язку з порушенням судами норм матеріального й процесуального права та ухвалення нового рішення про відмову в задоволенні позову *Особи 6* і задоволення зустрічних позовних вимог.

Касаційні скарги підлягають задоволенню з таких підстав.

Задовольняючи позовні вимоги *Особи 6*, суди виходили з доведеності позивачем фактів законності придбання ним спірної частки квартири у власність і належності йому на праві власності 1/3 частини цієї квартири, а також чинення з боку відповідачки перешкод у користуванні власністю.

Відмовляючи в задоволенні зустрічного позову, суди виходили з відсутності підстав для визнання прилюдних торгів недійсними, оскільки їх було проведено з дотриманням вимог чинного законодавства, та з того, що *Особою 7* не було надано доказів порушення державним виконавцем вимог закону при вчиненні виконавчих дій з оцінки об'єкта нерухомого майна та подальшого його продажу з прилюдних торгів.

Проте погодитися з такими висновками судів не можна.

Порядок реалізації арештованого майна передбачено законом «Про виконавче провадження», Інструкцією про проведення виконавчих дій, затвердженою наказом Міністерства юстиції від 15.12.99 №74/5, та Тимчасовим положенням про порядок проведення прилюдних торгів із реалізації арештованого нерухомого майна, затвердженим наказом Міністерства юстиції від 27.10.99 №68/5.

Відповідно до п.3.11 Тимчасового положення про порядок проведення прилюдних торгів з реалізації арештованого нерухомого майна спеціалізована організація письмово повідомляє державного виконавця, стягувача та боржника про дату, час, місце проведення прилюдних торгів, а також стартову ціну реалізації майна.

Особа 7 пояснювала суду, що *Особу 8* — власника спірної частини квартири, конфіскованої за вироком суду торговельною організацією, яка проводила прилюдні торги, — належним чином не було повідомлено про дату, час, місце проведення прилюдних торгів, а також про стартову ціну реалізації майна, оскільки листи, які надсилалися не за місцем відбування ним покарання, до нього не надходили, що є порушенням прав *Особи 8* у виконавчому провадженні, а також не залучено до участі у справі осіб, на рахунок яких повинна була надійти сума, виручена від продажу 1/3 частини квартири — конфіскованого майна.

Як убачається з матеріалів справи, лист Спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст» від 24.12.2004, в якому воно повідомляло сторони виконавчого провадження про проведення 29.12.2004 прилюдних торгів з продажу арештованого майна, *Особа 8* надіслав до Голопристанської ВК №7, з якої він 12.11.2004 вибув до Катеринівської ВК №46, що підтверджується листом начальника Голопристанської ВК №7 від 10.01.2005, адресованим Спеціалізованому державному підприємству «Укрспец'юст».

Лист Спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст» від 15.02.2005 про проведення 18.02.2005 повторних прилюдних торгів *Особі 8* було надіслано за три дні до проведення торгів, тому він не був учасно повідомлений про проведення повторних торгів.

Суди, на порушення вимог стст.212—214 ЦПК на зазначене уваги не звернули, не дали належної оцінки поясненням позивачки щодо неповідомлення боржника про проведення прилюдних торгів (дата, час, місце, стартова ціна реалізації майна), як це передбачено п.3.11 тимчасового положення.

Крім того, згідно з п.4.5 тимчасового положення, якщо протягом трьох хвилин після триразового оголошення стартової ціни покупці не висловлюють бажання придбати майно за ціною, оголошеною ліцитатором, то запропонований об'єкт продажу знімається з торгів і прилюдні торги за даним лотом не проводяться.

Повторні прилюдні торги проводяться не раніше ніж через місяць із часу проведення перших прилюдних торгів (п.4.6 тимчасового положення). На повторних торгах стартова ціна лота може бути зменшена, але не більше ніж на 30% (п.4.8 тимчасового положення).

У разі відсутності покупців чи наявності тільки одного покупця прилюдні торги вважаються такими, що не відбулися (п.7.1 тимчасового положення).

Згідно з повідомленням Спеціалізованого державного підприємства «Укрспец'юст» від 30.12.2004, адресованим відділу державної виконавчої служби Деснянського районного управління юстиції в м.Києві, прилюдні торги з реалізації нерухомого майна, що належить *Особі 8*, не відбулись у зв'язку з відсутністю покупця. У цьому разі переоцінка майна не проводиться.

Однак суди в процесі розгляду справи на вищевказане уваги не звернули й залежно від цього не встановили, чи були підстави для проведення повторних прилюдних торгів і проведення переоцінки нерухомого майна, виставленого на продаж, а також чи не було це порушенням порядку проведення прилюдних торгів.

Не перевірені судами й пояснення позивачки про те, що, на порушення ч.4 ст.57 закону «Про виконавче провадження», державним виконавцем не було повідомлено боржника про оцінку арештованого майна, яку провели на порушення вимог законодавства, зокрема без урахування двох лоджій розміром 1,95 м² кожна, що призвело до зменшення загальної площі квартири й, відповідно, до зменшення реальної вартості 1/3 частини цієї квартири.

Не повідомлено боржника й про переоцінку майна, що позбавило його права на її оскарження.

Акт державного виконавця про переоцінку арештованого та описаного майна від 20.01.2005 №33/19 *Особі 8* згідно з абз.5 п.5.12.5 Інструкції про проведення виконавчих дій (далі — інструкція), якою передбачено, що державний виконавець протягом трьох робочих днів з моменту отримання звіту про оцінку майна доводить її до відома сторін виконавчого провадження, не надсилався. Боржник уважається ознайомленим з результатами проведеної оцінки арештованого майна, якщо йому надіслано повідомлення про таку оцінку рекомендованою кореспонденцією за адресою, зазначеною у виконавчому документі, чи за іншим фактичним місцем проживання або перебування боржника, встановленим державним виконавцем, якщо його було ознайомлено з письмовою заявою сторін виконавчого провадження чи якщо йому було надано копії звіту про оцінку майна під розпис. У разі відмови боржника від прийняття копії звіту про оцінку майна державний виконавець складає про це акт у присутності понятих, після чого боржник уважається ознайомленим з оцінкою майна (абз.5 п.5.12.5 інструкції).

Державний виконавець у строк не пізніше п'яти робочих днів після закінчення строку оскарження оцінки та в разі відсутності повідомлення про оскарження такої оцінки готує для проведення реалізації майна документи, передбачені абз.14—19 п.5.11 цієї інструкції.

Якщо передане торговельним організаціям майно не буде продано протягом двох місяців, то воно підлягає переоцінці у строк не більше 10 днів. Державний виконавець переоцінює майно за участю представника торговельної організації в присутності стягувача і боржника чи їхніх представників та в строк не більше 5 днів передає акт переоцінки майна торговельній організації. Неявка стягувача чи боржника не є підставою для припинення дії державного виконавця з переоцінки майна. Якщо в місячний строк після переоцінки майно не буде продано торговельною організацією, то державний виконавець повідомляє про це стягувача і пропонує йому визначитися щодо залишення за собою непроданого майна (абз.3 п.5.12.2 інструкції).

Проте суди також на зазначені положення закону уваги не звернули та під час розгляду справи не встановили: чи було повідомлено сторони виконавчого провадження, зокрема боржника, про проведення оцінки арештованого та виставленого на продаж майна — спірної 1/3 частини квартири, що є обов'язком державного виконавця відповідно до п.5.12.5 інструкції, та чи повідомляли їх у подальшому про проведення переоцінки цієї частини квартири; чи були присутні сторони під час проведення оцінки та переоцінки арештованого майна, оскільки їх відсутність позбавлята їх можливості оскаржити проведену оцінку й переоцінку майна в установленому законом порядку; чи вручив державний виконавець сторонам акти оцінки та переоцінки арештованого майна.

Крім того, рішенням Деснянського районного суду м.Києва від 18.06.2009 визнано недійсним та скасовано розпорядження Ватутінської районної державної адміністрації в м.Києві від 4.09.97 №2891 щодо приватизації спірної квартири за *Адресою 1 Особою 11*, *Особою 7* і *Особою 8*; визнано недійсним і скасовано свідоцтво про право власності на спірну квартиру, яке видане відділом приватизації державного житлового фонду Ватутінської районної державної адміністрації в м.Києві *Особі 11*, *Особі 7* і *Особі 8* 4.09.97 відповідно до розпорядження від 4.09.97 №2891; визнано недійсним та скасовано свідоцтво про право на спадщину за законом №358 від 3.03.2005 на 1/3 частину спірної квартири, видане на ім'я *Особи 7*.

За таких обставин ухвалені у справі рішення підлягають скасуванню, а справа — передачі на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів

УХВАЛИЛА:

Касаційні скарги заступника прокурора м.Києва та *Особи 7* задовольнити.

Рішення Деснянського районного суду м.Києва від 27.10.2008 та ухвалу Апеляційного суду м.Києва від 15.01.2008 скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

ПРОЦЕС

Компетенція за суб'єктним складом.

Із часу скасування державної реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності спори за його участю підвідомчі судам загальної юрисдикції

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

2 березня 2011 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:
головуючого — **ПАТРЮКА М.В.,**
суддів: **ЖАЙВОРОНОК Т.Є., ЛУСПЕНИКА Д.Д., ЛЯЩЕНКО Н.П., ОХРІМЧУК Л.І.,**

розглянувши в судовому засіданні цивільну справу за позовом *Особи 6* до Приватної виробничо-комерційної фірми «Стимул», третя особа — *Особа 7*, про відшкодування матеріальної та моральної шкоди, за касаційною скаргою *Особи 6* на ухвалу Апеляційного суду Одеської області від 2.07.2009,

ВСТАНОВИЛА:

У вересні 2004 року *Особа 6* звернувся до суду з указаним позовом, зазначаючи, що в ніч з 4 на 5.05.2003 на території автостоянки «Стимул» невідомими особами був скоєний підпал автомобілів, унаслідок чого згорів належний йому автобус Volkswagen LT 35, державний номерний знак N*, який *Особа 7* залишив відповідачу на зберігання в нічний час.

Посилаючись на те, що між ним і Приватною виробничо-комерційною фірмою «Стимул» виникли правовідносини за договором зберігання, позивач просив стягнути з відповідача вартість зданого на зберігання автобуса в розмірі 71027 грн., 10 тис. грн. на відшкодування моральної шкоди, витрати на проведення дослідження зі встановлення вартості автобуса в розмірі 70 грн. і витрати на правову допомогу в розмірі 2 тис. грн.

Рішенням Білгород-Дністровського міськрайонного суду Одеської області від 6.03.2009 в задоволенні позову відмовлено.

Ухвалою Апеляційного суду Одеської області від 2.07.2009 рішення суду першої інстанції скасовано, провадження у справі закрито.

У касаційній скарзі *Особа 6* посилається на невідповідність висновків апеляційного суду обставинам справи та порушення норм процесуального права й просить скасувати ухвалу апеляційного суду в частині закриття провадження у справі та ухвалити нове рішення.

З огляду на положення п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» справа розглядається за правилами ЦПК від 18.03.2004 в редакції, чинній до введення в дію зазначеного закону від 7.07.2010.

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню з таких підстав.

Скасовуючи рішення міськрайонного суду та закриваючи провадження у справі, апеляційний суд виходив з того, що справа не підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства, оскільки спір виник між *Особою 6* як суб'єктом підприємницької діяльності та юридичною особою — ПВКФ «Стимул», у зв'язку із чим підвідомчий господарському суду.

Проте з таким висновком апеляційного суду погодитися не можна.

Згідно з ч.1 ст.15 ЦПК суди розглядають в порядку цивільного судочинства справи про захист порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів, що виникають із цивільних, житлових, земельних, сімейних, трудових відносин, а також з інших правовідносин, крім випадків, коли розгляд таких справ проводиться за правилами іншого судочинства.

Відповідно до закону «Про судоустрій України» та стст.1, 12 ГПК господарські суди розглядають справи, коли склад учасників спору відповідає приписам ст.1 ГПК, тобто учасниками спору є підприємства, установи, організації, інші юридичні особи (в тому числі іноземні), громадяни, які здійснюють підприємницьку діяльність без створення юридичної особи і в установленому порядку набули статусу суб'єкта підприємницької діяльності, а правовідносини, з яких виник спір, мають господарський характер.

Як убачається з матеріалів справи, 30.09.1996 *Особі 6* було видано свідоцтво про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності — фізичної особи. 25.07.2005 до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців були включені відомості про фізичну особу — підприємця *Особу 6*.

Однак 28.10.2008, під час розгляду справи в суді першої інстанції, державну реєстрацію *Особи 6* як суб'єкта підприємницької діяльності припинено.

Крім того, згідно зі свідоцтвом про реєстрацію транспортного засобу *Особа 6* є власником автобуса Volkswagen LT 35 як фізична особа.

За таких обставин із часу скасування державної реєстрації громадянина як суб'єкта підприємницької діяльності, зокрема за його особистою заявою, спори за участю такого громадянина, в тому числі пов'язані з підприємницькою діяльністю, що здійснювалася ним раніше, підвідомчі судам загальної юрисдикції, за винятком випадків, коли провадження у відповідних справах було порушено в господарському суді до настання таких обставин.

Тобто спір між *Особою 6*, державну реєстрацію якого як суб'єкта підприємницької діяльності припинено, та ПВКФ «Стимул», хоча й пов'язаний зі здійсненням позивачем раніше підприємницької діяльності, підлягає розгляду в порядку цивільного судочинства.

Таким чином, висновок апеляційного суду про те, що цей спір за суб'єктним складом належить до компетенції господарського суду, є помилковим.

Ураховуючи викладене, ухвала апеляційного суду підлягає скасуванню як така, що постановлена з порушенням норм процесуального права, з переданням справи на новий апеляційний розгляд.

Керуючись стст.336, 342 ЦПК, колегія суддів Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 6* задовольнити частково.

Ухвалу Апеляційного суду Одеської області від 2.07.2009 скасувати, справу передати на новий розгляд до суду апеляційної інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

КАДРИ

Мантії — на конкурс.

ВККС оприлюднила дані щодо вакансій у судовій системі

Вища кваліфікаційна комісія суддів України
Інформація
станом на 4 серпня 2011 року

Вища кваліфікаційна комісія суддів розпочала підготовку до проведення конкурсу на заміщення вакантних посад судді в місцевих судах загальної юрисдикції серед кандидатів на посаду судді вперше, які зараховані до резерву на заміщення вакантних посад суддів.
З урахуванням інформації, наведеної в повідомленнях голів місцевих судів загальної юрисдикції, які надійшли до комісії станом на 4 серпня 2011 року, комісія повідомляє про кількість вакантних посад у місцевих судах загальної юрисдикції, на заміщення яких може бути оголошено конкурс серед кандидатів на посаду судді вперше.

ВАКАНТНІ ПОСАДИ В МІСЦЕВИХ ЗАГАЛЬНИХ СУДАХ *

Автономна Республіка Крим

Алуштинський міський суд — 1;
Армянський міський суд — 0;
Бахчисарайський районний суд — 0;
Білогірський районний суд — 1;
Джанкойський міськрайонний суд — 2;
Євпаторійський міський суд — 1;
Керченський міський суд — 1;
Кіровський районний суд — 1;
Красногвардійський районний суд — 1;
Красноперекопський міськрайонний суд — 2;
Ленінський районний суд — 1;
Нижньогірський районний суд — 1;
Первомайський районний суд — 0;
Роздольненський районний суд — 1;
Сакський міськрайонний суд — 1;
Сімферопольський районний суд — 5;
Совєтський районний суд — 0;
Судацький міський суд — 0;
Феодосійський міський суд — 2;
Чорноморський районний суд — 0;
Ялтинський міський суд — 2;
Залізничний районний м.Сімферополя — 0;
Київський районний м.Сімферополя — 1;
Центральний районний м.Сімферополя — 0.

Вінницька область

Барський районний суд — 0;
Бершадський районний суд — 1;
Вінницький районний суд — 1;
Гайсинський районний суд — 0;
Жмеринський міськрайонний суд — 0;
Іллінецький районний суд — 0;
Калинівський районний суд — 0;
Козятинський міськрайонний суд — 0;
Крижопільський районний суд — 1;
Ладижинський міський суд — 1;
Липовецький районний суд — 0;
Літинський районний суд — 0;
Могилів-Подільський міськрайонний суд — 3;
Мурованокуриловецький районний суд — 1;
Немирівський районний суд — 0;
Оратівський районний суд — 0;
Піщанський районний суд — 0;
Погребищенський районний суд — 0;
Теплицький районний суд — 1;
Тиврівський районний суд — 0;
Томашпільський районний суд — 1;
Тростянецький районний суд — 1;
Тульчинський районний суд — 0;
Хмільницький міськрайонний суд — 2;
Чернівецький районний суд — 0;
Чечельницький районний суд — 0;
Шаргородський районний суд — 2;
Ямпільський районний суд — 1;
Замостянський районний суд м.Вінниці — 0;
Ленінський районний суд м.Вінниці — 2;
Староміський районний м.Вінниці — 0.

Волинська область

Володимир-Волинський міський суд — 0;
Горохівський районний суд — 0;
Іваничівський районний суд — 0;
Камінь-Каширський районний суд — 1;
Ківерцівський районний суд — 0;
Ковельський міськрайонний суд — 1;
Локачинський районний суд — 1;
Луцький міськрайонний суд — 0;
Любешівський районний суд — 1;
Любомльський районний суд — 0;
Маневицький районний суд — 0;
Нововолинський міський суд — 0;
Ратнівський районний суд — 0;
Рожищенський районний суд — 0;
Старовижівський районний суд — 0;
Турійський районний суд — 1;
Шацький районний суд — 0.

Дніпропетровська область

Апостолівський районний суд — 0;
Васильківський районний суд — 1;
Вільногірський міський суд — 1;
Верхньодніпровський районний суд — 1;
Дніпропетровський районний суд — 1;
Жовтоводський міський суд — 1;
Криворізький районний суд — 0;
Криничанський районний суд — 0;
Магдалинівський районний суд — 0;
Марганецький міський суд — 1;
Межівський районний суд — 1;
Нікопольський міськрайонний суд — 0;
Новомосковський міськрайонний суд — 2;
Орджонікідзевський міський суд — 1;
Павлоградський міськрайонний суд — 4;
Першотравенський міський суд — 1;
Петропавлівський районний суд — 0;
Петриківський районний суд — 1;
Покровський районний суд — 0;
П'ятихатський районний суд — 1;
Синельниківський міськрайонний суд — 0;
Солонянський районний суд — 0;
Софіївський районний суд — 0;
Тернівський міський суд — 0;
Томаківський районний суд — 0;
Царичанський районний суд — 0;
Широківський районний суд — 0;
Юр'ївський районний суд — 1;
Амур-Нижньодніпровський районний суд м.Дніпропетровська — 1;
Бабушкінський районний суд м.Дніпропетровська — 0;
Жовтневий районний суд м.Дніпропетровська — 0;
Індустріальний районний суд м.Дніпропетровська — 3;
Кіровський районний суд м.Дніпропетровська — 0;
Красногвардійський районний суд м.Дніпропетровська — 1;
Ленінський районний суд м.Дніпропетровська — 1;
Самарський районний суд м.Дніпропетровська — 0;
Баглійський районний суд м.Дніпродзержинська — 0;
Заводський районний суд м.Дніпродзержинська — 0;
Дніпровський районний суд м.Дніпродзержинська — 1;
Дзержинський районний суд м.Кривого Рогу — 0;
Довгинцівський районний суд м.Кривого Рогу — 1;
Жовтневий районний суд м.Кривого Рогу — 0;
Інгулецький районний суд м.Кривого Рогу — 0;
Саксаганський районний суд м.Кривого Рогу — 1;
Тернівський районний суд м.Кривого Рогу — 0;
Центрально-Міський районний суд м.Кривого Рогу — 1.

Донецька область

Авдіївський міський суд — 2;
Амвросіївський районний суд — 1;
Артемівський міськрайонний суд — 7;
Великоновосілківський районний суд — 1;
Волноваський районний суд — 1;
Володарський районний суд — 1;
Вугледарський міський суд — 1;
Дебальцевський міський суд — 0;
Дзержинський міський суд — 1;
Димитровський міський суд — 0;
Добропільський міськрайонний суд — 2;
Докучаєвський міський суд — 1;
Дружківський міський суд — 0;
Єнакіївський міський суд — 2;
Жданівський міський суд — 1;
Кіровський міський суд — 0;
Костянтинівський міськрайонний суд — 2;
Краматорський міський суд — 0;
Красноармійський міськрайонний суд — 0;
Краснолиманський міський суд — 2;
Мар'їнський районний суд — 1;
Новоазовський районний суд — 1;
Новогродівський міський суд — 0;
Олександрівський районний суд — 0;
Першотравневий районний суд — 0;
Селидівський міський суд — 2;
Слов'янський міськрайонний суд — 2;
Сніжнянський міський суд — 3;
Старобешівський районний суд — 1;
Торезький міський суд — 2;
Тельманівський районний суд — 0;
Харцизький міський суд — 3;
Шахтарський міськрайонний суд — 0;
Ясинуватський міськрайонний суд — 4;
Калінінський районний суд м.Горлівки — 2;
Микитівський районний суд м.Горлівки — 0;
Центрально-Міський районний суд м.Горлівки — 2;
Будьоннівський районний суд м.Донецька — 0;
Ворошиловський районний суд м.Донецька — 1;
Калінінський районний суд м.Донецька — 1;
Київський районний суд м.Донецька — 2;
Кіровський районний суд м.Донецька — 4;
Куйбишевський районний суд м.Донецька — 0;
Ленінський районний суд м.Донецька — 0;
Петровський районний суд м.Донецька — 3;
Пролетарський районний суд м.Донецька — 4;
Жовтневий районний суд м.Маріуполя — 1;
Іллічівський районний суд м.Маріуполя — 1;
Орджонікідзевський районний суд м.Маріуполя — 4;
Приморський районний суд м.Маріуполя — 0;
Гірницький районний суд м.Макіївки — 3;
Кіровський районний суд м.Макіївки — 2;
Совєтський районний суд м.Макіївки — 1;
Центрально-Міський районний суд м.Макіївки — 1;
Червоногвардійський районний суд м.Макіївки — 0.

Житомирська область

Андрушівський районний суд — 0;
Баранівський районний суд — 1;
Бердичівський міськрайонний суд — 4;
Брусилівський районний суд — 0;
Володарсько-Волинський районний суд — 1;
Романівський районний суд — 2;
Ємільчинський районний суд — 0;
Житомирський районний суд — 0;
Коростенський міськрайонний суд — 1;
Коростишівський районний суд — 0;
Лугинський районний суд — 1;
Любарський районний суд — 2;
Малинський районний суд — 1;
Народицький районний суд — 0;
Новоград-Волинський міськрайонний суд — 0;
Овруцький районний суд — 0;
Олевський районний суд — 1;
Попільнянський районний суд — 0;
Радомишльський районний суд — 1;
Ружинський районний суд — 0;
Червоноармійський районний суд — 0;
Черняхівський районний суд — 0;
Чуднівський районний суд — 2;
Богунський районний м.Житомира — 1;
Корольовський районний м.Житомира — 3.

Закарпатська область

Берегівський районний суд — 0;
Великоберезнянський районний суд — 0;
Виноградівський районний суд — 1;
Воловецький районний суд — 0;
Іршавський районний суд — 0;
Міжгірський районний суд — 0;
Мукачівський міськрайонний суд — 0;
Перечинський районний суд — 0;
Рахівський районний суд — 0;
Свалявський районний суд — 1;
Тячівський районний суд — 0;
Ужгородський міськрайонний суд — 0;
Хустський районний суд — 0.

Запорізька область

Бердянський міськрайонний суд — 0;
Василівський районний суд — 0;
Великобілозерський районний суд — 0;
Веселівський районний суд — 0;
Вільнянський районний суд — 1;
Гуляйпільський районний суд — 1;
Енергодарський міський суд — 1;
Запорізький районний суд — 1;
Кам'янсько-Дніпровський районний суд — 1;
Куйбишевський районний суд — 1;
Мелітопольський міськрайонний суд — 2;
Михайлівський районний суд — 1;
Новомиколаївський районний суд — 0;
Оріхівський районний суд — 1;
Пологівський районний суд — 1;
Приазовський районний суд — 0;
Приморський районний суд — 0;
Розівський районний суд — 0;
Токмацький районний суд — 2;
Чернігівський районний суд — 0;
Якимівський районний суд — 0;
Жовтневий районний суд м.Запоріжжя — 0;
Заводський районний суд м.Запоріжжя — 1;
Комунарський районний суд м.Запоріжжя — 0;
Ленінський районний суд м.Запоріжжя — 0;
Орджонікідзевський районний суд м.Запоріжжя — 3;
Шевченківський районний суд м.Запоріжжя — 0;
Хортицький районний суд м.Запоріжжя — 1.

Івано-Франківська область

Богородчанський районний суд — 0;
Болехівський міський суд — 0;
Верховинський районний суд — 0;
Галицький районний суд — 1;
Городенківський районний суд — 0;
Долинський районний суд — 0;
Івано-Франківський міський суд — 5;
Калуський міськрайонний суд — 0;
Коломийський міськрайонний суд — 2;
Косівський районний суд — 0;
Надвірнянський районний суд — 0;
Рогатинський районний суд — 0;
Рожнятівський районний суд — 0;
Снятинський районний суд — 1;
Тисменицький районний суд — 0;
Тлумацький районний суд — 1;
Яремчанський міський суд — 0.

Київська область

Баришівський районний суд — 0;
Березанський міський суд — 1;
Білоцерківський міськрайонний суд — 0;
Богуславський районний суд — 0;
Бориспільський міськрайонний суд — 2;
Бородянський районний суд — 0;
Броварський міськрайонний суд — 0;
Васильківський міськрайонний суд — 1;
Вишгородський районний суд — 1;
Володарський районний суд — 0;
Згурівський районний суд — 0;
Іванківський районний суд — 2;
Ірпінський міський суд — 1;
Кагарлицький районний суд — 0;
Києво-Святошинський районний суд — 0;
Макарівський районний суд — 0;
Миронівський районний суд — 1;
Обухівський районний суд — 0;
Переяслав-Хмельницький міськрайонний суд — 3;
Ржищевський міський суд — 0;
Рокитнянський районний суд — 1;
Сквирський районний суд — 0;
Славутицький міський суд — 0;
Ставищенський районний суд — 0;
Таращанський районний суд — 0;
Тетіївський районний суд — 0;
Фастівський міськрайонний суд — 3;
Яготинський районний суд — 0.

Кіровоградська область

Бобринецький районний суд — 1;
Вільшанський районний суд — 0;
Гайворонський районний суд — 0;
Голованівський районний суд — 0;
Добровеличківський районний суд — 1;
Долинський районний суд — 0;
Знам'янський міськрайонний суд — 1;
Кіровоградський районний суд — 2;
Компаніївський районний суд — 1;
Маловисківський районний суд — 1;
Новгородківський районний суд — 0;
Новоархангельський районний суд — 0;
Новомиргородський районний суд — 1;
Новоукраїнський районний суд — 1;
Олександрівський районний суд — 0;
Олександрійський міськрайонний суд — 2;
Онуфріївський районний суд — 0;
Петрівський районний суд — 0;
Світловодський міськрайонний суд — 1;
Ульяновський районний суд — 0;
Устинівський районний суд — 1;
Кіровський районний суд м.Кіровограда — 2;
Ленінський районний суд м.Кіровограда — 0.

Луганська область

Алчевський міський суд — 0;
Антрацитівський міськрайонний суд — 3;
Біловодський районний суд — 0;
Білокуракинський районний суд — 0;
Брянківський міський суд — 1;
Кіровський міський суд — 4;
Краснодонський міськрайонний суд — 3;
Краснолуцький міський суд — 0;
Кремінський районний суд — 0;
Лисичанський міський суд — 1;
Лутугинський районний суд — 0;
Марківський районний суд — 1;
Міловський районний суд — 0;
Новоайдарський районний суд — 0;
Новопсковський районний суд — 0;
Первомайський міський суд — 1;
Перевальський районний суд — 3;
Попаснянський районний суд — 1;
Ровеньківський міський суд — 2;
Рубіжанський міський суд — 1;
Сватівський районний суд — 0;
Свердловський міський суд — 3;
Сєвєродонецький міський суд — 1;
Слов'яносербський районний суд — 0;
Станично-Луганський районний суд — 1;
Старобільський районний суд — 0;
Стахановський міський суд — 2;
Троїцький районний суд — 0;
Артемівський районний суд м.Луганська — 2;
Жовтневий районний суд м.Луганська — 0;
Кам'янобрідський районний суд м.Луганська — 0;
Ленінський районний суд м.Луганська — 3.

Львівська область

Бориславський міський суд — 0;
Бродівський районний суд — 0;
Буський районний суд — 0;
Городоцький районний суд — 0;
Дрогобицький міськрайонний суд — 0;
Жидачівський районний суд — 0;
Жовківський районний суд — 1;
Золочівський районний суд — 1;
Кам'янка-Бузький районний суд — 0;
Миколаївський районний суд — 0;
Мостиський районний суд — 0;
Перемишлянський районний суд — 0;
Пустомитівський районний суд — 0;
Радехівський районний суд — 1;
Самбірський міськрайонний суд — 0;
Сколівський районний суд — 0;
Сокальський районний суд — 0;
Старосамбірський районний суд — 0;
Стрийський міськрайонний суд — 0;
Трускавецький міський суд — 0;
Турківський районний суд — 0;
Червоноградський міський суд — 1;
Яворівський районний суд — 1;
Галицький районний суд м.Львова — 0;
Залізничний районний суд м.Львова — 0;
Личаківський районний суд м.Львова — 0;
Сихівський районний суд м.Львова — 0;
Франківський районний суд м.Львова — 0;
Шевченківський районний суд м.Львова — 0.

Миколаївська область

Арбузинський районний суд — 0;
Баштанський районний суд — 0;
Березанський районний суд — 1;
Березнегуватський районний суд — 0;
Братський районний суд — 1;
Веселинівський районний суд — 0;
Вознесенський міськрайонний суд — 1;
Врадіївський районний суд — 0;
Доманівський районний суд — 0;
Єланецький районний суд — 0;
Жовтневий районний суд — 3;
Казанківський районний суд — 0;
Кривоозерський районний суд — 0;
Миколаївський районний суд — 0;
Новобузький районний суд — 2;
Новоодеський районний суд — 0;
Очаківський міськрайонний суд — 3;
Первомайський міськрайонний суд — 1;
Снігурівський районний суд — 1;
Южноукраїнський міський суд — 0;
Заводський районний суд м.Миколаєва — 0;
Корабельний районний суд м.Миколаєва — 0;
Ленінський районний суд м.Миколаєва — 2;
Центральний районний суд м.Миколаєва — 0.

Одеська область

Ананьївський районний суд — 0;
Арцизький районний суд — 0;
Балтський районний суд — 0;
Березівський районний суд — 0;
Білгород-Дністровський міськрайонний суд — 0;
Біляївський районний суд — 1;
Болградський районний суд — 0;
Великомихайлівський районний суд — 0;
Іванівський районний суд — 1;
Ізмаїльський міськрайонний суд — 1;
Іллічівський міський суд — 0;
Кілійський районний суд — 0;
Кодимський районний суд — 0;
Комінтернівський районний суд — 0;
Котовський міськрайонний суд — 0;
Красноокнянський районний суд — 1;
Любашівський районний суд — 0;
Миколаївський районний суд — 1;
Овідіопольський районний суд — 0;
Ренійський районний суд — 0;
Роздільнянський районний суд — 1;
Савранський районний суд — 0;
Саратський районний суд — 0;
Тарутинський районний суд — 0;
Татарбунарський районний суд — 0;
Теплодарський міський суд — 0;
Фрунзівський районний суд — 0;
Ширяївський районний суд — 0;
Южний міський суд — 0;
Київський районний суд м.Одеси — 0;
Малиновський районний суд м.Одеси — 0;
Приморський районний суд м.Одеси — 0;
Суворовський районний суд м.Одеси — 0.

Полтавська область

Великобагачанський районний суд — 0;
Гадяцький районний суд — 1;
Глобинський районний суд — 0;
Гребінківський районний суд — 1;
Диканський районний суд — 0;
Зіньківський районний суд — 1;
Карлівський районний суд — 0;
Кобеляцький районний суд — 1;
Козельщинський районний суд — 1;
Комсомольський міський суд — 1;
Котелевський районний суд — 0;
Кременчуцький районний суд — 0;
Лохвицький районний суд — 0;
Лубенський міськрайонний суд — 0;
Машівський районний суд — 0;
Миргородський міськрайонний суд — 0;
Новосанжарський районний суд — 0;
Оржицький районний суд — 0;
Пирятинський районний суд — 1;
Полтавський районний суд — 1;
Решетилівський районний суд — 0;
Семенівський районний суд — 1;
Хорольський районний суд — 0;
Чорнухинський районний суд — 1;
Чутівський районний суд — 0;
Шишацький районний суд — 0;
Київський районний суд м.Полтави — 0;
Ленінський районний суд м.Полтави — 0;
Октябрський районний суд м.Полтави — 1;
Автозаводський районний суд м.Кременчука — 1;
Крюківський районний суд м.Кременчука — 1.

* Наведені дані не є остаточними й можуть змінюватися внаслідок опрацювання додаткової інформації щодо перебігу заміщення вакантних посад суддів

› *Закінчення в наступному числі «ЗіБ»*